

Delavska enotnost

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije

V. d. glavnega urednika Franček Kavčič
V. d. odgovornega urednika Marjan Horvat

Ljubljana, 26. januarja 1990
številka 3, letnik 49, cena 5,50 dinarja

Splav razkriva marsikaj

boke gospodarske krize to vprašanje še težje rešljivo. In nazadnje, kot da smo pozabili na tiste znane podatke, da prepoved splavov ne zmanjšuje njihovega števila, ampak samo povečuje število skrivnih in mazaških splavov, ki nenehno ogrožajo življenje in zdravje žensk.

Še zlasti tistih, ki imajo manj denarja, to je delavk in študentk. Večina teh namreč ne bi mogla plačati zdravnika, da bi jim ilegalno opravil splav in bi se morale zateči k mazaču, z vsem tveganjem za svoje zdravje in življenje, kar se je v ne tako daljni preteklosti že dogajalo.

Predvsem pa bi morali ženskam, še posebej tistim, ki še niso rodile (vemo, da je med splavljenkami veliko študentk) s primerno spolno vzgojo in kontracepcijo tako pomagati, da ne bi prihajalo do nezaželene nosečnosti. Tistim, ki bi hotele otroka obdržati, pa bi to morali gmotno omogočiti. Skratka, rešitev je v ustrezni kontracepciji, izobraževanju, v ustvarjanju takšnih družbenih razmer, da bi se čimveč družin odločilo tudi za tretjega otroka, ne pa tako kot zdaj, ko še drugega ne more preživeti.

O tem vprašanju je torej treba razpravljati, saj razkriva vrsto globokih družbenih dilem, vsekakor pa ne bi smeli dovoliti, da bi ga spremenili v navadno začimbo za volilne golaže.

Marija Frančeškin

V zadnjem času se v javnosti dviguje prah zaradi razprave o prepovedi oziroma o omejevanju pravice do splava. To vprašanje so napihnili predvsem krščanski demokrati in nekateri med njimi grede tako daleč, da označujejo splav kar za »beli umor«; kot da so splavi središčna točka prebivalstvene politike, ne pa ustvarjanje takšnih družbenih razmer, da bi se rodilo čim več zelenih otrok.

V Sloveniji pride 1,8 splava na en porod in to naj bi bilo med drugim krivo, da imamo v naši republici nizko rodnost, tako da kot narod že praktično usihamo.

Res je sicer, da si je uradna politika zatiskala oči in mašila ušesa pred vprašanjem prenizke rodnosti in da šele zdaj pripravljajo program prebivalstvene politike, ki ga bo sprejela republiška skupščina. Toda skrajno nazadnjaško in nepošteno do ženske je, da smo začeli potiskati v ospredje vprašanje za splav ali proti splavu, namesto da bi omogočili ženski oziroma družini, da bi se rodilo več otrok.

Nizka rodnost ni značilna samo za Slovenijo, temveč tudi za razvite zahodne države. Pri nas pa je zaradi naše majhnosti in glo-

Otroci niso samo naše največje bogastvo, ampak že kar dragocenost. In to ne le zato, ker se jih rodi vsako leto manj, ampak ker so vsako leto dražji.
Slika: Sašo Bernardi

Reševanje ugleda

Hudo je, če skušaš biti pameten, pa si na koncu vendarle prisiljen poseči po neumni, nasilni metodi »zob za zob«, ki ne prinaša na koncu nikomur nič dobrega. Vsekakor pa je takšen odgovor na nasilje »partnerja« boljši, kot pa navadno upanje in čakanje, da bo »partner« sprevidel, da dela napak in bo opustil nasilje v medsebojnih odnosih. Nekako tako se je sklenil zdaj obnašati republiški izvršni svet, potem ko je zbral podatke o obsežnosti srbskega bojkta poslovnih odnosov med obema republikama ter o škodi, ki so jo slovenska podjetja utrpela zaradi neprodanega in zavrnjenega blaga, zaradi prekinjenih dobav in zaradi neplačanih računov.

Seveda pa se račun za zdaj še ne bo izšel. Da bomo pokrili vso škodo, ki je bila in bo z bojkotom prizadejana – ne le Sloveniji, ampak tudi Jugoslaviji – bomo potrebovali nekaj let. Škoda, ki je ta hip niti ni videti ali občutiti, ni izražena v dinarjih ali dolarjih. Izražena je v zmanjšanem ugledu resnega poslovnega partnerja. Srbski bojkot je vso Jugoslavijo svetu predstavil kot državo, v kateri pogodba ne velja nič, kaj šele, da bi se zanašali za besedo, dano med poslovnimi partnerji, kar je v poslovnem svetu še čislani običaj. Jugoslavija ta trenutek obupno potrebuje mednarodno finančno pomoč, izraženo v milijardah dolarjev, da bi Markovičev program izpeljala. Potrebuje tuje poslovne partnerje, ki so pripravljeni vlagati svoj kapital v proizvodnjo.

Bo ta denar v državo tudi zares pritekel, ko ne spoštujemo pogodb in rušimo edini program stabilizacije, ki v resnici nekaj obeta? Dvomimo, da bo to možno v takem obsegu, kot smo se nadejali. Zato ima odgovor na srbski bojkot mnogo širši pomen kot samo za slovensko gospodarstvo in mnogo večji učinek, kot ga bi imelo samo povračilo izgubljenega denarja. Izvršni svet je po našem mnenju potegnil prave po-

teze, saj je istočasno kot na Srbijo pritisnil tudi na zvezno vlado, ki se je, čeprav ima zakonske možnosti za ukrepanje, ob tem vprašanju obnašala skrajno čudno. Občutek imamo, da je Marković barantal, da je hotel v zameno za ukrepe ZIS pristanek Slovenije na ustavne spremembe, ki jih je predlagal in ki jih Slovenija ne sprejema v celoti. Vsekakor pa ne moremo mimo znane resnice, da je v vsem slabem tudi nekaj dobrega. V tej blokadi je dobro to, da je – upamo – Slovenija končno spoznala, da napredek v gospodarstvu in pot k višjemu standardu ne vodi skozi nezahtevni jugoslovanski, ampak skozi svetovni trg. Če je tako, potem navsezadnje utegne kdaj, čez čas, končni rezultat bojkota biti celo pozitiven.

Boris Rugelj

Ni res...

V Delavski enotnosti št. 2, 19. 1. 1990, ste v rubriki »IZVEDELI SMO...« zapisali, da v Iliriji-Vedrog (z imenom je zapisana le naša DO) odpustimo delavce na podlagi zveznega zakona. Želimo vas obvestiti, da je v naši delovni organizaciji do danes prenehalo delovno razmerje le tistim delavcem, ki so dali pisno izjavo, da ne želijo več delati v DO in da prekinajo delovno razmerje ali pa zaradi dopolnitve polne pokojninske dobe. Drugačnih prenehanj delovnega razmerja delavcem doslej ni bilo. Ker taka dezinformacija škoduje ugledu naše delovne organizacije, zahtevamo, da v naslednji številki Delavske enotnosti objavite uradni popravek na enak način, kot ste objavili dezinformacijo. Predsednik ZKPO Rado Cerjak, dip. oec.

- V tej številki objavljamo
- Avnoj ni dal partiji monopola na oblast (3)
 - Nazadnje bo odtehtala korist... (4)
 - Ljudi na cesto – nikar! (5)
 - V sindikatih ne znajo brati gradiv (6)
 - Direktorja je odpihnila godba na pihala (8)
 - Na katerem sodišču bo delavec uveljavljal svoj prav (9)
 - Skica za prelevitveni portret pravobranilca (10)
 - Mini krilo in mikro čip (11)

Kosovski upor

Srbska in uradna kosovska politika sta se znašli na robu prepada, saj poskušata gnev ljudi, ki živijo v brezizhodnih razmerah, odpravljati s solzilcem, vodnimi topovi in gumijevkami. Po izbruhu nezadovoljstva v Prištini, ko se je več deset tisoč ljudi zbralo na demonstracijah proti sedanji kosovski oblasti in za demokracijo v minulem tednu, smo spet pričeli trditvi, da so bile demonstracije »dobro organizirane in vnaprej načrtovane, pripravili so jih albanski iredentisti in separatisti, ki jim dajejo potuho v Sloveniji. Menda je k temu še posebej pripomogel odhod slovenskih komunistov z izrednega partijskega kongresa. Morinovo

vodstvo na Kosovu hoče locirati žarišče albanskega protesta, nezadovoljstva ljudi z gmotnimi in političnimi razmerami in z vladavino gumijevke drugam, čeprav je kot na dlani jasno, da je epicenter kosovskega »potresa« v vodstvu samem, njegovem načinu urejanja razmer s plašnicami na očeh, kajti represivna politika doslej še nikjer ni odstranila gneva ljudi, ni jim dala več dela in ne več kruha.

Jugoslavija bo morala ponovno razčleniti svoja programska izhodišča in ukrepe za ureditev razmer na Kosovu. Sedanja politika vleče vso državo, tudi tisti del, ki je odločno proti izrednemu stanju na Kosovu in brezno. Zdaj je to že kot na dlani jasno, saj »dosedanji center kontrarevolucije«, ki mu prirejani politični proces stalinističnega tipa v minulem tednu ni zmožgel »načrtovati in usmerjati« demonstracij. Za tiste, ki so rekli ne represiji, političnim procesom in izrednemu stanju, ja za zdaj časten umik samo ta, da demonstrativno odpokličejo svoje miličnike s Kosova in tako dokažejo, da ne mislijo biti več vključeni v očitno zgrešeno igro z ljudmi. Če je slovenska partija znala odločno povedati, da se ne bo igrala kongresnih iger, potlej lahko tudi slovenska država stori takšen korak in strezni tiste, ki bežijo pred resničnimi hotenji ljudi na Kosovu, pred resnico o napačni politiki v pokrajini, ki ugonablja državo in vnaša strah v vse jugoslovanske domove.

Marjan Horvat

Slovensko-hrvaška solidarnost

Čisto na kratko: hrvaški strojevodje so v nedavni stavki, ki je bila pravzaprav nadaljevanje lanske, dosegli bistvena dva cilja, ki so si jih zadali. Prilili so delavski svet ŽTP Zagreb, da končno začne spreminjati pravilnik o nagrajevanju (vanj mora vgraditi ustrezne dodatke), kar je prav ta delavski svet obljubil že po lanski stavki na začetku septembra. Hkrati so od v.d. direktorja ŽTP Zagreb izsilili sklep, da razreši pet svojih pomočnikov, ki so se najbolj upirali uresničevanju »dosežkov« njihove lanske stavke.

Hrvaški strojevodje torej v ponovljeni stavki niso hoteli nič drugega kot samo tisto, kar so jim obljubili že lani. Z njihove in objektivne plati gledano, je bila njihova letošnja stavka povsem upravičena, ki bi jo morala podpreti tudi širša javnost. Zgodilo pa se je prav nasprotno. Kot ugotavljajo opazovalci, so hrvaški novinarji kar tekmovali (to pa vsaj po naši oceni ne velja za kolega v Radniških novinah), kdo bo bolj

očrnil stavkajoče. Podobno so se vedli tudi politični forumi iz posamezne sindikalne organizacije. Predsedstvo reškega občinskega sindikata, ki se očitno prav nič ni naučila pri labinskem primeru, je celo menilo, da »sindikalne organizacije ne bi smele podpirati takšnih stavkaških poskusov«. Prevladovalo je mnenje, da strojevodje s svojo stavko spodkopavajo program gospodarskih reform Antea Markovića in da jih je treba prisiliti k temu, da začnejo delati.

Kakšna realsocialistična demagogija? Namesto da bi v sosednji republiko uvideli, da prav Markovičev program zahteva prav takšno držo sindikatov, kot jo je v teh dneh pokazala sindikalna organizacija hrvaških strojevodij, so v njej prepoznali »nož v hrbet reformi« in jo celo enačili z dirigiranim socialnim uporom srbskega tipa.

Hrvaški strojevodje so navzlic vsemu uspeli. Novinarica Radniških novin Ljerka Milković je o tem zapisala, da so strojevodje

dosegli nekaj, kar bi bilo na Zahodu normalno pri nas pa je bil to njihov prvi sindikalni uspeh. Obdržali in okrepili so tudi svoj strokovni sindikat, samostojen in drugačen od drugih. S tem po njenem mnenju še niso odstranjeni porodni krči pri rojevanju novega, gotovo pa je, da se imenuje prvi pravi povojni sindikat v Jugoslaviji.

Strinjam se z Ljerko. Popraviti pa bi jo veljalo le v tem, da gre v tem primeru le za prvi pravi sindikat na Hrvaškem, ki je sledil in se učil od sindikata strojnega osebja Slovenije in Istre. Če pa že govorimo o Jugoslaviji, potem lahko ugotovimo, da je, če ne razmišljamo formalno, prvi pravi sindikat po vojni v Jugoslaviji prav SOLIDARNOST med slovenskimi in hrvaškimi strojevodji, ki se je pokazala tudi tokrat. Pa še to ni čisto res, saj v tej zgodbi manjkajo še srbski, bosanski in še kateri strojevodje. Prav to pa bi moral prinesiti program Markovičevih reform. Tako gledano, pa ne more biti nož v njegov hrbet nobena stavka, ki ni po volji lokalnih oblastnikov, temveč ravno narobe: boj se tistih stavk, ki jih podpirajo republiški fevdalci.

Ivo Kuljaž

Priprave na kongres

V Ljubljani so se ta teden sestale kongresne komisije. Obravnavale so osnutek programskega dokumenta slovenskih sindikatov, pregled kratkoročnih sindikalnih nalog, osnutek kongresnega poročila in propagandne priprave. Kot so pokazale razprave na teh sejah, bodo kongresne listine kmalu javno objavljene, čeprav bi lahko že zdaj, tako kot Dnevnik, izdali, kakšne cilje ima sindikat pri plačah in na drugih področjih, pomembnih za delavce.

V ponedeljek popoldne je bila na Centralnem komiteju ZKS tiskovna konferenca, na kateri smo novinarji izvedeli za odločitve CK ZKS po odhodu delegatov s prekinjenega 14. izrednega kongresa ZKJ. Ciril Ribičič, Sonja Lokar, Milan Kučan in drugi člani predsedstva so pojasnili zamrznitev odnosov z ZKJ, obenem pa povedali, da bodo še naprej aktivni v odnosu do Jugoslavije in do partijskih organizacij, ki bodo pristale na sodelovanje pri oblikovanju skupnih pogledov in skupnega dela. Milan Kučan je menil, da v jugoslovanski partiji niso več možni novi kompromisi na temelju zastarele partijske politike.

Celje: delavci poskušajo s svojim denarjem rešiti tovarno

V EMO razpisali posojilo

Po večmesečni agoniji in boju mnenj o tem, kaj narediti z EMO, so pobudo sprejeli delavci sami: razpisali so posojilo. Gre za obupni poskus reševanja tega trhlelega velikana, ki je zdrsnil na rob bankrota tudi zato, ker v Celju niso mogli uskladiti želja in idej. Delavci očitno zaupajo zdajšnjim sanatorjem in z razpisom posojila jasno napovedujejo, da se ne strinjajo s prizadevanji bank in občinskega vodstva, da bi EMO spravili v - stečaj.

Pred dnevi so v celjski delovni organizaciji EMO razpisali posojilo, s katerim nameravajo zbrati dva milijona dinarjev. Posojilo so začeli vpisovati prejšnji petek. Vpisujejo različne zneske, od najmanjšega 100 do 5.000 dinarjev. Posojilodajalci bodo deležni nekaterih ugodnosti, 10-odstotnega popusta pri nakupu Emovih izdelkov v času vezave denarja, 20 odstotkov realne obrestne mere, po koncu posojila pa bodo pri nakupu njihovih izdelkov deležni še dodatnih popustov.

Kot vemo, se finančne razmere v EMO le z največjim trudom delavcev iz zdajšnjega vodstva s težavo izboljšujejo. EMO je še vedno pod hudim bremenom posojil. Z očiščanjem proizvodnje, z naravnim zmanjšanjem števila zaposlenih in vgrajevanjem novih, tržno zanimivih proizvodov, je zdajš-

njemu vodstvu uspelo, da je tekoče poslovanje brez izgub. Ob tem je odveč ponavljati, da gre za komaj vzdržne razmere in veliko samoopovedovanje zaposlenih.

Zdajšnje vodstvo v EMO vztraja pri zamisli, da bi najprej poskušali delovno organizacijo obdržati, ji z reorganizacijo posodobiti poslovanje in rešiti tiste proizvodnje, ki tega velikana že leta vleče v brezno. Kot kaže, delavci zaupajo sanatorjem, česar pa ne bi mogli reči za vodstva nekaterih bank in občine. Ti so namreč sanacijo v EMO videli v - stečaju. Zato tudi nekatere nevsakdanje zahteve po finančnem zagotovitvi vodilnih delavcev, po izčrpanju vodstva z nenehnimi zahtevami in obračunskimi ter dopolnitvami sanacijskega programa...

S posojilom zbrani denar vsekakor ne predstavlja dokončne rešitve EMO, ki ima dnevni priliv sredstev v višini milijona dinarjev in samo za bruto osebne dohodke porabi na mesec 17 milijonov dinarjev. Bolj kot dejanska vrednost posojila, ki pa je kljub vsemu ne gre omalovaževati, gre v tem primeru tudi za ugotavljanje pripadnosti delavcev Celja in Celjanov tovarni, ki je toliko rodovom rezala - kruh.

Janez Sever

Sindikalna lista

Povprečni OD v gospodarstvu SRS v obdobju: september-november 1989 2159.10
 Povprečni OD v gospodarstvu SFRJ v obdobju: september-november 1989 1466.20

I. PRAVICE IZ DELA IN GOSPODARJENJA

- Najnižji osebni dohodek 2 660.00 din za januar
- Najnižji zajamčeni osebni dohodek 1 600.00 din pri izplačilih osebnih dohodkov od 1. 1. 1990
- Pogoji za dela:
 - izmensko delo 10% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - nočno delo 30% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - delo v nedeljo 50% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - delo na dan zveznih in republiških praznikov 50% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - deljen delovni čas prekinitvev za več kot eno uro 172.70 din
 - prekinitvev za več kot dve uri 345.50 din
- Nadurno delo 50% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
- Osebni dohodki pripravnikov 70% OD za naloge, za katere se pripravnik usposablja in dosega predviden rezultat (OD pripravnik ne sme biti nižji od zajamčenega OD)
- Faktor delovne dobe 0,5% od akontacije OD za živo delo za vsako izpolnjeno leto delovne dobe

II. NADOMESTILA OSEBNIH DOHODKOV

- Nadomestilo za letni dopust in državne praznike mesečna akontacija osebnega dohodka delavca za živo delo
- Druge nadomestila:
 - usposabljanje in izobraževanje po programu OZD
 - delo v mladinskih brigadah
 - krvodajalske akcije
 - opravljanje samoupravnih in družbeno političnih nalog, zastoji v delovnem procesu (čakanje na delo zaradi izpada energije, pomanjkanja surovin)
 - izpad delovnih ur zaradi stavke, ko se ure ne nadomestijo
 - druge oblike odsotnosti z dela v skladu s samoupravnimi splošnimi akti

III. PREJEMKI SKUPNE PORABE

- Regres za letni dopust (oblikovanje mase) 1 295.50 din
- Jubilejne nagrade
 - za 10 let 1 079.60 din
 - za 20 let 1 619.30 din
 - za 30 let 2 159.10 din
- Nagrade ob starostni ali delovni upokojitvi 6 477.30 din
- Solidarnostne pomoči (vselej na predlog OOSZS) 2 159.10 din
 - pomoč družini umrlega delavca
 - pomoč delavcu v primeru elementarne nesreče
- Odpravnina delavcu, ki zaradi zmanjšanja osebnega dela ali prenehanja poslovanja organizacije, preneha delovno razmerje 12 954.60 din

IV. MATERIALNI STROŠKI V ZVEZI Z DELOM IN OPRAVLJANJEM DELA

- Regres za prehrano med delom 1 431.80 din
- Nagrade za uspešno opravljeno proizvodno delo ali delovno prakso
 - učenci
 - 1. letnik 215.90 din
 - 2. letnik 259.10 din
 - 3. letnik 323.90 din
 - 4. letnik 367.00 din
 - študenti
 - 1. in 2. letnik 1 295.50 din
 - 3. in 4. letnik 1 727.30 din
- Dnevnice za službena potovanja v državi
 - cela dnevnicca, nad 12 ur 117.30 din
 - polovična dnevnicca: od 8 do 12 ur 59.80 din
 - mini dnevnicca, nad 6 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom dela ali konča dve uri po njem 43.40 din
- Stroški prenočitve predložen račun, razen za hotel luksuzne kategorije
 - prenočnina v hotelu luksuzne kategorije 102.60 din
 - prenočitev brez računa 44.00 din
- Terenski dodatek (nastanitev, prehrana za delo na terenu) 88.00 din
- Kilometrina 2.00 din
- Prevoz na delo cena javnega prevoza
- Ločeno življenje 1 511.40 din

V. PRAVICE ČLANA ZSS

(kategorije, ki se ne uresničujejo v samoupravnih splošnih aktih in so za informacijo članom ZSS):

- pravica do brezplačne pravne pomoči in varstva;
- pravica do sindikalne pomoči v primeru večje nesreče člana ZSS ali njegove družine, v primeru bolezni oziroma, ko za pomoč zaprosi;
- da zahteva pomoč organizacij in organov sindikata, kadar so kršene njegove samoupravne, človečanske in državljanske pravice;
- da dobi varstvo sindikata pri uveljavljanju pravice do dela in iz dela.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Ali se bo najnižji osebni dohodek glede na zamrznitev osebnih dohodkov še povečeval?

Odgovor: Če se bodo življenjski stroški zopet močno povečali, se bo dvignil tudi najnižji osebni dohodek. Do najnižjega osebnega dohodka stališča RS ZSS niso v ničemer spremenjena. To je delitvena kategorija, ki se delavcu izplačuje za normalen rezultat. Izplačuje se v določeni višini tudi na račun razponov osebnih dohodkov, ki presegajo razmerje 1:3,3. Če masa osebnih dohodkov omogoča izplačila osebnih dohodkov do razmerja osebnih dohodkov 1:3,3 in pod tem, se njegova višina v podjetju določi sorazmerno z maso.

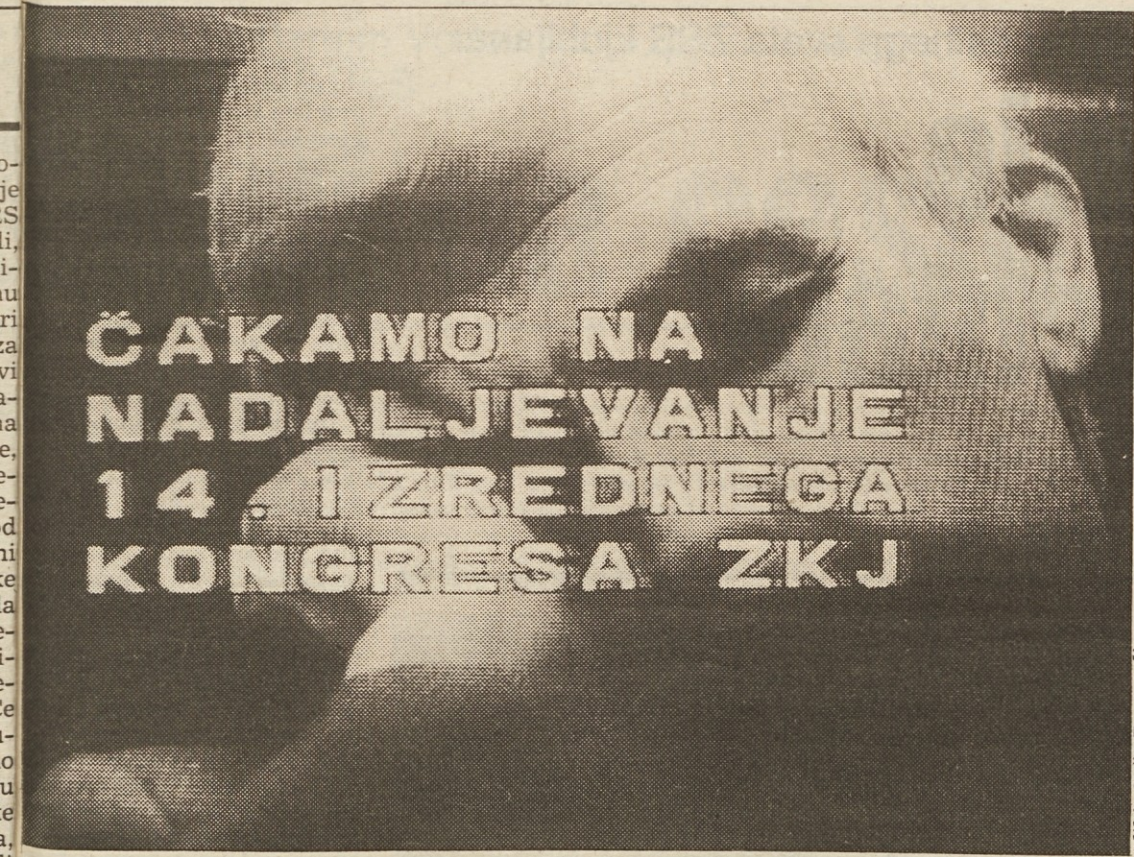
Vprašanje: Ali pomeni zamrznitev mase za osebne dohodke tudi zadržanje enakih osebnih dohodkov posameznega delavca?

Odgovor: Naše mnenje je, da ne. Skladno s sprejetimi akti v okviru mase se mora uveljaviti stimulacija rezultatov dela posameznega delavca. Zato je nesprejemljivo izplačevanje osebnih dohodkov mimo sprejetih meril. Kriteriji pa se lahko spreminjajo skladno s splošnimi akti.

Vprašanje: Družbeni dogovor omogoča regres za prehrano v višini 25% povprečnega osebnega dohodka v gospodarstvu SR Slovenije za preteklo trimesečje, sindikalna lista pa 20%. Ali se lahko 5% mesečno uveljavi kot poročilo?

Odgovor: Sindikalna lista določa minimum. Če ste sprejeli za regres osnovo 25% povprečnega osebnega dohodka, je to pravilno. Menimo, tako kot doslej, da je bil najprimernejši sklep, da velja v mesecu, za katerega je objavljen, podatek o višini regresa!

Brane Mišič

ČAKAMO NA NADALJEVANJE 14. IZREDNEGA KONGRESA ZKJ

Sliki: Sašo Bernardi

Navček za Komunistično partijo Jugoslavije

AVNOJ ni dal partiji monopola na oblast

Igre v zvezi z jugoslovansko (boljševiško) komunistično partijo so končane. Po znameniti 8. seji srbskega CK, potem ko so tam opravili protibirokratsko revolucijo in potem, ko je dogajanje naroda v Vojvodini in Črni gori zamenjalo Srbiji nenaklonjene oblastnike, so seje zveznega CK že dve leti kazale, da je ZKJ razpadla na dve glavni struji in več podstruji, ki se niso povsem ujemale z mejami republik in narodov ter narodnosti. ZKJ je začela obdobje po zadnjem kongresu kot vodilna politična sila in je bila po takrat veljavni ustavi glavna državotvorna organizacija (podobno kot v vseh realsocialističnih državah), v zadnjih dveh letih pa praktično ni več mogla komandirati družbe in državnih organov na vseh področjih, ne samo na Kosovu.

V vhodni Evropi so v zadnjih mesecih padale prej trdne enopartijske oblasti. Poljaki so s Solidarnostjo potrebovali sedem let, da so odvzeli oblast svoji komunistični stranki, Madžari so to s hitro evolucijo opravili v enem letu in nekdanja partija se je razdelila na novo socialistično stranko in staro (boljševiško) partijo. Režima v Vzhodni Nemčiji in na Češkoslovaškem sta padla v nekaj tednih ali dneh po množičnih protestih prebivalstva. Romunska komunistična oblast je padla, čeprav je s tanki gazila po demonstracijah. Bolgarska KP je zamenjala dinastičnega voditelja, da bi ohranila reformirano oblast. Gorbacov, nosilec perestrojke in glasnosti v SZ, šef vzhodnega bloka in varšavskega pakta, človek, ki je omogočil vse te spremembe v socialistični vzhodni Evropi, lahko doma gasi procese, ki v nacionalnih požarih lahko kmalu pripeljejo do razpada sovjetskega imperija. Padec za bodočo žico zaprte albanske stalinistične vladavine bi lahko dejansko osamil komunistično vladavino v delih jugovzhodne Jugoslavije, verjetno bi dal tudi nove impulze za separatistično in državo-

tvorno gibanje Albancev v enotni Srbiji in v zahodnem delu Makedonije.

Kljub temu, da je jugoslovanska partija ohromila samo sebe, pa ni povsem onemogočila države pri opravljanju njenih funkcij. Verjetno je več resnice v posamičnih mnenjih, da je takšna partija ustvarila boljše možnosti za delo zvezne vlade in tudi delno sprostila politične vajeti, s katerimi je poveljevala gospodarstvu. To je pokazal nasmeh na obrazu Anteja Markovića, med kongresom pa potrdil Živko Pregl, podpredsednik ZIS, ki je tujim novinarjem povedal, da vlada ne more biti odvisna le od organizacije, v kateri je manj kot desetina prebivalstva Jugoslavije.

Komunistična partija Jugoslavije (preimenovanje v Zvezo komunistov ni spremenilo bistva organizacije tudi zaradi naših vodilnih kadrov, ki so se učili na moskovski kominternovski univerzi) je s 14. (izrednim) kongresom dočakala svoj konec. Takšen predčasni kongres, kot so ga jugoslovanskim komunistom vsilili dogmati, ki so si tudi s smešnimi predčasnimi volitvami vsaj začasno podaljšali skupščinsko oblast v enotni Srbiji in tudi Črni gori, ni več ponovljiv. Začasna zamrznitev odnosov z Zvezo komunistov Jugoslavije, ki so jo razglasili na slovenskem CK, lahko pomeni le trajno podiranje mostov s staro partijsko organizacijo, slovenska (tudi, če bo res notranje pluralna) pa bo morala opraviti tudi svojo prenovno in se raziti z levimi dogmatskimi in tudi desnimi nazadnjaškimi smermi. Pričakujemo lahko, da se bo ZKS že na konferenci 2. februarja tudi preimenovala v stranko, katere ime in položaj v bistvu določa že na kongresu ZKS sprejet socialistični in v Evropo odprt program. Starokomunisti iz Srbije, ki so pod vodstvom Slobodana Miloševića hoteli vsiliti svojo filozofijo vseh ZKJ, ki je v zadnjih dveh letih od seje do seje delovala čedalje bolj kot zveza samostojnih republiških organizacij, so tretji kongresni dan dočakali kot najbolj črn dan. Izmuznila se jim je pričako-

vana zmaga, če sklepamo po njihovih porogljivih nasmehih slovenskim razpravljalcem in po zmagoslavnem glasovanju in ploskanju, ko so naše komuniste odgnali s kongresa. Računali so, da so izrinili drugače misleče in edine nevarne nasprotnike, niso pa uvideli, da so s tem razkrili sami sebe in se znašli osamljeni med ti-

stimi, ki so se že videli v položaju Slovencev in so zato kljub taktiziranju delovnega predsedstva in številnih kompromisarjev kar hitro ugotovili, da je kongres tudi zanje končan.

Moram se še enkrat vrniti na začetek pisanja in k ugotovitvi, da je konec jugoslovanske komunistične (boljševiške) partije, ki je 45 let imela monopol na oblast in ki ni dopuščala nobene politične konkurence. Takšna KP bo še nekaj časa mogoča le v delih konzervativne Jugoslavije, ki pa bo ostala skupaj kljub propadu jugoslovanske komunistične stranke, vendar ni več njena povezovalna sila. Kljub temu, da so delegati na kongresu po boljševiški šabloni zavrnili amandmaje o vstopu v Evropo, o prepovedi mučenja, o končanju političnih sodnih procesov, o človeških

pravica, so vseeno sprejeli predlog, s katerim se odpovedujejo v ustavi zapisani vlogi komunistične organizacije. To pa je dosežek, ki je bil še pred meseci nedosegljiv, ker pač zanj niso dozorele ne zunanje in ne notranje razmere v pretežnem delu Jugoslavije. Oblastno vzgojeni delegati iz drugih federalnih enot (če-

prav Hrvatje, Bosanci, Črnogorci in Makedonci niso bili enotni), pa so v neformalnih pogovorih že priznavali, da se strinjajo s slovenskimi pogledi, da pa ne morejo v nekaj dneh opraviti takšnega razvoja, kot so ga lahko komunisti Slovenije pod modrim vodstvom Milana Kučana, pod vplivom evropskih gibanj in na pritisk domače, vedno bolj resne in organizirane opozicije. Bralci naj se spomnijo, da je uradna politika (beri ZK Slovenije) vse do lanskega poletja mislila, da ne more dovoliti strankarske pluralizma in da v ustavi SRS ni možno ponovno normirati pravico do samoodločbe in odcepitve.

Čas bo Slovenski politični sceni prinašal nove spremembe, to se bo pokazalo zlasti ob volitvah in konstituiranju novega parlamenta in oblastnih organov. Zveza ko-

ljem in položajem v njem, tako se jim bo dogajalo tudi po kongresu. Politične in gospodarske razmere v večini federalnih enot že danes kažejo, da se bo morala partija prilagoditi novim zahtevam in se notranje spremeniti, da se ne bo zaradi prepriha čez noč znašla na smetišču zgodovine, ne da bi skušala spremeniti svojo vlogo in se prilagoditi razmeram v svetu, ki so že pokazale, kam spadajo boljševiške organizacije.

Prekinjen kongres ne bo končan, tega ne more izsiliti niti še vedno politično organizirana JLA, v kateri se ob pomanjkanju sredstev za njeno rešitev in posodobitev kažejo podobne razpoke kot v vseh civilnih delih naše partijsko organizirane federacije. Neuradno se je izvedelo, da se stališča vojaških politikov približujejo stališčem ZK Slovenije, da pa razmere še niso zrele za depolitizacijo armade; to je podobno kot pri strankarskem pluralizmu na jugovzhodu (kon)federacije.

Zapomnili si bomo aplavze, smeh in solze delegatov na izrednem kongresu, ker so nam pomagali odložiti breme gledanja, kritiziranja, tesnobe in sočustvovanja z usodo naše avantgarde. V vsakem športnem boju je prepovedano dotolči nasprotnika, ki se je že znašel na tleh. Ko se bo pobral in si nabral novih moči in znanja, bo mogoče znova nasprotnik, s katerim se spleča ukvarjati. To pa se ne bo zgodilo, če ne bo odvrnil boljševiške in dogmatske obleke in slekel plašča, pod katerim skriva na oblast navajeno, monolitno zgradbo. Konec koncev tudi v sklepih Avnoja, na katere se nenehno sklicujemo, ni nič takšnega, kar bi partiji dajalo monopol na oblast in pravico, da je skupaj z vojsko edina povezovalna sila v Jugoslaviji. Tako pa je še do včeraj marksidsko mislil in tako so ravnali tudi tisti, ki so izsilili izredni kongres.

Franček Kavčič

N KON KOMPARTIJA = FEDERACIJA

Po (demonstrativnem) odhodu slovenskih delegatov z izrednega kongresa ZKJ je nesporno moč ugotoviti, da se igra sicer »še ni končala«, kot so v naglici nekateri sklepali, temveč se je namesto tega zgodil le začetek konca tiste (imperialistične) politike, ki je posebja (zdaj) predsednik srbske države Slobodan Milošević in katere končni cilj je (bil) SRBOSLAVIJA. Kot mu je namreč z instrumentalizacijo kosovskega vprašanja na »zgodovinski« 8. seji srbske partije uspelo ustvariti temelje za »enotno« in »močno« Srbijo, tako je zdaj ta obrazec popolnoma odpovedal, ko ga je skušal uporabiti tudi za Jugoslavijo. Srbskemu voždu namreč ni uspelo »poenotiti« in disciplinirati »separativističnih« delov ZKJ, kot jih je v srbski partiji, s tem pa se mu je izmuznil iz rok še tisti zadnji in največji adut, na katerega je ves čas računal in zaradi katerega je tudi izsilil izredni kongres.

Milošević si najbrž niti v sanjah ni predstavljal, da bo doživel svoj največji poraz doslej prav na izrednem kongresu, ki naj bi zasukal kolo jugoslovanske zgodovine v tisti smeri, ki jo je seveda on začrtal. Zelo neugodno zanj pa je tudi to, da tega poraza ni doživel zgolj na vsebinski oziroma konceptualni ravni, temveč z neuspelim predlogom, naj kongres nadaljuje delo, tudi na povsem manifestativni. Da bi bila zagata zanj še večja, so to lahko na svoje oči (po televiziji) videli tudi milijoni jugoslovanskih gledalcev (tudi v Srbiji), ki jih vseh svojih propagandni mašineriji navkljub ne bo mogel prepričati o nasprotnem.

Seveda si nobene politike ni mogoče predstavljati brez taktike in strategije. Toda vse to lahko prav malo zaleže, če njeni tvorci nimajo tudi zmožnosti predvidevanja družbenih procesov. In vse kaže, da je bila za razliko od Kučana in njegovih politik srbske partije najšibkejša prav v tem delu. Milošević je namreč pravilno izračunal, da je (komunistični) sistem v Jugoslaviji zabredel v krizo, ko je s smrtjo Josipa Broza ostal brez svoje vrhovne avtoritete kot temeljnega pogoja njegovega funkcioniranja. Prekranjanje avnojske Jugoslavije si torej po tej logiki ni bilo mogoče zamišljati brez ustrezne nove vrhovne avtoritete, ki pa jo seveda lahko da samo (doslej potlačena) vendar edina državotvorna in piemontska jugoslovanska nacija. Že na prvih mitingih v Srbiji je bilo torej nujno, da se: »Narod sad na veliko pita, ko če da nam zameni Tita...?« Za tiste, ki so skomponirali ta verz,

seveda ni bilo vprašaja na njegovem koncu. Jasno, to lahko stori samo on, Slobodan Milošević. Cilj je bil torej zelo jasno postavljen. Vse drugo je bilo samo še vprašanje »instrumentarija«. Zataknilo pa se je prav tu, kajti zdaj že vemo, da so slovenski komunisti (to oznako zanje lahko jemljemo poslej samo še pogojno), natanko diagnosticirali to vprašanje in mu s svojim odhodom s kongresa tudi zadali smrtni udarec. Očitno so tudi oni imeli svojo taktiko in strategijo in se postopno (obračun z domačimi zdravimi silami) pripravljali na ta končni spopad.

Milošević se je uštel nekje drugje. V svoji (ne)zmožnosti predvidevanja smeri družbenega razvoja ni uvidel, da se je komunistični sistem ne glede na prostor do konca spraznil, kar seveda ni mogoče popravljati z nobenimi novimi vrhovnimi avtoritetami. Zanj usodno pa utegne biti spoznanje, da če tega že ni bil sposoben predvideti, bi lahko vsaj ugotovil po (krvavih) dogodkih na evropskem vzhodu in po sedanjih dogajanjih v Sovjetski zvezi, ki so v diametralnem nasprotju z njegovim srboslovanskim ciljem. Po vsem tem si je samo želeli, da se bo tudi Miloševiću v Srbiji zgodila demokracija, ki ga bo spravila na realna tla in mu s tem ponudila možnost za kolikor toliko častno (politično) preživetje. V nasprotnem primeru se ost diferenciacij in ekskomunikacij s sodnimi političnimi procesi lahko bridko obrne proti njemu, na kar ga je skozi vzhodnoevropsko prizmo zvito opozarjal tudi Emil Milan Pintar.

Komunistične partije oziroma ZKJ ni več. S tem pa tudi ni več glavnega orodja na nasilno poenotenje in discipliniranje jugoslovanskih državljanov in njihovih narodov. In ker tega ni več, bodo morali državljani in njihovi narodi ustvariti nov nenasilni instrumentarij skupnega živja in bitja. Gre za novo pogodbo med njimi, ki jih bodo sklenile njihove države. Slovenska partija je naredila razvezo s svojo kompartijsko zvezo. Zahteva zvezo republiških organizacij oziroma kon (federativno) partijo. Najbrž je prišel čas, ko tudi slovenskemu narodu ne preostane drugega, kot da si izbere takšno konfederativno pogodbo. Več kot 70 let bridkih izkušenj z Jugoslavijo na drugačnih podlagah o tem ne dopušča dvoma. Če si je torej slovenski narod z Avnojem pisal sodbo sam, je zdaj čas, da si jo končno sam tudi podpiše...

Ivo Kuljaj

na kratko

Državljska neposlušnost – zakaj pa ne?

Vzgojitelji, šolniki in znanstveniki so pred počitnicami spravili tudi svoje predale. Na Gorenjskem je bilo med razpravo o novi vlogi sindikata dejavnosti in njihovem statusu slišati precej predlogov, med zanimivejšimi pa velja na kratko omeniti vsaj tega, da bi v statutih kot sredstvo sindikalnega boja uvedli tudi državljansko neposlušnost.

Člane občinskega odbora sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Gornja Radgona pa je najbolj zanimal bodoči materialni položaj zaposlenih v teh dejavnostih. Ugotavljajo namreč, da se s prenosom upravljanja dejavnosti na izvršni svet ni nič spremenilo; razmere v ekonomsko šibkejših občinah ostajajo še naprej – katastrofalne. Po razpravi sodeč pričakujejo veliko predvsem od kolektivnih pogodb.

Na svoji volilni seji je tudi ptujski občinski odbor sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti v celoti podprl programske usmeritve svojega republiškega odbora in statut, ki predvideva samostojen sindikat dejavnosti. Med razpravo pa je bilo najpogosteje slišati očitke, da so med občinami še vedno velike razlike v materialnem položaju osnovnih in srednjih šol, zato so odločno zahtevali čimprejšnjo izdelavo kolektivne pogodbe.

Še ostrejši pa so bili učitelji v ljutomerski občini, ki so s svojimi povprečnimi osebnimi dohodki med kolegi na zadnjem mestu v Sloveniji. Od odgovornih za delovanje in razvoj so zahtevali, naj tudi pedagoškim delavcem na manj razvitih območjih zagotovijo vsaj povprečno plačo slovenskega učitelja, učencem pa ustrezen vzgojno-izobraževalni standard, sicer... Sicer bodo 2. februarja stavkali.

Poziv predsedstva sveta ZSJ na prenehanje blokade

Predsedstvo ugotavlja, da pretrganje gospodarskih in drugih stikov kot posledica prepovedanega mitinga v Ljubljani dodatno poslabšuje socialni in materialni položaj delavcev v obeh republikah pa tudi širše v Jugoslaviji. Posledice so padec proizvodnje, padanje osebnih dohodkov, več nezaposlenih delavcev in kvarni učinki gospodarjenja, ki zmanjšujejo sredstva za financiranje splošne in skupne porabe v republikah ter financiranje federacije, kar še posebej velja za sklad za razvoj gospodarsko manj razvitih republik in pokrajine Kosovo.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije poziva vse subjekte, organe, člane sindikata, naj v svojih okoljih in v medsebojnih stikih naredijo vse za prenehanje gospodarske, politične, kulturne in drugačne blokade, da bi gospodarski tokovi ponovno stekli na podlagi poslovnih in gospodarskih hotenj. Gre za reformo, ki mora rešiti tudi vprašanje Kosova in omogočiti skupen nastop na jugoslovanskem in svetovnem trgu.

Jesti dajte, tajniku!

Republiški odbor sindikata delavcev družbenih in državnih organov je zakonodajno-pravni komisiji skupščine SRS poslal mnenje o uveljavljanju 35. in 39. dopolnila k slovenski ustavi, ki govorita o financiranju krajevnih skupnosti. ROS meni, da poročilo o potrebnih normativnih dejavnosti za izvedbo ustavnega zakona ne vsebuje jasnejših opredelitev za izvajanje omenjenih dopolnil. Hkrati podpira pobudo skupine delegatov za delegiranje delegatov v zboru občin republiške skupščine in občine Ljubljana-Šiška, ki predlagajo pripravo zakona o krajevnih skupnostih. Tudi ROS meni, da bi s takim zakonom rešili vrsto vprašanj, dosegli njihovo enotno delovanje in financiranje in s tem boljše motiviranost za delo delavcev v KS.

Veš, sindikat, svoj dolg?

Člani občinskega odbora sindikata delavcev energetike Nova Gorica so razpravljali o odloku republiškega izvršnega sveta o ustanovitvi javnega podjetja elektrogospodarstva Slovenije, o reorganizaciji ozdov elektrogospodarstva in premogovništva v družbena podjetja ter o protestni izjavi delavcev Soških elektrarn Nova Gorica.

Ugotovili so, da so se z odlokom pokazale nekatere težave. Odlok je bil oblikovan brez upoštevanja pripomb in opozoril sindikata (ROS), zato menijo, da tako obnašanje pomeni ignoriranje in žalitev sindikata, predvsem pa dokaz, da si sindikat še ni izboril vloge, ki bi jo moral imeti pri oblikovanju aktov, katerih posledica je lahko tudi odpuščanje delavcev. Nesprejemljivo pa je po njihovem tudi, da načrt reorganizacije ni bil obravnavan hkrati s predlogom za reševanje presežkov delavcev.

Menili so tudi, da bo reorganizacija bistveno prizadela le nekatere delovne organizacije, drugim pa nudi možnost nespremenjenega prehoda v novo organiziranost. Tako so delavci v neenakopravnem položaju. Ugotavljali so, da bo prihajalo do tega, da bodo v javnem podjetju zaposlovali nove ljudi za dela, ki jih bodoči »presežki« opravljajo že sedaj. Na tak razplet ne moremo pristati, so poudarili...

Zato so od ROS delavcev energetike zahtevali, naj z vsemi sredstvi doseže spremembe omenjenega odloka in s tem zavaruje interese in pravice delavcev. Ob tem so poudarili, da takšnega sindikata, ki v kritičnih trenutkih ne namerava stati na strani delavcev, ne potrebujejo.

Kukurukuku Paloma...

Delavci Palome vidijo novo vlogo sindikata v močnem sindikatu podjetja, ki se povezuje neposredno v republiški sindikat dejavnosti. Zato ne vidijo potrebe po občinski, mestni ali regijski povezavi. Tako so sklenili, da članarine letos ne bodo več nakazovali občinskemu svetu; če bo potrebno, jo bodo pošiljali neposredno RS ZSS.

Ko smo že pri članarini, pa še to: člani komisije za organizacijska in kadrovska vprašanja pri medobčinskem svetu celjske regije so se na zadnjem sestanku spraševali, kako bo z nakazovanjem članarine za SZJ glede na skrhane odnose med Srbijo in Slovenijo. Slišati je bilo, da so v občinskih svetih proti centralizaciji članarine. Torej?

Jože Šketa, predsednik mestnega sveta ZSS Ljubljana:

Nazadnje bo odtehtala korist...

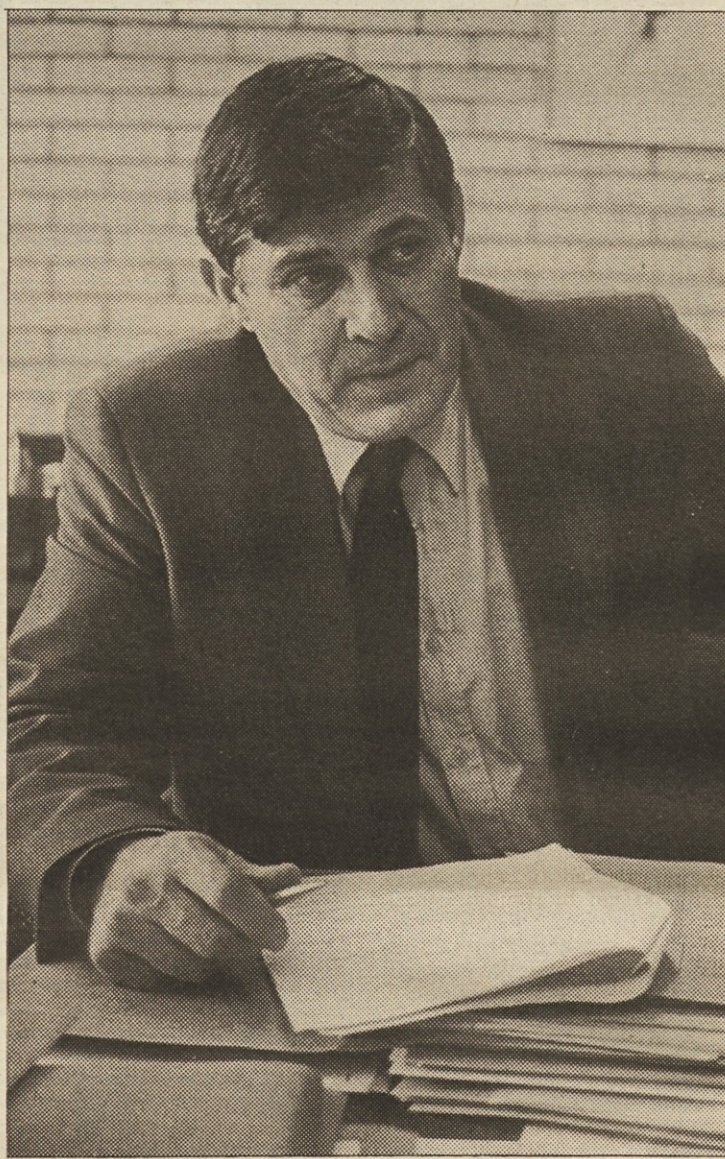
»Po razpravah na občnih zborih osnovnih organizacij sodeč je po ljubljanskih firmah čutil nekakšna strah in spoštovanje pred sprejemanjem sindikalnih funkcij,« je doslej opravljene občne zборе komentiral predsednik mestnega sveta ZSS Ljubljana Jože Šketa in svoje mnenje takole pojasnil: »Kandidati za funkcije predsednika sindikata podjetja se namreč globoko zavedajo naraščanja presežka delovne sile, strah jih je pa tudi širokih pooblastil poslovodskih mož, ki so dobili z novo zakonodajo o delovnih razmerjih skorajda proste roke nad delavčevu usodo. Bojijo se, skratka, da utegnejo tudi sami postati odveč, če se bodo za svoje ljudi preveč potegovali...«

Sicer pa imajo po ljubljanskih delovnih organizacijah nemalo težav s spoštovanjem rokovnika o dinamiki občnih zborov. Tozdi, ozdi, pozdi, sozdi in podobne »intelektualne konstrukcije« najnovejše YU zgodovine se namreč še niso preoblikovale v podjetja (ali druge možne zakonite oblike organiziranja), zato marsikje še vedno ne vedo, kako uveljaviti programsko načelo: eno podjetje – en sindikat. »Seveda si pa na vse kriplje prizadevamo, da bi stvari čimprej »poslihtali«, saj čas priganja tudi nas; samo občni zbori in na njih speljane volitve lahko predstavljajo kadrovske baze sindikata tudi navzgor, do samega republiškega sveta,« trdi Jože Šketa in od tega stališča zatorej tudi niti za milimeter ne odstopa. »Do 5., najkasneje pa do 10. februarja jih moramo spraviti pod streho; nato se bomo lotili skupščin občinskih organizacij, za 27. februar pa načrtujemo skupščino mestne organizacije.«

Vzporedno z občnimi zbori pa se v ljubljanskih sindikatih ta hip ubadajo še z drugimi »tekočimi zadevami«, med katerimi velja na prvem mestu omeniti njihovo skrb nad naraščajočimi presežki delovne sile, ki so posledica ali prestrukturiranja ali stečajev posameznih firm. »Nad nami že lep čas kot Damoklejev meč visi Papirnica Vevče, težave se kopičijo v Iskri...« našteva Šketa in se zamisli: »Kaj šele bo, ko naj bi trg začel funkcionirati tako, kot se spodobi...«

Odbori dejavnosti poslej – mestni

Zato so del svojih aktivnosti hkrati posvetili spomladanskim volitvam v zbor združenega dela. »Pogovarjamo se s predsedniki sindikatov v posameznih podjetjih, ponekod pa tudi s predsedniki delavskih svetov, saj bi radi, da bi bili v ta organ izvoljeni taki delegati, ki bi zastopali stališča prenovljenega sindikata: čim bolj realne plače, aktivno socialno politiko, varnost dela in zaposlitve, urejene delovne razmere..., nenazadnje pa tudi vse vrste varstva – od sindikalnih aktivistov do delav-

cev, ki so s stavko izrazili svoje nezadovoljstvo.«

Na zadnji seji predsedstva so obravnavali osnutek poročila o delu v zadnjih štirih letih in osnutek programa za naslednje mandatno obdobje, ki ga je nato ugodno ocenil in tudi sprejel mestni svet. »Na tej seji smo razgrnili še bodočo organizacijsko shemo mestnega sveta,« je nadaljeval Šketa in pojasnjeval: »Najnovejše je to, da smo se v sodelovanju z republiški odbori panožnih sindikatov zmenili, da bodo poslej odbori posameznih dejavnosti organizirani na mestni in ne več na občinski ravni. Glede na kadrovske potencial – v mislih imam predvsem tiste funkcije, ki bodo opravljali funkcije sekretarjev posameznih panožnih odborov – in pretežnost posameznih dejavnosti v okviru nekega zaključnega prostora, pa bodo lahko sedeži nekaterih odborov tudi v pisarnah posameznih občinskih svetov. Na primer: odbor sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti bo »sedel« v Centru, ker je tam pač največ tovrstnih ustanov, gradbinci, denimo, bodo za Bežigradom, odbor zdravstvenega in socialnega varstva pa bo »vedril« v prostorih mestnega sveta.«

Mimogrede velja omeniti še to, da se predsednik Šketa z nekaterimi podjetji dogovarja še o sponzorstvu nad aprilskim kongresom slovenskih sindikatov. »Dodatna obveznost pač«, skomigne z rameni...

Nihče ne bo ostal na cedilu (?)

Na koncu našega pogovora pa Jože Šketa izda še eno »skrivnost«, ki jo za zdaj še ni treba podrobneje opisovati – saj veste, lahko se še kje kaj zatakne, pa bom spet slišal tisto o praznih obljubah.

»Ko smo dobili v ruke prve podatke, ki so dokazovali, da brezposelnost narašča tudi pri nas, smo se lotili reševanja

Posvet predsednikov OOS kemične industrije o kolektivni pogodbi

Vprašanja, vprašanja, vprašanja

Predsedniki osnovnih organizacij v kemični industriji in industriji nekovin Slovenije so imeli pred dnevi »študijski« sestanek, na katerem so jim predstavniki ROS razlagali bistvene prvine kolektivne pogodbe. Sekretar ROS Franjo Krsnik nam je povedal, da je bil sestanek potreben, ker je novo v delu sindikata objektivno še precej neznan, pa tudi, ker doživljajo sindikalni delavci v prenekateri delovni organizaciji nekakšen pritisk vodstva, morda tudi nedobronamernega, češ, kdaj se bomo začeli pogajati o plačah. Pritisk je nenavaden, če vemo, da za zdaj za taka pogajanja še ni zakonskih možnosti. Krsnik je povedal, da so predsedniki OOS veliko spraševali, vprašanja ali bo vseh vrst. Od, denimo, ali velja kolektivna pogodba za delavce ali samo za člane sindikata. Pa, na primer, ali že vem, kdo bo razsodnik v primeru sporov med delodajalci in sindikatom pri uveljavljanju določil kolektivne pogodbe: ali bi bili to lahko družbeni pravobranilci ali pa nemara samostojne strokovne inštitucije? Tudi še ni znano, na čigavem plačilnem seznamu bodo profesionalni sindikalni delavci v podjetju: na delodajalčevem ali bo živel od članarine. Kako bodo uredili status sindikalnih poverjenikov, torej neprofesionalnih delavcev, sindikatu manjših podjetij? Veliko je bilo vprašanj o plačah, o določilih kolektivne pogodbe. Marsikdo še ne ve, da pogodba določa le najnižji raven plač, več od tega si mora sindikat izboriti na pogajanjih. Posvet se je končal z debato o položaju sindikata in njegovi vlogi pri bodočih volitvah, zedinili so se, da bo ta odnos vedno darle aktiven.

vprašanj, ki se jim zdaj reči – presežki. Zato smo bili zelo zelo veseli, ko smo v novi slovenski ustavi uspeli urediti ta problem vsaj do te mere, da za presežke ni odgovorno samo podjetje, temveč tudi družbe, nopolitična skupnost; tako pa ustavi kot tudi po zakonodaji o delovnih razmerjih mora poslej zagotoviti ustrezne sklade kot materialno podlago za ekonomsko in socialno varnost delavcev. Čim je bilo v ustreznih akth to opredeljeno, smo dali pobudo, naj bomo v ljubljanskih občinah ustvarili posebne sklade, ki bi bili namenjeni razreševanju teh »pojavnosti«. Prav zdaj, torgi hip, se dogovarjamo z izvršnim svetom mestne skupščine in medobčinsko gospodarske zbornico, da bi na ravni mesta ustanovili poseben »razvojno zaposlitveni sklad«. Namenjen naj bi bil finančni podpori tistim razvojnim, proizvodnim in drugim programom, ki bi omogočali odpiranje novih delovnih mest – skratka, produktivnemu zaposlovanju, uporabljali pa naj bi ga tudi (vsaj) za delno kritje stroškov za prekvalifikacijo »odvečnih« delavcev.«

Kot že rečeno, Jože Šketa »podrobnosti« še ni pripravil izdati, je pa poln pohval na račun mestnega izvršnega sveta in medobčinske gospodarske zbornice ljubljanske regije, ki sta pripravljena sodelovati. »Kaj več o tem konec prihodnjega meseca,« pomežikne.

Denar, denar...

Pač pa Jože Šketa izda, da se bodo z uresničitvijo tega načrta nekako izognili zadruzi dregi, ki ji za zdaj še nikakor ne morejo priti do dna: nazgod mreč, da jim je zaradi slabšanja gmotnega položaja začel zmanjkovati denarja za najrazličnejše oblike socialne pomoči.

»Pred šestimi leti smo začeli tudi z organiziranjem preventivnih okrevanj oziroma aktivnih oddihov zdravstvenih ali socialno ogroženih delavcev. Omogočili smo jim 10 dnevno brezplačno bivanje z vso zdravniško oskrbo v Banjolah pri Pulju. Odmev je bil izjemen; tudi zato, ker so nekateri od 835 delavcev pozimi letom navkljub prvič videli na morje!«, je zamišljen Šketa. »V tem trenutku pa niti slutiti ne morem, ali bomo zaradi predvidene spremembe v sistemu financiranja ZSS lahko nadaljevali. Čeprav tudi to tisti »materializirani« argument, na podlagi katerega delavec najlažje spozna kakšno korist pravzaprav lahko ima od tega, če je član sindikata...«

Damjan Križnik

Republiški zakon o delovnih razmerjih: minister za delo zavrača pripombe in predloge sindikata

V sindikatih ne znajo brati gradiv

Samo v Sloveniji – poleg BiH – teče izdelava zakona oziroma ves postopek sprejemanja v predvidenih rokih. Zaradi izredno kratkega časa, ki je bil na voljo po sprejetju zveznega zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, saj mora biti republiški zakon do konca marca, je to soliden dosežek oblikovalcev republiškega zakona. Tako je na tiskovni konferenci prejšnji teden dejal republiški sekretar za delo Miran Kalčič in dodal, da so neosnovane tako »leve« kot »desne« kritike osnutka zakona. Po njegovem mnenju kritiki zakona, pri tem pa je mislil predvsem na republiški svet ZS, ne znajo brati niti zakonodajnih dokumentov, sicer na zakon ne bi naslavljal takšnih pripomb, kot so jih. »Samo filozofirati je premalo,« je poudaril Miran Kalčič, »treba je brati gradiva

in ponujati konkretne rešitve!«

Eni napadajo osnutek zato, ker je premalo podjetniško zasnovan, sindikati pa da so ga naskočili prav zavoljo prevelike podjetniške naravnosti, v kateri naj bi delavci potegnili kratko, je ocenil Miran Kalčič in potem nanizal nekaj konkretnih pripomb, ki jih imajo tvorniki republiškega zakona za neosnovane. Bralcem se moramo opravičiti, ker s tiskovne konference nimamo magnetofonskega zapisa in zato pripombe Mirana Kalčiča ne bo do pike točna, pač pa bomo poskušali iz beležk čim bolj zvesto odslikati vsebino.

Kalčič je zavrnil pripombo sindikata, naj bi v zakon vnesli, da delovni teden traja 40 ur. Meni, da je to uredil odlok zvezne vlade, po katerem lahko delovni teden traja 42

ur, izjeme pa naj bi bile urejene v podzakonskih aktih oziroma v kolektivnih pogodbah. Sindikat se po njegovem mnenju tudi brez potrebe razburja, češ da v zakonu niso omenjeni in zaščiteni sindikalni poverjeniki. To vprašanje ureja zvezni zakon, uredile pa naj bi ga tudi kolektivne pogodbe. Da sindikat ne zna brati gradiv, je videti tudi iz njegove zahteve glede tehnoloških in ekonomskih presežkov, saj jih republiški zakon obravnava skupaj in ne kot zvezni zakon v dveh členih. Tudi ni utemeljen očitke, da so tvorniki republiškega prepisovali iz zveznega zakona in tudi delo za določen čas je v nasprotju z očitki dobro urejeno v republiškem zakonu.

Tako je minister za delo na kratko ošvrknil sindikate in na koncu uvoda na tiskovni konferenci povedal bistvene

novosti, ki jih prinaša zakon. Po njem so le-te: vsi delavci, ne glede na to, kje delajo (glede na naravo lastništva podjetja) enaki glede pravic, delovno pravo je deregulirano, zakon obravnava presežke delavcev, daje tudi možnost skrajšanega in prožnejšega delovnega časa, ureja vprašanje dela za določen čas in podobno.

Na RS ZSS so nekaj dni pred omenjeno tiskovno konferenco na širšem posvetu sindikalnim aktivistom, pravnih služb in ustanov, ki v sedanjem sistemu zagotavljajo varstvo pravic delavcev in družbenega premoženja, obravnavali omenjeni republiški zakon. Nanj so dali precej pripomb in konkretnih predlogov za spremembo členov ponujenega predloga in za nekatere izmed njih smo na tiskovni konferenci poprosili Mirana Kalčiča za komentar. Prvi njegov komentar je bil očitke, da pripomb ne pozna, ker sindikati na ta sestanek niso povabili nikogar s sekretariata za delo. Na zelo ostro postavljeno zahtevo sindikatov, da do neurejenih odpustov delavcev ne sme več prihajati in da je treba odpuste napovedati vsaj tri do šest mesecev vnaprej, je Kalčič odgovoril, da zvezni zakon sploh ne pozna odpustov, saj so pravi odpusti samo ob stečaju.

V republiški zakon o delovnih razmerjih pa so vnesli obveznost, da je treba obvestiti predvsem družbenopolitične organizacije, vendar rok ni določen. Poprosili smo ministra tudi za njegovo mnenje o sindikalni zahtevi, da se vsa določila o zajamčenem osebnem dohodku nadomestijo z določili o minimalnem osebnem dohodku. Kalčič meni, naj bi to vprašanje reševal poseben zakon, vendar je vprašanje, kakšno vlogo bi zakon v podjetjih – glede na kolektivno pogodbo – imel. Povsem nerešeno da je namreč vprašanje, od kod sredstva za takšne minimalne plače, za kakršne se nameravajo boriti sindikati.

Sindikati med drugim predlagajo tudi podaljšanje porodniške – za drugega otroka dve leti, za tretjega ustrezno več. Miran Kalčič: »Čakamo na konkreten predlog sindikatov.« Vendar pa minister ne verjame da bi takšen predlog lahko prodril, ker je vprašanje, kdo bo tako podaljšano porodniško plačeval, podjetja ali socialno zavarovanje. Poleg tega imamo že zdaj eno najdaljših porodniških na svetu in tudi tej se podjetja, ki imajo zaposlenih veliko žensk, upirajo, češ da jih preveč stane. In ne samo to! Porodnice bi bile tako za vrsto let izločene iz »poslovnega« življenja in

njihova kariera bi bila prekinjena.

Ker na tiskovni konferenci ni mogoče vsega časa porabiti za eno redakcijo in njeni vprašanja, smo tu »intervju končali. Za boljše ponazoritve teme pa navedimo še nekatere konkretne pripombe, ki so jih sindikati izoblikovali na omenjenem sestanku. Sindikati predlagajo, naj odmori, p očitki in dopusti zagotovi vsebino preventivnega zdravstvenega varstva zaposlenih in ukrepe varstva pri delu. Bolje bo treba urediti varstvo invalidov. Kolektivni dopus naj ne trajajo dlje od 12 dni. Vsa določila, ki veljajo za organizacijo, morajo obvezovati tudi delodajalce. Nadurno delo naj bo omejeno, davki prispevki iz tega pa naj bodo vir proračunov, ampak naj koristijo aktivni zaposleni v valni politiki. Delavce smatra izrabiti tri dni dopusta za svoji želji. Delavkam z otroki starimi do treh let, naj se privedo delo ponoči in nadurno Materam, ki imajo otroke stare od treh do petih let, ni se takšno delo dovoli zgolj s soglasjem sindikata. Oprdeliti je treba vlogo družbenega pravobranilca oziroma ustrezne strokovne institucije s pooblastili za nadzor nad varstvom pravic delavcev, glede na zaposlitev.

Boris Ruge

Čprav velja naša republika za najbogatejšo v državi, pa se vseeno ne bi mogli pohvaliti z življenjskim standardom. Življenjska raven namreč pada že osmo leto zapored, sicer z nekaj vmesnimi manjšimi vzponi, ki pa ne spreminjajo splošne podobe razmer. Kot govorijo raziskave, živi skoraj tretjina slovenskih družin na robu revščine, tako da je primorana vse bolj zategovati pas.

Ni tako malo družin, ki si zato, da bi si dvignili standard, pomagata z vsemi otenki dodatne ekonomije, od sive do črne, to je s popoldanskim »fušom« – vse za to, da bi lahko prišli do dodatnih dobrin, s tem pa se iz leto v leto poslabšuje kakovost življenja na Slovenskem. O prostem času torej sploh ni več mogoče govoriti, saj imamo opovrati z naraščajočo preutrujenostjo in izčrpanostjo ljudi. Zastrašujoči so podatki, da bo v kratkem vsak tretji ali četrti delavec ostal brez zaposlitve. Po zadnjih podatkih, iz novembra je bilo v Sloveniji že več kot 32.000 brezposelnih, to pa je kar 31 odstotkov več kot v enakem mesecu leta 1988. Med njimi je največ mladih, ki še nikoli niso bili zaposleni.

Statistika eno, življenje drugo

Po statističnih podatkih se je naš osebni standard, če ga gledamo le skozi očala realnih osebnih dohodkov, v lanskih enajstih mesecih izboljšal v primerjavi z enakim obdobjem leta 1988: realno, to je v primerjavi z rastjo življenjskih stroškov, smo namreč zaslužili v povprečju za 26,6 odstotka več kot leto prej. Decembra izplačani osebni dohodek pa je bil realno že nižji od tistega, ki je bil izplačan novembra lani. Sicer pa nam lanska nagla rast cen in drsenja tečaja zamegljujeta dejansko vrednost osebnih dohodkov.

V slovenskih sindikatih so pri oceni življenjskih stroškov za december (podatki so bili objavljeni v prejšnji številki Delavske enotnosti) izračunali, da so se ti v mesecu dni povečali kar za 60 odstotkov pri najnižji možni porabi. Koliko so ta čas zrasle plače, si lahko po plačilnih listih vsakdo izračuna zase, saj so povprečja varljiva.

Čedalje večji delež družinskega proračuna namenjamo hrani – v nujnih mesecih stroškov kar polovico (sicer pa v vsej Jugoslaviji po računih zagrebškega Centra za marke-

ting v povprečju 40 odstotkov). V razvitem svetu dajo za hrano od 15 do 20 odstotkov družinskih dohodkov. Nadaljnjih 16 odstotkov gre za stanovanje, s približno desetino pa se oblečemo in obujemo. Tu smo iz leta v leto skromnejši, saj smo na začetku osemdesetih let, denimo, zimski plašč kupili vsake tri ali štiri leta, zdaj nam mora zadoščati za pet do šest zim, medtem ko smo obutev pred leti nosili največ tri leta, zdaj pa nam mora zdržati sezono dlje.

V Sloveniji je približno 650.000 gospodinjstev, ki štejejo povprečno po 3,1 člana. Ocena življenjske ravni v Sloveniji je naslednja: dva povprečna osebna dohodka ob koncu leta pokrijeta 70 odstotkov povprečnih življenjskih stroškov tričlanske družine oziroma 115 odstotkov minimalnih življenjskih stroškov takšne družine. Položaj povprečne štiričlanske družine v Sloveniji pa je bil decembra še slabši: v takšni družini sta dva povprečna osebna dohodka pokrila le 57 odstotkov povprečnih in 94 odstotkov minimalnih življenjskih stroškov.

Normalno z enim otrokom

To pomeni, da za štiričlansko družino, v kateri sta dva zaposlena, povprečni osebni dohodek ne zadostuje za kolikor toliko znosno, to je povprečno preživljanje. Naši osebni dohodki so pač takšni, da si za kolikor toliko normalno življenje lahko privoščimo komaj enega otroka. Ob tem pa kaže opozoriti na podatek, da prejema približno 60 odstotkov vseh zaposlenih osebne dohodke do ravni republiškega povprečja.

V enajstih slovenskih občinah prejemajo po zadnjih statističnih podatkih dobre tri četrtine zaposlenih osebni dohodek, ki je nižji od povprečnega čistega osebnega dohodka v združenem delu Slovenije: Litija 75 odstotkov, Sevnica 75,2, Šmarje pri Jelšah 76,1, Slovenske Konjice 76,2, Cerknica 76,5, Ormož 76,5, Kočevje 77, Šentjur pri

Življenjska raven v Sloveniji

Polovica vseh stroškov za hrano

Celju 77, Črnomelj 81,1, Ljutomer 82,3 in Metlika 82,5 odstotka.

Nasproti tem enajstim socialno najbolj ogroženim občinam pa je devet najbogatejših, v katerih je imela več kot polovica zaposlenih osebne dohodke nad slovenskim povprečjem: Maribor Pesnica 63,3 odstotka, Kamnik 59,9, Ljubljana Center 57,2, Ljubljana Bežigrad 54,9, Koper 53,6, Ravne na Koroškem 53,6, Piran 51,7, Ljubljana Moste-Polje 50,4 in Trbovlje 50,2 odstotka.

Po ocenah Helene Kamnar z republiškega komiteja za zdravstvo in socialno skrbstvo je bila življenjska raven ob koncu lanskega leta kljub vsemu nekoliko višja kot aprila. Po lanskim desetih mesecih je bila življenjska raven, kot dokazujejo statistični podatki, za 32 odstotkov višja

kot pred letom v enakem obdobju, novembra pa se je poslabšala za 6 odstotkov, a je bila še zmerom za 26,6 odstotka višja kot prejšnjega leta. Čprav je po prvih ocenah raven decembra še padla, pa je še zmerom višja od prejšnjega leta. Skratka, kljub vsemu smo lanske mesece nekoliko lažje zadihali – a za koliko časa?

Decembrski tobogan

Realni osebni dohodki za december (izplačani v januarju) so po podatkih komiteja za delo zdrsnili po toboganu navzdol: pri tistih, ki jim delna decembrska revalorizacija (za 20 odstotkov) ni priznana, kar za 37 odstotkov, v dejavnostih, kjer pa je bila priznana, »le« za 24 odstotkov. Življenjski stroški so se namreč decembra glede na november povečali za dobrih

58 odstotkov. Decembra je začela veljati zvezna zakonodaja o izplačevanju osebnih dohodkov oziroma o njihovi zamrznitvi na raven novembrskih. Le določene dejavnosti lahko decembra za 20 odstotkov (na rovaš inflacije) zvišajo osebne dohodke. To ugodnost uživa 70,9 odstotka vseh zaposlenih v Sloveniji.

Če bodo zvezni zakon dosledno upoštevali, ni pričakovati realne rasti osebnih dohodkov. Realni osebni dohodek bi ostal nespremenjen, če bi se cene januarja povsem umirile, tega pa realno ni pričakovati. Tudi pocenitev nekaterih živil in artiklov januarja ne bo kaj prida izboljšala življenjskega standarda, ocenjuje Kamnarjeva.

Cene so namreč decembra najprej krepko navile, zdaj pa jih po navadi znižujejo največ za polovico tistega, kar so te-

daj povečali. Proizvajalci z navijanjem cen ustvarjajo nekakšno rezervo za morebitne hujše čase. Ljudje pa pomagajo, kot vedo in znajo.

Po novem letu se je moč razmahnil nakup na obroki. Obresti so na videz majhne, pologa skoraj nič, posojila tako postaja nekakšen socialni ventil – vendar pa je zelo nevaren, saj skozi njega lahko spravijo vsakršne cene. Pradaja na obroke in posezonski razprodaja sta pač najlažji način, da se proizvajalci in trgovci znebijo svojih zalog ne glede na ceno in kakovost blaga.

Kupna moč počasi kopni

Ker kupna moč po nekaterih ocenah ta čas pada vsedan za približno odstotek, tako da bo plača kmalu zadostovala komaj še za kruh, mleko in položnice, je dlani, da bo prodaja v trgovinah vsak dan manjša. V nekaterih trgovinah že ugotavljamo, da se je prodaja prepolnila. Kupci se ne pustijo vleči nos, če vidijo, da je mogoče, nekatere izdelke onstran miz kupiti ceneje. Sicer pa napovedujejo, da je večje znižanje cen mogoče pričakovati še februarja ali marca, ko naj bi bila stopnja inflacije prepolovljena.

Vsekakor pa je slovenska družina tista, ki mora vedno znova dokazovati svojo trdnost – kar je sicer dokazovala vsa minula leta, odkar je začela gospodarska kriza z njo kalvarija zagotovo pasu. S svojimi naravnost fantastičnimi sposobnostmi prilagajanja je postala poglavito blažilec nakopičenih težav in konfliktov.

Lahko rečemo, da gre danes pri nas že za skrajno obliko izkoriščanja družine za blažitev gospodarske krize in iskanje izhoda iz nje. Za v prihodnje ne bi bilo dobro naprej zavračati breme krize na družino, ampak iskati pot, kako bi ji olajšali življenje. Predvsem bo treba družinam gnotno pomagati z otroškimi in družinskimi dodatki – vendar ne v vlogi socialne pomoči. Po mnenju dr. Kalaha Boh bi morale dodatke dobiti vse družine kot nadomestilo za povečanje življenjskih stroškov, ki nastanejo s tem, ko rodi otrok.

Marija Frančeškovič
slika: Sašo Bernat

O napadih na Markovičev protiinflacijski program

Šarlatani tečejo maratonski krog

Minil je dober mesec, odkar so delegati zvezne skupščine bolj ali manj soglasno podprli Markovičev protiinflacijski program, na katerega so nekateri tako težko čakali. Osnovni cilji tega programa se sedaj že uresničujejo, hkrati pa so vse glasnejši kritiki zvezne vlade, ki se je odločila za terapijo s šokom kot menda pravo zdravilo za dolgoletno jugoslovansko inflacijo.

Logika Jeffreja Sachsa

Jugoslavlani smo po svoje pravzaprav precej čudni ljudje – vsaj tako se včasih zdi – saj smo najprej tarnali, da zvezna vlada nima zdravila proti divji rasti cen, ko pa nam je ponudila protiinflacijski program, smo ga začeli trgati na drobne kose že prve dni. V to početje se vključujejo tako tisti, ki ne vedo nič o ekonomiji, kot tudi priznani domači teoretiki ekonomske teorije. Čeprav jim pravice do kritične distance do Zveznega izvršnega sveta in omenjenega programa ne bi smeli jemati, pa vendarle velja reči, da je večina dosedanjih kritičnih pripomb bolj politično (voluntaristično) obarvanih kot pa strokovno utemeljenih. Morda je tako tudi zato, ker se »vsi na vse spoznamo«, namesto da bi v vsej družbi bolj razvili nadaljnjo delitev in specializacijo dela, kot so to že naredili v razvitem svetu.

Kakorkoli že, čas za prve ocene Markovičevega programa za boj proti inflaciji je tu in očitno je, da nasprotniki jugoslovanskega režima moti sama vlada, njena vloga v gospodarskem življenju podjetij, bank in države, jugoslovanska partija in njen prevladajoč

boljševistični (dogovorni) vpliv na tekočo ekonomsko politiko in še bi lahko naštevali. Če presojamo protiinflacijski program v tej luči, seveda ne bomo daleč prišli, pa čeprav je tudi svetovno znani harvardski profesor Jeffrey Sachs pred kratkim opozoril, da se moramo Jugoslavlani čimprej odreči delavskemu samoupravljanju in socializmu ter se napotiti k problemom po poti, ki so jo industrijske razvite države že prehodile. Ta cilj – če se bomo zanj odločili – bomo lahko dosegli v daljšem obdobju, v danih družbenogospodarskih razmerah pa je treba narediti to, kar se pač da narediti. Obtoževati zvezno vlado, da nima niti enega dobrega namena, je verjetno pretirano in neupravičeno početje.

Sami se bolj nagibamo k oceni, da je potrebno in koristno argumentirano kritizirati začetno terapijo s šokom v protiinflacijskem boju v luči njene vsebine in osnovnega cilja. Ta pa je zmanjšati inflacijo in hkrati ustvariti presežek v jugoslovanski plačilni bilanci v višini okoli 1600 milijonov dolarjev, tako da se bodo naše denarne rezerve povečale za več kot 2000 milijono-

nov dolarjev. Cilj skoraj zagotovo za nikoga ni sporen, sporen pa je lahko način, s katerim se je vlada lotila zapletene naloge. »Čudežna« formula Jeffreja Sachsa, ki se je pred časom ponovno mudil na obisku pri nas in ki je očitno »oče« jugoslovanske terapije, je naslednja: natiskali le toliko denarja, kot ima kritje v tekočem družbenem proizvodstvu, financirati zvezni proračun z realnimi viri (večjimi davki) in močno znižati kupno moč prebivalstva. Tako naj bi se ponudbe in povpraševanje po denarju in blagu »čez noč« uravnotežila, s tem pa ustavilo divjanje cen in stroškov, ki nas je lani pripeljalo na rob prepada, ki mu v ekonomski teoriji pravijo »hiperinflacija«.

Logika kritikov

Sachsovo zdravilo – kot že rečeno – pri Jugoslavlanih ni našlo polno odobravanja. Večina kritikov meni, da bi moralo biti zategovanje pasu manj boleče, ča pa smo se že lotili prevelike inflacije, naj bi občutno zmanjšali davke. Nekateri (Igor Omerza v Mladini) so celo zapisali, da se gre ing. Ante Marković »monetarno alkimijo«, da je

»marko privezal na dinar« in da bi se moral inflacije lotiti drugače, s povečevanjem produktivnosti dela. Jeffrey Sachs in še marsikdo se lahko tem ugovorom verjetno le smeji, saj s hitrejšim povečevanjem plač od rasti produktivnosti dela (pri nas produktivnost dela v zadnjih nekaj letih pada), nenehnim povečevanjem inflacijskega načina financiranja državne porabe in vsakodnevnim zmanjševanjem vrednosti domače valute inflacije ni mogoče ustaviti, kaj šele zmanjševati. Naj se sliši še tako brezperspektivno, nakopičene izgube podjetij, bank in države so tako velike (govori se o 20-milijardah dolarjev notranjih dolgov), da jih bomo lahko odpravili le v daljšem obdobju. V zvezi z idejami o povečevanju produktivnosti dela kot zdravilu proti inflaciji pa kaže reči le, da bi povečevanje proizvodnje v podjetjih, ki poslujejo z izgubo, zmanjšalo produktivnost dela na narodnogospodarski ravni, ne pa povečalo, in s tem inflacijo pospeševalo. Tudi ta cilj, to je večjo produktivnost dela, je mogoče doseči le z večjim tehnično-tehnološkim napredkom, to je v petih ali desetih letih. Čakati tako dolgo in se lotiti inflacije postopoma, kot predlagajo Aleksander Bajt in še kdo, pa je po našem skromnem prepričanju dejanje, ki bi bilo enako samomoru.

Da ne bo pomote, nesporno je – kot je izjavil Jeffrey Sachs – da nas čaka še »izjemno veliko težkega dela« in »odločnega vztrajanja pri uresničevanju glavnih točk programa«, če naj bi začetni uspehi postali trajni. Če se z njim strinjamo, pa to še ne pomeni, da mu slepo verjamemo in da se tudi on v ničemer ne moti. Gre le za naše mnenje, da je jugoslovanska inflacija monetarne in strukturne narave in da jo je potemtakem možno obrzdati le postopoma. Kljub temu pa je sedanja terapija s šokom nezogibna, saj bi sicer že ta mesec zakorakali v spiralo hiperinflacije, to je prestopili prag več kot 50-odstotnega povečanja cen na mesec, če ob tem zanemarimo, da se nam je to decembra lani že zgodilo, tudi po uradnih podatkih.

Kaj zdaj

Kot je za Privredni vjesnik izjavil »starosta monetarne šole« ekonomske misli Milton Friedman, nas čakajo v tem letu nove naloge. Če smo ga prav razumeli, sa lahko država financira le z davki ali s tiskanjem denarja, in ker naša tiskarna tiska manj denarja, smo pač morali povečati davke. Vendar bomo morali v prihodnje skrbeti davčne izdatke, če bomo hoteli z novimi programi in bolj donosnimi naložbami povečati proizvodnjo. Ker vlada za letos

načrtuje zmanjšanje družbenega proizvoda za okoli dva odstotka, je več kot očitno, da se nov investicijski krog ne bo začel tako kmalu. Letos naj bi za okoli 11 odstotkov povečali le izvoz, uvoz pa za 19 odstotkov, o kakšnem dvigu življenjske ravni pa lahko le sanjamo. Eno pa je gotovo: če vlada in vsi skupaj ne bomo uspeli sprožiti daljnosežnega procesa prestrukturiranja gospodarstva, se nam obeta klavarna prihodnost. Tokrat gre očitno zares in finančna pomoč tujine (Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada v višini okoli 450 oziroma 370 milijonov dolarjev) nam daje možnosti, da se ekonomske stabilizacije lotimo na nov, uspešnejši način. Če se bo inflacija začela spet povečevati, se bo začel zmanjševati tudi plačilnobilanci presežek in monetarne rezerve, to pa bi nas pahnilo še nekaj let nazaj. Prave izbire torej nimamo. Razen morda te, da bi nam tudi tokrat spodsnilo in da bi začeli v svetu na nas gledati kot na šarlatane, ki tečejo maratonski krog, pa nikoli ne pridejo na cilj. Tega menda ja ne bomo dopustili?

Kaj se bo na koncu izcimilo, je pravzaprav odvisno od tega, ali je šarlatanski sedanji protiinflacijski program Markovičeve vlade, ali pa so šarlatanske le domače kritike tega programa. Bog ne daj, da bi bilo res oboje... Emil Lah

SIP Šempeter bi si rad pridobil nekdanji ugled

Rešitev pet pred dvanajsto

Če odmislimo za lase privlečeno retorično dilemo, kdo je kriv za jugoslovansko krizo: ljudje ali sistem, potem je moč mirno zapisati, da ni dosti manjkalo, pa bi socializem požrl še eno dobro tovarno. Strojna industrija SIP Šempeter je namreč nedvomno solidna (za naše razmere zelo solidna) industrijska naprava, kar ji priznavata domači in tuji strokovni svet. Nedvomno pa z gotovostjo lahko trdimo, da bi tovarna že izdihnila, če... No, če se potem, ko so delavci odstavili nekdanjega direktorja, novo vodstvo ne bi odločilo, da oktobra lani za več kot mesec in pol ustavi proizvodnjo. Kaj takega se seveda lahko dogaja samo v razvpiti jugoslovanski (inflacijski) ekonomiji. Zapreš tovarno, pošlješ delavce domov in ne propadeš. V nasprotnem primeru ti vsi računi kažejo, da se boš potopil. Kje je tu (gospodarska) logika?

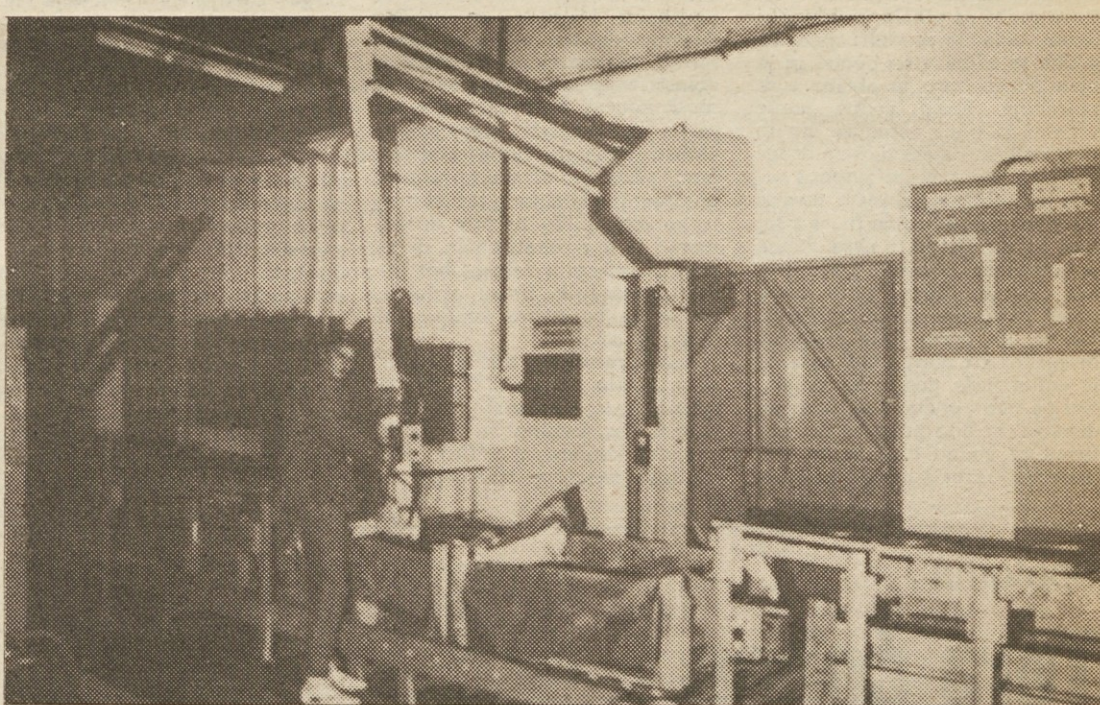
V pogovoru z v. d. direktorja Rafaelom Končino, v. d. vodje računovodstva Antonom Sovincem in predsednikom sindikata Nikom Rakom smo izvedeli, da jim drugače pač ni kazalo. Proizvodnja jim je vezala ogromna sposojena sredstva, na dvorišču pa se jim je bohotila enoinpolmesečna zaloga. Storili so torej tisto, česar niso na primer v ljutomerskem Agrostroju in še kje in zaradi česar si vodilni ljudje teh tovarn pulijo lase. Tako so v Šempetru zajezili vse dobave na eni in pospešili prodajo na drugi strani. Za ponazoritev: SIP je imel v zalogah končnih izdelkov, preden je ustavil proizvodnjo, kar 83.000 tako imenovanih pogojnih enot (normativnih ur). Slo je za »rezultat« izpolnjevanja plana, ki ga je naredilo staro vodstvo in po katerem

naj bi lani povečali proizvodnjo kar za 20 odstotkov v primerjavi z leto 1987. Kot vemo, je medtem, ko so delavci v Šempetru marljivo izpolnjevali plan, Jugoslavijo zajela hiperinflacija. Obresti na posojila je bilo treba v tem času plačevati v lipah, izdelki pa so se zvečine kupovali po tako imenovanih starih cenah in (za tovarno seveda) po skrajno neugodnih plačilnih rokih. Da bo zgodba popolna, je treba dodati še podatek, da nima SIP niti dinarja svojih obratnih sredstev. Kdor zna šteti do pet, si bo kaj hitro lahko razložil, kaj je to pomenilo v okoliščinah hiperinflacije.

Novi vodilni ljudje v tovarni se zavedajo, da so z ustavitvijo proizvodnje ujeli vlak še pet minut pred dvanajsto. To je bila za SIP kritična točka, na kateri so izgubili kar precej

svojega nekdanjega ugleda. Razumljivo, podjetje je bilo slab plačnik (njihov ziro račun je bil večkrat blokiran), partnerji so se jih začeli izogibati. Toda ustavljena proizvodnja je kmalu začela dajati prve učinke. Tembolj, ker so načrt, po katerem naj bi do konca leta zmanjšali zaloge na 31.000 normativnih ur, spravili celo na 25.000 ur. Da so na pravi poti, so lahko ugotovili že novembra. Od tedaj jih banka ni več blokiral in stvari so se zlagoma začele normalizirati, kolikor so se v teh kaotičnih razmerah sploh lahko.

SIP je bil na začetku lanskega leta kratkoročno zadolžen za 42 milijard (lanskih) dinarjev. Sredi leta se je številka povzpela na 138 milijard, medtem ko je konec novembra znašala 330 milijard dinarjev. Kdor se še spomni hiperinflacijske spirale v drugi polovici lanskega leta, bo hitro ugotovil, da se je od polletja do konca novembra v Šempetru moralo nekaj zgoditi, kajti sicer bi morala biti številka kratkoročne zadolženosti neprimerno večja. Seveda, kot smo že rekli, je SIP oktobra ustavil proizvodnjo. Kaj pomenijo te številke o zadolženosti, si bomo lahko predstavljali, če vemo da je novembrska realizacija podjetja znašala le 156 milijard dinarjev. Na srečo pa je pospešena prodaja ob ustavljeni proizvodnji že decembra prinesla 280 milijard realizacije. Kaj je to pomenilo v trenutku, ko zaradi ustavljene proizvodnje niso najemali novih posojil pa si lahko odgovorimo tudi s temile številkami: na polovici lanskega leta je presežek obveznosti nad terjatvami znašal 65 milijard dinarjev, konec septembra se je povzpela na 120 milijard, medtem ko je konec novembra že padel na 90 milijard. Računajo, da so poslovno leto sklenili s kakšnim 60 do 70 milijardnim negativnim presežkom. O tem pa je treba reči, da

Zmotno je prepričanje, da SIP izdeluje le kmetijsko mehanizacijo. O tem zgovorno pričča tudi tale hidravlični manipulator na sliki, ki je plod lastnega znanja in dela.

številke niso povsem točne, saj pri čiščenju bilanc nenehno ugotavljajo nove in dolgotrajne dolžnike. Tako jim je na primer samo zagrebška Avtoprema dolžna 70 milijard obresti od računov, ki jih ni pravočasno poravnala.

Seveda nam te številke spet ponazarjajo, da SIP še zdaleč ni finančno ozdravljeno podjetje. Da bi lahko normalno poslovali in bili tekoče plačilno sposobni, bi podjetje zdaj potrebovalo najmanj 70 (lanskih) milijard dinarjev. Položaj je tembolj zapleten, ker jim kot Damoklov meč visi nad glavo še stečaj nekdanjega tozda Krasmetaj iz Sežane, kjer nastopajo v vlogi druge organizacije solidarnostne odgovornosti in kjer bo treba tako ali drugače rešiti sto milijard terjatev. Kaj hočemo, takšna so pač pota, ki jih je ubirala ta naša razvpita družbena lastnina, ki jih je, kajpak, treba zdaj hudo drago plačevati. Samo pomislimo: SIP je dal Sežancem program, tehnologijo, znanje, delovna

sredstva in še novo tovarno jim je pomagal zgraditi. Z vsem tem so potem gospodarili v Sežani. Zdaj morajo Šempetrčani pokrivati še račune njihovega propada. Čudovita pogruntavščina je bilo tole naše nesrečno tozdiranje, ni kaj!

Če hoče torej SIP nekako le splavati, se pravi postati normalno podjetje, nima druge alternative, kot da nekje pridobi kakovostna in sveža denarna sredstva. Tega se v podjetju docela zavedajo. Svoje možnosti vidijo v treh smereh. Pogovarjajo se s tujimi partnerji, z domačimi dobavitelji, upniki in delavci. Očitno je torej, da proučujejo možnosti, kako bi postali delničarska družba. Drugače pač ne gre. S tem pa se bolj ali manj kar samo od sebe rešuje veliko vprašanje, s katerim se že leta ubadajo jugoslovanski politiki in ekonomisti in ki se mu reče transformacija družbene lastnine. Če hoče SIP ostati pri življenju, si s svojo zadolženo družbeno lastnino pri

tem lahko kaj malo pomaga. Če pa hoče nujno potreben kapital, ki bi ga lahko ohranil pri življenju in mu ponudil nove možnosti za razvoj, mora hoče noče pristati na resnično lastništvo. Takšno pa je lahko samo državno ali pa zasebno v najrazličnejših kombinacijah. Tretje, jugoslovanske poti ni, čeprav kaže, da tega nekateri še vedno ne morejo doumeti in nas še kar naprej morijo s celimi časopisnimi plahkami.

Če pa so res prepričani, da je takšna pot tudi v praksi mogoča, potem morebiti ne bi bilo nič narobe, če bi to razložili tudi delavcem v Šempetru. Kajti velika škoda bi bila, če bi to podjetje, ki je v tehnično-tehnološkem pogledu na zavodljivi ravni, propadlo, in če bi zaradi tega izgubilo kruh 930 delavcev, ki znajo delati. O tem zgovorno pričajo sklenjene izvozne pogodbe, ki bodo v prihodnjih treh mesecih polno zaposlile vse njihove proizvodne zmogljivosti.

Ivo Kuljaj

To je obnova neke zgodbe, ki naj bi bila že pozabljena ali vsaj nekateri takratni in sedanjaki veljaki bi jo najraje pozabili. Še več, počutijo se zelo prizadete, če kdo to zgodbo omeni. To je zgodba, ki se je resnično pisala pred dobrimi štirimi leti, še v času, ko partijski, občinski in mestni oblastniki imeli še vso oblast, ko so bili nezmotljivi, ko so lahko nagnali najboljše kadre iz gospodarstva, če so le občutili, da so ti zanje postali premočni in s tem prenevarni. To je bil čas, ko so se ti oblastniki lahko neomejeno vtikali v kadre gospodarstva in jih menjavali in nastavljali kot figure na šahovnici. Če pa so naleteli na kakšen odpor, so ob sebi vedno imeli steklenico s Stalinovim duhom, da so jo odprli in z nasprotniki obračunali s takojšnjim etiketiranjem, kot je: neposlušni za samoupravljanje, partnerstvo, lokalno lastništvo, protisamoupravno, neupoštevanje načel demokratičnega centralizma, škodovanje ugleda partije, napad na ugled partijskih funkcionarjev, kršitev statuta ZKS in ZKJ itd., itd. Da ti oblastniki ne bi bili preveč na očeh javnosti, je bil njihov sistem izsiljevanja oporočnikov skrit za kulisami tako dolgo, dokler niso izsilili od oporočnikov javne odstopa. Po tem sistemu je grajena tudi ta resnična zgodba, ki naj bi nosila uradni naslov Direktor ni imel poslušnosti za samoupravljanje, jaz pa mislim, da v obnovi te zgodbe bolj ustreza naslov Direktorja je odpihnila godba na pihala. Zakaj takšen naslov, bo obnova zgodbe sama povedala. In ker je resnična, so tudi kraj dogajanja in imena pozitivnih in negativnih junakov prava.

Bilo je tako:

V firmi na severu Štajerske (naše – ne avstrijske) je bil direktor firme tega ugodnega dne zaplopljen v vsakodneвне probleme, se ubadal z idejo, kako še bolj povečati izvoz, poiskati nove aranžmaje itd., ko mu je tajnica sporočila, da bo v firmo prišel »visok obisk iz mesta in občine«. »Ja, še tega mi je manjkalo,« je na glas razmišljal direktor. »In kaj bi zdaj spet radi od mene?« No, preveč srčno rad teh oblastnikov direktor ni imel, pa vendar gostoljubje zahteva, da se jih sprejeme.

Ta visok obisk je res prišel, sicer dvajsetminutno zamudo, pač v stilu oblasti. Gospodje so (takrat še tovariši) vstopili v direktorjevo pisarno. Ponujena je bila takoj obvezna kavica, medtem pa si je direktor pozorno ogledal obiskovalce (poznal je tako vse), da bi uganil, s kakšnim namenom so prišli. Videl je, da so v delegaciji izvršni sekretar partijskega komiteja mesta, partijski sekretar občine, župan občine, pa prvi mož občine za županom in še predstavnik frontne organizacije. Po kratki vljudnostni izmenjavi besed so gospodje le prišli na dan z namenom obiska. Oglasil se je izvršni sekretar mestne partije: »Tovariš direktor, vi imate v vaši firmi godbo na pihala, ki jo financirate, oblačite in vzdržujete. Ta godba je edina v tej občini in je njen ponos, zato jo občina tudi potrebuje. Poleg godbe imate v firmi še svoje avtobuse, ki jih tudi večkrat dajete tudi za druge potrebe. Sedaj bi en avtobus rabila tudi občina, saj veste, tovariš direktor, ste pač edina firma v tej naši občini. No, in ta naša občina je pobratena z občino v Srbiji in ker ta naša občina letos vrača obisk pobrateni občini v Srbiji, želimo, da poleg naše občinske delegacije gre zraven tudi vaša, ki je edina naša godba na pihala. Ker pa smo v občini bolj slabo pri denarju, bi bilo prav, če bi vaša firma to godbo tudi za tri dni ustrezno oskrbela z dnevniciami in

ostalim. Povrh tega, kar bi bilo za vse nas cenejše, naj vaša firma da na voljo še avtobus, ker so vaši avtobusi opremljeni z vašo znano reklamo in se boste s tem najbolj reprezentativno predstavljali prek nas v občini. Vidite, tovariš direktor, zato smo danes tu, ker časa ni veliko, samo tri dni do odhoda v pobrateno občino.»

Direktor je bil presenečen. Skušal je sestaviti pri sebi mozaik te zahtevane želje. Ni problem ugoditi željam oblastnikov, bolj ga je spreletelo, ali ni to tempirana bomba, ki so mu jo nekateri izmed teh tovarišev že lep čas poskušali podtakniti. Če to »nedolžno« zahtevo odobri, mu ti že naslednji dan lahko očitajo, da dela mimo samoupravnih organov, da je oblastniški, da razmetava družbeni denar itd. Če ne odobri, bo še večja zamera, poleg tega pa so še trenutno vsi skladi prazni. Dal je poklicat svojega pomočnika in še predsednika sindikata, ker je pač sindikat imel s to godbo pogodbene odnose. Kaj kmalu so ugotovili, da ni mogoče v tako kratkem času priskrbeti avtobus, poiskati nadomestilo za trideset godbenikov na delovnih mestih za tri dni, pa še predsednik sindikata se je dokaj ošabno in samozavestno vedel, ker ni hotel dati denarja iz sindikalne blagajne, za stroške dnevnice. Skratka, bilo je kup problemov in preprek in zato zahteva oblasti zavrnjena. Tako se je ta obisk končal. Iz direktorjeve pisarne so nekateri predstavniki oblasti odhajali vidno užaljeni. Med vrati je direktor zadržal predsednika sindikata ter ga preoroško okrcal. To ni bilo dobro, morali bi le poiskati način, da bi ugodili njihovim željam, boš videl, predsednik. Imam občutek, da se ne bo dobro končalo, ti imajo oblast.

Kako preroške so bile te besede, se je kmalu pokazalo. Partija je udarila nazaj v svojo orožarno metod. Kar naenkrat so se vrstile akcijske konference v firmi pod taktirko mestnega izvršnega se-

O naši kadrovski politiki

Direktorja je odpihnila godba na pihala

kreterja in občinskega, kar naenkrat je bilo ugotovljeno, da je v firmi nastala »kriza vodenja«, kar nenkrat je bil direktor ožigotan kot človek s totalnim neposluhom za samoupravljanje, ki negira zakon o združenem delu, ki si upa oporekati celo partijskim sklepom. Partija se je poživljala nato, da je ta direktor veljal daleč na okoli pa tudi zunaj državnih meja, za zelo sposobnega gospodarstvenika, ni ji bil mar, partiji, da je ta firma dobro gospodarila in se razvijala in da je ta direktor firma že zdavnaj popeljal v Evropo, ko se mnogim še sanjalo ni, kaj to pomeni in kar danes toliko tulimo. Ne, partija si je želela njegovo glavo, še eno med mnogimi trofejmi direktorjev, da si utrdi svoj takrat že omajnan ugled s trdo roko v duhu Stalina. Ob tem je bilo potrebno najprej odstraniti še preostali »plevel« ob direktorju. In prvi je bil na vrsti predsednik sindikata v firmi, ki pa je bil občinski politični oblastniški tako trn v peti. Zato je kar čez noč bil na občinskem partijskem komiteju obtožen, da je v partnerstvu z direktorjem, da se do članstva v sindikatu oblastniško vede, da izkorišča sindikat za napade na partijo, da je pokvaril ugled občinskega partijskega komiteja in kup drugih stvari. Občinski partijski sekretar je zahteval, da mora odstopiti in če bo čimprej, ne bo proti njemu sprožil kazenskega partijskega postopka. Poleg predsednika je na zatožno klop občinski sekretar začel posedati še druge člane vodstva sindikata. Vrstile so se seje za sejo občinskega partijskega komiteja in partijske organizacije so morale poslušno izvrševati sklepe višjih organov po načelu totalitarnega demokratičnega centralizma. Celotni scenarij je partija do podrobnosti izdelala in je bil »oporočnikom« potek že vnaprej znan, pa so vseeno ostali brez možnosti za obrambo pred oblastjo. Odstopil je predsednik sindikata s skoraj vsemi člani vodstva sindikata, občinski in mestni partijski oblastniki so tako polfinalni obračun že imeli v žepu. Sledilo je še finale, to je obračun z direktorjem in njegova odstranitev. Ker pa se je občinska partija za ta finale le počutila malo preplitva, je na pomoč takoj priskočil glavni šef partije v mestu, kasneje znan po briljantno izpeljani kulturni

revoluciji v mestni kinodvorani. Poklical je direktorja firme pred svoj tron in mu v duhu Stalinove doktrine »tovariško« velel, naj gre iz firme, ker je tako že vse dosegel, celo Krajgheerjevo nagrado so mu že dali za popotnico, ker pač ta družba potrebuje zveste samoupravljalce, dobre izvrševalce partijskih nalog, on pa je bil že tako predolgo v firmi in je za socialistično samoupravljanje, ki je za zgled svetu in naš ponos, izgubil poslušnost. Direktorju ni preostalo drugega, kot da je zavezal culo, vzel slovo od firme in se podal za kruhom v germanske dežele.

In glej, zlomka, ti Habsburžani, ki so tako »nazadnjaški«, ker ne poznajo socialističnega samoupravljanja ne zakona o združenem delu (zadaj tudi mi ne), ne partijske discipline (sedaj je tudi partija ne več), ne občinskih partijskih komitejev (zadaj tudi ne več), ti Habsburžani so ga sprejeli. In danes ta »gluhi« bivši direktor uspešno vodi takšno firmo v deželi Habsburžanov, ki letno obrača in ustvarja zajetne šope zelenih bankovcev. In ta direktor ni nič več obremenjen s partijo, dogovorno ekonomijo, inflacijo, socialisti, samoupravljanjem. Ja, kaj pa potem sploh dela?

Kako je danes šele »srečen« nekdanji izvršni sekretar takratne mestne partije s svojimi takratnimi sodelavci, ker so se mu uresničile besede preklestva, ki jih je izrekel v avtu, ko je takrat odhajal iz firme, v kateri mu niso hoteli dati godbe na pihala. Rekel je: »Uničil bom to dinastijo direktorja in njegove zavezniške pomočnike v sindikatu.« Res je uspel, ker pa se tudi časi spreminjajo, pa danes s tisto partijo, v kateri je vladal, stoji v vrsti z drugimi nekdanji »oporočniki«, danes političnimi strankami, in čaka na dotacijo države.

Kraj dogajanja: Paloma, Sladki Vrh, občina Maribor-Pesnica, mesto Maribor

Čas dogajanja: od 1985 do »morda« Evrope 1992.

Osebe – pozitivne: Stanko Hadner – tedanji izvršni sekretar ZK Maribor, glavna zakulisna oseba te zgodbe, eden od udeležencev kulturne revolucije v Unionski dvorani v Mariboru, dobil morda za to milostno brco v Mariboru, za nagrado postal predsednik izvršnega sveta

skupščine občine Maribor-Pesnica, morda pa zato to funkcijo, ker nikoli ni delal v gospodarstvu.

Mirč Pestiček – takratni sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov Slovenije Maribor-Pesnica, ena najbolj komičnih mask v tej zgodbi, danes na listi tehnoloških presežkov v občini.

Vlado Černič – takratni predsednik stalne akcijske konference ZK Paloma, v tej zgodbi maska z dvema obrazoma, za nagrado postal sekretar sindikata v občini, sedaj minister brez listnice v občinskem sindikatu.

Rafael Razpet – takratni predsednik mestnega komiteja Maribor, bolj znan kot oče kulturne revolucije v Mariboru, v tej zgodbi nezmotljivi papež z zavahanimi brki, danes v ilegali, pardon, na odhodu v pokoj.

Franc Petrov – takratni predsednik občinskega komiteja Zveze komunistov občine Maribor-Pesnica, tudi direktor enega od takratnih tozdov Palome, v zgodbi igralec, za katerega se ni vedelo, katero masko predstavlja. Sedaj tudi med tehnološkimi presežki.

Osebe – negativne:

Maks Kocbek – takratni direktor Palome Sladkogorske, gluha za samoupravljanje – pardon, godbo na pihala. V tej zgodbi nastopal v maski gluhošemega. Sedaj vodilni poslovnež v deželi Habsburžanov, partija mu je hvaležna, ker ji več ne plačuje članarine, saj bi bila taka vsota zanjo prevelika, pa še prepovedano prekupčevanje z devizami.

Jože Nekrep – tedanji predsednik neposlušnega režimskega sindikata Palome. V tej zgodbi nastopal z masko sestopljene oblasti sindikata skozi stranska vrata. Odšel iz partije, ker je menda kvaril ugled občinskemu sekretarju – pardon, partiji. Še danes najbolj negativna oseba, ker sem napisal obnovo te zgodbe.

V zgodbi je nastopalo še veliko oseb v maskah, v vlogi poštarjev, prilijznencev, vsemogočih oporočnikov, sovražnikov družbe iz različnih bregov, bili so žonglerji, statisti, zvitopecpi, če bi vse naštel, bi bila obnova predolga. Že tako se bojim, da se bo dvignilo iz te zaprašene zgodbe preveč prahu ali pa se bo komu začelo topiti maslo na slavi.

Naj mi fantje iz te godbe na pihala oprostijo, saj res niso bili

nič krivi, niti vedeli niso, da so bili vpleteni v umazano igro časov in režima posameznikov v partijski oblasti. Njihov svet je namreč glasba in kdor igra, ne misli zloja. Je pač vladal Stalinov duh, ki je udaril že pred mnogimi leti pobegnil iz steklenice in ugonabljal pokor krinko mogočne socialistične demokracije. Čas sicer celi rane od ostanejo pa brazgotine. Upajmo, da je Stalinov duh spet v steklenici, steklenica pa je ostala, ob njej pa volkovi, ki so sicer zamejnili dlako, ostali pa volkovi.

Jože Nekrep

P.S.:

Tovariš urednik! Članek, ki sem ga napisal, ni napisan s ciljem, da bi koga deskreditiral, čeprav so bila uporabljena imena in priimki. To je opis dogodka, ki se je resnično dogajal v vseh svoji širini in s posledicami. Namen članka je predvsem, da pripomore k družbenemu razmišljanju v demokratični družbi, da pokaže, kako je v letih vrhunca svoje oblasti partija tudi v Mariboru žrla svoje kadre, s tem pa so takratni oblastniki partije nesporno pripomogli k mariborski gospodarski stagnaciji, kulturni, pedagoški itd. skratka, k mariborski sivini, čeprav bi ti radi krivdo valili na vse mogoče druge vzroke. Ne morem soditi, koliko in katere sposobnosti gospodarstvenike iz Mariborskega firm je nagnala partija, vendar lahko zagotovo rečem, da vsi tisti, ki so »moralni« oditi in sedaj uspešno vidijo tudi firme v gospodarsko razviti Evropi, bi nam bilo danes še kako potrebni. Naj bo članek opomin tudi vsem tistim, ki so se v imenu partije igrali s sposobnimi kadri v gospodarstvu in mu tako mnogokrat povzročili neslutene posledice in upam si trditi, veliko gospodarsko škodo, ki je ne bo mogoče nikoli ugotoviti. Naj bo tem gospodom, ki so pod simbolom kladiva in srpa povzročali gospodarsko škodo, jasno, da se za slednje lahko sede tudi na zatožno klop, ne pa da se danes preoblečeni z metuljčkom in cilindrom ponovno pojavljajo na kandidatnih listah pred volitvami. Res se mi postavlja vprašanje, ali ne bomo zopet volili sestopljene oblasti. Ali si bodo na teh volitvah zagotovili še večjo oblast je namreč odvisno od zrelosti nas volivcev.

Spotoma

Tera čoban ovčice...

Huso Mević je 1. novembra v rodnem Travniku zbral okoli sebe trop svojih ovac, nato pa z dvorišča požvižgal še sosedovim; ko jih je bilo na »broju« vseh 400, je s sinovoma Ibrahimom in Vejsilom ter »komšijo« Selmanom Dervišem krenil s trebuhom za kruhom. Prek Bosanskega Petrovca in Bihača jo je mahnil proti Beli Krajini in nato prek Dolenjske do prvih predmestij Ljubljane, potem pa »obrnili« in čredo prek Trojan usmeril navzdol proti Savinjski dolini.

»Nekateri 'vaši' so me gledali malce postrani, to je že res,« je povedal Mević, ki se s tem »nomadskim« poslom ukvarja že okroglih 40 let. »Ne morem si pa predstavljati, kaj bi storil Milošević, če bi šel z ovcami prek Save v 'združeno' Srbijo; najbrž bi nas vse skupaj pobil...«

Bog vé, kje je danes, saj nikoli ne vé, kje bo jutri. Ne vé tudi, kolikšen bo končni izkupiček, saj tedaj, ko je začel »terat' ovčice«, konvertibilnih dinarjev še ni bilo. Vé le to, da z letošnjo pašo ne bo obogatel, »ker je kruh cenejši od volne« in da ga ne bo domov pred – 1. majem! Kje je še to...?

Huso Mević s svojo – za naše razmere – pravo »atrakcijo«.

Damjan Križnik, slika: Sašo Bernardi

Skica za portret družbenih pravobranilcev

Varstvo pravic in svoboščin državljanov pred zlorabo

Pravobranilce samoupravljanja smo dobili z ustavno ureditvijo leta 1974. Kljub suspenzu samoupravljanja iz zakona o združenem delu (izvedba v zakonu o podjetjih in s spremembami skupščinske ustavne ureditve) so s posebnim zakonom ostali še danes. Tudi v javnosti se tu in tam pojavljajo, čeprav kaže, da se kot nekakšni donkihoti bojujejo le z mlino na veter in zatorej njihovo naprežanje ne daje nobenih otipljivih sadov, zlasti pa ne morejo pomagati delavcem v največjih stiskah, ko jim grozi izguba delovnega mesta.

Samoupravno pravobranilstvo je danes v zagati prav zaradi tega, ker so zlomljene oblastne vaje tistih, ki so nadedli (partijsko) uzdo samoupravljanju in delavcem, ki v samoupravljanju zato niso dobili potrditve za svoje včasih tudi sebične in nerealne interese. Uzdo jim je popuščala ali zatagovala delavska avantgardna organizacija, ki je razen odločilne besede pri kadrovanju pravobranilcev imela tudi poglobljen vpliv na odločitve v glavnem spolitiziranih sodiščih združenega dela.

Danes je že mogoče objaviti, da je izredne ukrepe in delovno obveznost ob stavki v Luki Koper zahtevala in vpeljala prav partija prek LO in DS, ta je tudi dosegla, da je pet bolj glasnih stavkajočih letelo na cesto in ta je dve leti onemogočala, da bi se, kljub prizadevanjem pravobranilcev, izključeni delavci lahko vrnili na delo. V nič boljsem položaju niso bili niti sindikati skupaj z njihovo pravno službo. Organi samoupravne delavske kontrole pa so brezpredmetni tudi zato, ker ta od oblasti kontroliran organ nikoli ni mogel potrditi svojega poslanstva. Gre za preprosto resnico, da se sleherna oblast hitro pokvari, najhitreje pa tista, ki nima javnega nadzora. Basni, ki smo se jih učili v osnovni šoli, povedo, kako je, če lačen volk sodi žejnemu jančku, ki je po naključju zasel na območje pod njegovo oblastjo.

Kot kažejo spremembe družbene ureditve, ki smo jih dobili z jeseni sprejeto republiško ustavo, je konec takšne enostrankarske in po normah in političnih sklepih najbolj napredne samoupravne delavske družbene ureditve. Dobili smo kruto tržno gospodarstvo, saj se bo treba šele navaditi, da je le uspešno opravljeno delo prava podlaga za socialno varnost. V začetni, liberalni dobi tega gospodarjenja bodo verjetno prišli do veljave pojavi, ki so značilni za začetno stopnjo kapitalizma ko so tovarnarji obogateli in padali čez noč in ko sta v odporu od tega nastala socialistično usmerjeno delavsko gibanje in tudi sindikalizem. Mogoče se bo večim delavcem, ki so dozdale dobili glavne pridobitve socializma, delo, stanovanje, zdravstveno varstvo, kar kolcalo po socialistični ureditvi, katere ukinitve bodo že pred volitvami poskušali izsiliti člani ZSMS in tako priti vsaj do delčka oblastne pogače. Takšna zahteva je smešna, če upoštevamo, da so vsi liderji ZSMS plačani iz proračuna, iz njega so dobili tudi kadrovska in druga družbena stanovanja in imajo tudi druge statusne ugodnosti, ki so si jih »prigarali« socialistični funkcionarji.

Ob tem, ko smo dobili tržno gospodarstvo, bo ob akcijah za varstvo delavskih pravic, ki naj bi bilo na minimalni evropski ravni (pravico do zaposlitve iz socialnih razlogov

je treba pač odmisli), ki jih bo vodil sindikat s svojo politično močjo in strokovno pripravljenostjo, treba razviti tudi novo vrsto delavskega pravobranilstva, ki bo lahko delovalo povezano s sindikatom. Delavsko pravobranilstvo je lahko pravi sindikalni zaveznik in lahko prispeva svoj delež k okrepljeni delavskega zaupanja v organizacijo. Iz listin o sindikalni prenovi v SR Sloveniji še ne moremo sklepati, da sindikat že misli, da razen aktivnosti svojih zaupnikov in pomoči specializiranih pravnih služb potrebuje tudi neodvisno ustanovo, nekakšno pravobranilstvo zaposlenih, kjer bodo prizadeti lahko dobili pomoč ali vsaj tolažbo ob svojih težkih eksistenčnih problemih. Družbeni pravobranilci pa so ob torzu samoupravne ureditve, skupaj z delavci in sindikatom dobili še

Anica Popovič, družbena pravobranilka samoupravljanja SR Slovenije
Pravobranilci smo tudi človeško prizadeti, ker naših prizadevanj za ustavnost in zakonitost ne podpirajo državni organi, vodilni delavci in pogosto tudi vodstva političnih organizacij. Naše prizadevanje pogosto ocenjujejo kot formalistično in neživljensko. Pri nas pa imamo veliko (preveč) z ustavo in zakoni določenih pravic, ki pa v življenju ne pridejo do veljave. Pri nas zakonske nediscipline ne ustvarjajo delovni ljudje, ampak tisti, ki so odgovorni za uveljavljanje predpisov.

Franci Polak, namestnik družbenega pravobranilca samoupravljanja SR Slovenije
Podpisali smo tudi Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, ki velja od leta 1976. V njem lahko med drugim preberemo zanimivi določbi: - nihče ne more biti primoran k prisilnemu ali obveznemu delu (8. člen) - nihče ne more biti nadlegovan zaradi svojih mnenj in njihovega svobodnega izražanja. S tem se misli na sprejemanje, iskanje in širjenje informacij v vseh oblikah. (19. člen)

Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah

6. člen

1. Države članice tega pakta priznavajo pravico do dela, ki obsega vsakomur dano pravico do možnosti zasluzka s prosto izbranim ali sprejetim delom, ki jo z ustreznimi ukrepi varujejo.

2. Med ukrepe, s katerimi bi morala sleherna država članica tega pakta poskrbeti, da bi bila ta pravica vsehskozni uresničena, spadajo tehnična in poklicna usmeritev in izobrazba ter programi, politika in metode za nenehen ekonomski, socialni in kulturni razvoj in popolno produktivno zaposlenost v razmerah, ki jamčijo človeku uživanje temeljnih političnih in ekonomskih svoboščin.

7. člen

Države članice tega pakta priznavajo vsakomur pravico do pravičnih in ugodnih delovnih razmer, ki zlasti zagotavljajo:

- a) nagrado, s katero sta vsem delavcem zagotovljena vsaj:
 - pravičen zaslužek in enaka nagrada za delo enake vrednosti brez kakršnega koli razločka; zlasti mora biti ženskam zajamčeno, da njihove delovne razmere niso težje od tistih, ki so jih deležni moški, in da prejemo z njimi za enako delo enako nagrado;
 - dostojno življenje zanje in njihove družine v skladu z določili tega pakta;
- b) higiensko in tehnično varstvo pri delu;
- c) za vse enako možnost za napredovanje pri delu v ustrežno višjo kategorijo, upoštevajoč pri tem le službena leta in sposobnosti;
- d) počitek, razvedrilo, ustrežno omejitve delovnega časa in periodičen plačan dopust ter nadomestilo za praznične dni.

številne brce vseh tistih, ki so si že prigrabili podjetniški položaj. Svež primer je stečaj Tomosa, v katerem je novi podjetnik, ki je bil prej samoupravni direktor, že izročil knjižice nekaj sto delavcem in kjer ne sindikat in ne pravobranilec nista uspela razveljaviti sporne odločitve o uvedbi stečaja iz spornega imenovanja novega nekdanjega direktorja.

Vloga družbenih pravobranilcev samoupravljanja je po razveljavitvi samoupravne ustavne ureditve iz leta 1974 pravzaprav neskladna z njegovim imenom. Vsaka organizirana civilna, pravna družba pa ima institucije, ki opravljajo delo podobno ciljem zaradi katerih imamo pravobranilce. Prej kot drugi so pravobranilci sami ugotovili, da je temeljna sprememba njihove

vloge ta, da ne morejo več biti varuhi družbenih interesov, temveč pravic in položaja posameznikov, zlasti tistih, ki so v najbolj brezpravnem položaju. Ob tem, ko to ugotavljajo, seveda ne povedo, da se za izrazom varstvo družbenih interesov skriva tisto, kar smo omenili na začetku, ko smo pisali o tem, kdo je odločal v imenu naše družbe in kdo je nadziral te odločitve. Zato je danes smešno še naprej govoriti zlasti o družbenih pravobranilcih, pa tudi o tem, da varujejo samoupravne pravice oziroma kar samoupravljanje kot institucijo.

Pravobranilci (družbeni, samoupravni) ugotavljajo, da je današnje varstvo treba razširiti z družbenih še na mešana in zasebna podjetja. Samoupravne pravice delavcev so po njihovem mnenju odvisne od

lastnine in pravne organizacijske ureditve, zaradi česar je treba ločiti upravljanje, soupravljanje, sodelovanje delavcev pri upravljanju. Samoupravne pravice pa gredo delavcem le na podlagi zakona in statuta ter po kolektivnih pogodbah. Pravobranilci menijo, da večje pristojnosti poslovnih struktur v odnosu do delavcev terjajo tudi bolj organizirano varstvo teh zmanjšanih samoupravnih pravic. Pravobranilci menijo, da njihova vloga pri varovanju sredstev v družbeni lasti ne bo več potrebno, takoj ko bodo ta dobila lastnika. V prehodnem obdobju pa je treba to lastnino še bolj varovati, da bi preprečili njene zlorabe in tudi onemogočili njeno nezakonito prehajanje v druge (zasebne) oblike lastnine. Zdi se, da jih je pri tej nalogi prehitela zvezna vlada, saj je 28. decembra 1989 v zvezni

skupščini izsilila zakon, po katerem bo tekla (raz)prodaja družbenega kapitala, in ki o vlogi pravobranilcev ne pove ničesar.

Nobenega dvoma ni, da vsaka organizirana družba potrebuje tudi neodvisno ustanovo, ki bo, denimo, branila pravice delavcev (vseh zaposlenih), ki izvirajo iz dela oziroma delovnega razmerja. Takšne ustanove uspešno delujejo tudi v socialno razvitih kapitalističnih deželah, na Švedskem že od leta 1809. Ponekod ta neodvisna institucija, ki jo imenujejo ombudsman, varuje tudi druge pravice in svoboščine ljudi. Na Švedskem je ombudsman najprej pomenil nekakšnega delavskega zaupnika. Danes ga poznajo v več kot 30 državah npr. v Avstriji, Franciji, Angliji, Poljski, Indiji, Uvajajo ga na Madžarskem.

Ta ombudsman je dandanes

Možnost celovitega nadzora

Družbeni pravobranilec samoupravljanja bi moral imeti kot posebni, samostojni organ družbene skupnosti, možnost nadzora nad delom vseh organov in organizacij, vključno upravnih organov od občine do federacije. Brez pristojnosti, da lahko nadzira vse javne službe in nosilce javnih pooblastil, je funkcija družbenega pravobranilca samoupravljanja v vlogi varstva državljanov in svoboščin, nepopolna in neučinkovita. V funkciji družbenega varstva bi moral imeti družbeni pravobranilec samoupravljanja moč, da ustavi in zadrži dejanje vsakega organa, ki s protustavnim in nezakonitim delom krši pravice državljanov.

Črtanje politične funkcije

Ne glede na to, ali bo državni pravobranilec samoupravljanja v prihodnje tudi varuh svoboščin in pravic državljanov, mora:

- postati samostojen, neodvisen organ, ki deluje po svoji presoji. V tej smeri je predvsem treba osvojiti takšen način financiranja dejavnosti, da pri dodeljevanju potrebnih sredstev ne bi bil odvisen od izvršilnih in upravnih organov skupščine;
- biti voljen oziroma razrešen na ravni republike ali pa naj bo institucija organizirana na ravni republike z izpostavitvami v občinah;
- opustiti vse politične prvine funkcije in po zakonu obvezno sodelovanje z družbenopolitičnimi organizacijami;
- biti strokovnjak na področju družbenih ved (pravo, ekonomija);
- spremeniti naziv ali se ustrežnejše poimenovati.

iz gradiva DPS

vsepovsod organ parlament in ima nalogo varovanja ljud (tudi delavcev) pred zlorabami in nezakonitostmi predvsem v odnosu do državnih upravnih organov. Za svoje delo je odgovoren le parlamentu, neodvisen pa je od vseh izvršilnih in lokalnih organov, ki npr. pri nas še kako omejujejo samoupravni in pravni položaj občanov. Nar se lahko obračajo zlasti tisti občani, ki so kot posamezniki že potegnili krajši konv v boju z birokracijo a oblastjo. Ombudsman zadev razišče in svoje ugotovitve i stališče sporoči javnosti nepo sredno ali prek parlamenta. To pomeni, da računata na pomoč javnega mnenja, s tem p je tudi njegovo delo pod javn presojo.

Pravna država, ki hoče državljanom dati civilizacijsko pridobitve, mora čimprej raz misliti tudi o instituciji, ki b delavcem in občanom dajal varstvo, podobno tistemu, k ga daje ombudsman v sosed njih tudi civilno in delovno pravno zelo urejenih državah. Naši družbeni pravobranilci samoupravljanja sicer mislijo da lahko državni parlament za to ustanovi novo ustanovo menijo pa, da se lahko tudi or prelevijo v »ombudsman«. Svoje razmišljanje utemeljujejo s tem, da so po ustavi i zakonu že zdaj neodvisni i samostojni, imenujejo jih skupščine (po kadrovskeji verifikaciji v SZDL), odvisni so o nje in od tistih, ki zadnje od merjajo potrebna sredstva.

Družbeni pravobranilci imajo podoben položaj i vlogo kot ombudsmani in s e že zdaj odprti za vse držav ljane. Navaditi pa bi se morali obveščati javnost o vsakem posamičnem primeru in njhovem mnenju, ko je prizadet pravica ali narejena krivica konkretnemu človeku. Dose daj so skupščinam pošiljali l letna poročila, ki niso dobili potrebne odmevnosti ne v de legatskih klopek in ne v sred stvih množičnega obveščanja. Res pa je, da smo jih novinar in uredniki že dosedaj večkrat spraševali za mnenje o večji krivicah, ki so se dogajale de lavcem, in tako tudi vplival na javno mnenje.

V gradivu, s katerim druž beno pravobranilci samou pravljanja utemeljujejo pred log o svoji sedanjih preventivni vlogi, s katero naj bi prepreče vali zlorabe, kršitve, prisvajaj nje družbene lastnine, ugotav ljajo, da je življenje pač pote kalo prek zakonskih okvirov. Menijo pa, da naj bi naš bo doči »ombudsman« deloval tudi preventivno, kar lahko razumemo samo tako, da b postal strah in trepet vseh ti stih, ki bi lahko občanom i delavcem povzročali krivice. Vse to je seveda v prehodnem obdobju zelo varljivo, ko s dosedanja enopartijska in ne demokratična država spremi nja v pluralno, pravno in de mokratsko državo.

V posebnih okvirih povez mam nekaj utemeljitev i predlogov, ki so jih pripravili družbeni pravobranilci. Treb je reči, da življensko gledaj tako na svoj položaj kot n zanemarjeno varstvo držav ljanskih in delavskih prav v naši bolj anarhični ko pravno urejeni državi. Avtor jevo razmišljanje naj bi bil ob gradivu, ki so ga dobile vs uradne institucije, dodatno poziv javnosti, da o tem vpra šanju čimprej sprejmejo odlo čitve in da se postavi nova občanom in delavcem odpru pravobranilstvo, ki ne more biti več ne druženo ne samou pravno pa tudi ne ombud smansko, temveč je treba najz naj zanj domače ime. Ta poziv se veda velja tudi sindikatom, k ob svoji osiromašeni strokovni službi potrebujejo pomoč ne odvisne strokove ustanove ki jo delovno imenujem pravobranilstvo občanov in de lavcev.

Francšek Kavčič

Zvezna republika Nemčija: tržišče in emancipiranost žensk

Mini krilo in mikro čip

- Strinjam se, da spada ženska za štedilnik, vendar samo dokler ga ne priključi na električni tok, pravi bionska srednješolka, ki se je odločila, da bo namesto frizerskih škarij, na primer, imela v svojem delovnem obdobju v rokah električne kable.

Prav takšno razmišljanje so pričakovali strokovnjaki zahodnonemškega ministrstva za izobraževanje, ko so nedavno začeli kampanjo z naslovom: Značilnost - dekleta v gospodarstvu, znanosti in tehniki. S tem izredno »domišljajskim« imenom, ki naj bi skrnil sleherni spolnostni prizvok, so prikriji kampanjo, ki naj bi v prihodnjih štirih letih spodbudila čimveč deklet k odločitvi za tako imenovane moške poklice. Ko so začeli to akcijo, zagonski stroški zanj so znašali milijon in pol nemških mark, sploh niso imeli pred očmi slike delavke za vrtnim strojem, ponosne, ker je »enakopravna« z moškimi sodelavci. Eden izmed najbolj privlačnih lepakov prikazuje poklice pri elektronskem obdelovanju podatkov in to z geslom: Mini krilo in makro čip.

Vzroki za kampanjo za »tipična nova dekleta« so izraziti in nujni. Minulo jesen je v Zvezni republiki Nemčiji ostalo praznih več kot 85.000 mest za izobraževanje v strokovnih poklicih. Med poklice z najboljšo in najbolj varno prihodnostjo uvršča ministrstvo za izobraževanje vse s področja informatike in telekomunikacij, poleg elektronike in gradbeništva. Čeprav obstaja okoli 350 strokovnih poklicev, primernih za vse dijake, se okoli 80 odstotkov odloča za okoli 25 klasičnih ženskih poklicev, kot so frizerski, trgovski ali so medicinske sestre in bančne uslužbenke. Tudi minister za izobraževanje, liberalalec Jürgen Meleman priznava, da ni začel akcije zaradi altruizma in želje, da bi sam svoj prispevek k emancipiranju žensk.

- Naravni prirastek v naši državi se zmanjšuje in v devdesetih letih nam grozi precejšnje pomanjkanje kvalificirane delovne sile. Takšen razvoj moramo pra-

vočasno preusmeriti, saj bi lahko usodno vplival na naš sistem, zaskrbljeno ugotavlja minister. O tem, kakšne kvalifikacije bodo najbolj iskane, govori podatek, da bo sredi desetletja že več kot polovica delovnih mest, ki si jih ne moremo zamišljati brez ustreznih informativno-tehničnih sistemov.

Vesti iz gospodarstva potrjujejo, da kampanja za »tipična dekleta« prihaja ob pravem času in da si je niso izmislili »birokrati« iz ministrstva. Ekonomski časopis Kapital, obvezno čtivo in simbol uspešnosti vsakega poslovneža, je že dalj časa zaskrbljen, ker predvideva, da bo že v tem desetletju Nemčija potrebovala 250.000 vodilnih menežerjev. Torej so spet računali in ne zamisel o enakopravnosti sploh, spodbudili revijo Kapital, da za konec preteklega leta razpisala posebne nagrade za tiste firme, ki »posebno spodbujajo ženske h kariere«. Nagrade so dobili Audi, kemijski velikan Bayer, IBM, izdelovalec letal in orožja MBB, izdelovalec računalnikov EGS in zahodnonemška sindikalna banka BFG.

Ena izmed nagrajenih firm, Audi, trdi, da ima zelo dobre izkušnje in rezultate o tem, da mora biti vsaj četrtina žensk med vsemi mladimi, ki jim firma plača strokovno izobraževanje. Predsednik IBM je takole pojasnil pomoč, ki jo podjetje nudi ženskam - izvedenkam: »Gospodarstvo nujno potrebuje žensko delovno silo, saj so potrebe, posebno v informativnih tehnologijah tolikšne, da jim nemo-remo zadostiti z moškimi«.

»Podpora ženskam« bo prvič v gospodarstvu s februarjem tudi institucionalizirana. Tedaj bodo v eni izmed največjih in najmočnejših tovarn, Volkswagnu, tudi uradno odprli oddelek za spodbujanje žensk pri poklicnem delu. Uprava razlaga odločitev z ugotovitvijo, da je v Volkswagnu premalo žensk - 17.200 ali 13 odstotkov, posebno pa jih primanjkuje na vodilnih menežerskih položajih. Zato bo tovarna šolala vsako leto

več deklet. Še pomembnejši sklep pa je sprejelo vodstvo tovarne skupaj z delavskim svetom; pri sprejemanju novih delavcev na razpisano delovno mesto bodo med vsemi z enako izobrazbo imele prednost ženske.

Tudi zahodnonemška pošta je razglasila alarm zaradi po-

pomoč ženskam, seveda šele takrat, ko gori pod nogami in kadar je ogroženo tržišče. Še teže je prepričati ženske, da bodo začele »jurišati« na računalnike. Kako prepričati zmotno prepričanje, ki ga vcepljajo že v šolskih klopeh, da so deklice bolj nadarjene za jezike in pisanje lepih lite-

Slika: Igor Modic

manjkanja ženske delovne sile. Sociologi in psihologi pravijo, da bo prevlada moških v nekaterih sodobnih tehniških poklicih izzvala nov globlji spopad med spoloma in neugodne socialne posledice. Začela je kampanjo za pridobivanje žensk za poklice v elektronski obdelavi podatkov. Z atraktivno reklamo v kinematografih opozarjajo na to, da so ženske skupaj z moškimi in z enakim oročjem osvajale celo divji Zahod, torej bodo lahko osvojile tudi tehnologijo.

Feministično usmerjeno javnost zaskrbljuje ta silna rarnih sestavkov, dečki pa kot znani izdelovalci papirnatih aviončkov za tehniko in naravoslovne vede. Raziskava, ki jo je lani opravil inštitut bremenske univerze med osnovnošolci in učenci višjih razredov gimnazije in strokovnih šol je pokazala, da med najmlajšimi ni nikakršne razlike v zanimanju za računalnike. Pokazalo pa se je, da puberteta spremeni takšno »enakopravnost«. Med mladimi, od 15. do 19. leta, ki študirajo informatiko, tudi po pouku sede za računalnik okoli 23 odstotkov fantov, medtem ko

je deklet samo šest odstotkov.

Dekleta, ki so na zahodnonemškem zveznem tekmovanju pokazala izredne dosežke, so vsa, brez izjeme, zatrejevala, da so z delom na računalniku izredno zadovoljna, vendar se bojijo, da jih bodo kot »neženske« ločili od svojih tovarišev in tovarišic. Bremenski raziskovalci so tudi ugotovili, da se ženske bolj kot moški zanimajo za družbene posledice sodobne tehnike, da se bolj poglabljajo v probleme, da jih tehnika manj navdušuje kot moške in da se bolj zanimajo za praktično uporabo novih tehnologij kot za eksperimentiranje z njimi.

dobne, vendar bolj splošne in tudi uspešnejše v drugih državah (Equals v Ameriki in »Girls into science and technology« v Veliki Britaniji). Kritizirajo seveda tudi tiste, ki trdijo, da je vse samo ponovni, sodobnejši in popolnejši poskus izkoriščanja žensk, saj še nihče ne govori o akutni nujnosti večje udeležbe žensk v politiki. Primeri iz (ženske) zgodovine dajejo slutiti, da se bo vse končalo tako, da bodo ženske dobile nove obveznosti in odgovornosti, pri pravicah pa bodo potegnile krajši konec. Pomembno pa je predvsem, da se je v družbi pojavil nov problem, o katerem je

Vzroke za to so poskušali najti z anketo na nekaterih zahodnonemških univerzah med študentkami tehniških in naravoslovnih ved. Prišli so do presenetljivih podatkov: 36 odstotkov študentk informatike in kemije na univerzi v Dortmundu je končalo ženske gimnazije. Ponekod je ta delež celo 61 - odstoten. V vsej Zahodni Nemčiji pa je skupaj samo 175 ženskih gimnazij, v deželi Vestfaliji, kjer so raziskovali, je komaj vsaka dvajseta gimnazija namenjena zgolj učenkam.

Kot protiutež vsem tem akcijam lahko naštejemo po-

treba razmišljati. Namreč o spoznanju, da za uspešen štart v 21. stoletje, s katerim smo že na začetku tega desetletja povsem obsedeni, niso dovolj samo sodobna tehnologija, uspešno gospodarstvo, trdna valuta in zanesljiv socialni ali davčni sistem. Še posebno ne, če ima od tega koristi samo (moška) polovica družbe in vse dokler bo v Zahodni Nemčiji med šestimi milijoni ljudi, ki živijo v revščini, veliko več kot polovica žensk.

Snezana Bogavac, posebej za Borbo

Socialna listina le prvi korak

Vsak zaposleni naj ima delovno pogodbo

Medtem ko se zahodnoevropski podjetniki že nekaj let intenzivno pripravljajo na notni trg, je 150 milijonov delavcev v Zahodni Evropi stalo ob strani. Ko je leta 1981 francoski predsednik Mitterrand takratni deseterici predlagal, da bi se dogovorili za skupna evropska socialna merila, je njegov predlog naletel na hladen odziv pri kolegih. Zdaj je skupaj z Belgijci znova napadel s predlogom o poenotenju evropskih delavskih pravic in varstva. Zdi se, da skoraj pet minut pred dvanajsto.

Kapital se v pričakovanju na leto 1992 združuje, koncentriira, prihaja do živahnih borznih transakcij. Med delavci pa je vse več nelagodja. Ze v prvem letu enotnega trga naj bi zaradi liberalizacije evropske menjave ter gospodarskega in tehnološkega sodelovanja 250.000 delavcev izgubilo svoja delovna mesta, drugi zaposleni pa bi dobili manjše plače, trdijo sindikati. Poleg tega se utegne zgoditi, da se bodo uprave novih vseevropskih podjetij preselile

v druge države in se izognile sindikalnim zahtevam in obveznostim v deželah, kjer so nekoč imele sedež in kjer bodo še vedno imele svoje tovarne in delavce.

Z decembrskim sprejetjem Socialne listine pa je dvanajsterica napravila šele prvi korak k enotnemu socialnemu prostoru, kaj šele k notni evropski delavski zakonodaji. Najprej, sprejeli je niso Britanci, saj je bila Margaret Thatcherjeva kot že prej, pri nekaterih drugih zadevah, od-

ločno proti. Železna lady namreč meni, da listina preveč diši po marksizmu, saj bi, recimo to, da bi delavci sedeli v nadzornih odborih podjetij, pomenilo vračanje v razredni boj (medtem ko se zdi Zahodnim Nemcem delavsko soodločanje samoumevno). Ni se tudi strinjala z določilom o enotni minimalni mezdi. Predvsem pa bi po njenem mnenju določila iz listine (če bi se jih držali, seveda) omejila svobodno kroženje delovne sile, povečala stroške delodajalcem, zmanjšala konkurenco na trgu delovne sile in nazadnje tudi konkurenčnost evropskega blaga pred japonskim.

Sicer pa so razlike med članicami Evropske skupnosti velike, tako v načelnih oziroma ideoloških stališčih do te problematike kot tudi v kon-

kretnih ravneh delavske zaščite in pravic. Medtem ko bi bili britanski sindikalisti zadovoljni, ko bi se vlada sploh hotela z njimi pogovarjati, jemlje zahodnonemška vlada delavske zahteve zelo resno, v Bruslju pa se zavzema, da bi se namesto sprejemanja k ničemur obvezujočega kosa papirja posvetili čisto konkretnim izboljšavam. Tako naj bi bilo po njihovem recimo nujno, da bi vsakemu zaposlenemu v Evropi zagotovili, da bo imel pri kateremkoli delodajalcu najmanj štiri tedne dopusta na leto, ženske pa enako dolg porodniški dopust. Po drugi strani pa so manj zahteve tudi vlade južnih, manj razvitih članic ES in to ne glede na politične barve, saj bi morali v teh državah občutno dvigniti socialno raven, da bi dohiteli svoje severne sosedo. To pa bi bilo izredno drago, poleg tega pa bi izgubili vsaj del konkurenčnosti, ko njihova delovna sila ne bi bila več cenejša. Zdaj recimo, šivajo portugalske delavke za plačilo pet mark na uro, zahodnonemška šivilja pa jih zahteva vsaj 15. Jasno je, da se podjetniki radi selijo v države, kjer je delovna sila cenejša, sindikati pa manj »sitni«.

Pri pripravljanju terena za

evropsko socialno listino so veliko storili levičarski evro-parlamentarci, ki so dali evroburokratom med drugim tudi jasno vedeti, da ne bodo dali soglasja k ukrepom na komercialnem, finančnem in gospodarskem področju, če jih ne bodo spremljali ustreznimi ukrepi na področju delavske zakonodaje. Skratka, evropska evrolevica, ki je v evropskem parlamentu od lanske jeseni izredno prodorna sila, se je še posebej zavzela za to, da se bo trudila prepričati nastajanje jezu med notnim trgov na eni in socialno in politično integracijo na drugi strani.

V Bruslju imajo evropski delavci že svojo Evropsko sindikalno zvezo, ki je prav tako aktivno sodelovala pri nastajanju socialne listine. Vanjo je vključenih 34 nacionalnih zvez, manjkajo pa tako pomembni, kot so prokomunistični španski in francoski sindikati. Tako na primer zahodnonemški kovinarski sindikat ne želi sestiti za isto mizo s francoskimi kolegi v OGT, ker ga vodijo komunisti. Marsikateri sindikat v državi članici je še zelo »lokalpatriotski« in brani le svoje ozke interese. Eni zahtevajo večje plače, drugi krajši delovni čas.

Vsekakor vseevropske delavske solidarnosti še ni in vsaj za zdaj se delodajalcem še ni treba bati, da bi prišlo do, recimo, vseevropske splošne solidarnostne stavke.

Zdaj pa, ko je dvanajsterica napravila prvi korak - slovesno je sprejela socialno listino, je na vrsti akcijski program, ki bo postavil minimalne socialne norme vsaj na tistih področjih, kjer je to nujno. Za zdaj obstaja spisek 47 ukrepov, ki naj bi jih postopoma sprejeli do leta 1992. Nanašajo se predvsem na nove predpise v zvezi z udeležbo delavcev pri vodenju podjetij, delovnim številom ur v delavnici in na zdravstveno in socialno varnost. Prav tako se evropska komisija zavzema, da bi vsak zaposleni moral imeti delovno pogodbo, ki bi mu zagotavljala trdnejše varstvo. V nekatera področja pa naj se skupnost ne bi vmešavala oziroma naj bi nacionalnim vladam dajala samo priporočila. Sem sodi zlasti politika plač. Končni cilj naj bi bila vseevropska konvencija o delovnem pravu, ki bi določila pravila igre med delodajalci, sindikati in vladami v notni Evropi, morda celo Zahodni in Vzhodni skupaj.

Romana Dobnikar-Seruga

Deveti kongres Zveze sindikatov Srbije

V ospredju: razbremenitev gospodarstva

Devetega kongresa Zveze sindikatov Srbije se je udeležilo 445 delegatov in več gostov iz domovine in tujine, bil pa je 15. in 16. januarja v kongresnem centru Sava v Novem Beogradu.

Kongres je oba dneva delal plenarno in obravnaval najpomembnejše teme, kot so: položaj delavcev v gospodarski in družbeni reformi, prenova zveze sindikatov, statut in program: za govorniškimi odrom se je zvrstilo več kot sedemdeset delegatov.

Uvodni govor z naslovom Sindikat v gospodarski in družbeni prenovi je pripravil predsednik Tomislav Milenković. Ugledni gostje na kongresu so bili: Andjelko Vasić in Stojan Stojčević – predsednik in sekretar sveta ZSJ; slednji je v pozdravnem govoru v imenu vseh republiških delegacij sindikalnih med drugim povedal: »Zdaj imamo izredno priložnost, da glede na kritike delavcev odgovorimo njim in zahtevam časa ter z novimi programi ponudimo naše poglede in konkretna stališča za reševanje strateških vprašanj o položaju delavcev. Bolj moramo tudi poudariti našo razpoznavnost in odmaknjenost od drugih subjektov v sistemu. Prav tako sem prepričan, da bo vaš kongres, tako kot kongresi zveze sindikatov vseh naših republik, pomenil nove spodbude pri graditvi in krepitvi enotnega sindikalnega gibanja Jugoslavije.

Kongresa so se udeležili tudi predstavniki federacije, najvišjih teles in družbenopolitičnih organizacij v republikah ter predstavniki Jugoslovanske ljudske armade. V njihovem imenu je kongres pozdravil Milorad Marić, sekretar CK ZK Srbije, v imenu tujih delegacij pa Umberto Ceri, generalni sekretar generalne konfederacije dela, in Marac Dmitri-Josifović, sekretar sveta sindikatov Belorusije.

Na kongresu so sprejeli te listine:

– poročilo o delu med 8. in 9. kongresom, statut in program, uvodni govor ter stališča do položaja delavcev v gospodarski in družbeni prenovi. Izvolili so nov 108-članski svet, v katerem sta tudi predsednika sindikata Kosova in Vojvodine; v predsedstvu je 24 članov, nadzorni odbor jih ima sedem, delegacija za zvezni sindikalni kongres pa 15 delegatov.

Za predsednika so ponovno izvolili Tomislava Milenkovića, novi sekretar pa je sveta Dušan Mitrović. Volitve so bile tajne, na volilnih lističih pa sta bila po dva kandidata za obe funkciji.

– Nova Zveza sindikatov Srbije se zavzema za hitre in korenite reforme, saj so le te edina možnost za izhod iz krize. Tržni način gospodarjenja, samostojno podjetje, ki si prizadeva za čimvečji dobiček, konkurenca med oblikami lastnine in večja učinkovitost družbene lastnine, ponovno definiranje samoupravljanja glede na nove okoliščine, prenova družbenih dejavnosti, politične ureditve in učinkovitosti sindikata so osnovni pogoji za jasnejšo prihodnost, je v referatu poudaril Tomislav Milenković in dodal:

– Delavski razred Srbije zahteva gospodarsko stabilno, enotno demokratično, bogato in za vse ugledne in poštene državljanke, odprto Srbijo. Sr-

bijo v Jugoslaviji. Jugoslavijo s Srbijo, v kateri so ljudje enakopravni.

Opozoril je, da je republika Srbija naredila celovit program gospodarske in družbene prenove in ga začela izpolnjevati, je Milenković poudaril, da imajo delavci te republike pri tem vrsto težav, predvsem zaradi ukrepov Zveznega izvršnega sveta, ki neenakomerno razdeljuje bremena pri odpravljanju inflacije. Srbija zato vztraja, naj ZIS čimprej preuči nekatere ukrepe, predvsem zakon o zamrzovanju plač in ga razveljavi, tako da že začeti spori ne bi ogrozili prenove.

Milenković je opozoril, da moramo v sodobnih razmerah posebno pozornost nameniti pogajanjem ter nekaterim metodam bojkota. Zato je razumljivo, da Zveza sindikatov poudarja predvsem legalna in zakonita sredstva sodelovanja, vendar se ne more odreči niti metodi kompromisa in pritiska.

Spremembe v gospodarskem in družbenem sistemu so povzročile tudi nujnost sprememb v sindikalni organizaciji. Sindikat je zato povsem spremenil svojo vlogo. Prenehala je biti organizacija, ki se ukvarja z vsem po malem in namesto tega, kot pravi predsednik sveta, svoje delo usmerja v konkretna vprašanja o gmotnem položaju svojih članov in strateške pravice družbe, ki ureja ta položaj.

Kljub temu, da se svet Zveze sindikatov Srbije prenavlja, ni spremenil odnosa do ZSJ, temveč je ostal na poziciji o enotnih temeljnih interesih delavskega razreda in enotnih avtentičnih funkcij sindikata in se zato tudi Zveza sindikatov Srbije zavzema za enotno Zvezo sindikatov Jugoslavije.

Reforme za boljše življenje

V razpravi o položaju delavcev v družbeni in gospodarski prenovi so prevladovala vprašanja življenjske ravni delavcev, njihovih nizkih osebnih dohodkov, ki nekaterim komaj zagotavljajo dostojno življenje, predvsem tekstilnim delavcem, usnarjem, rudarjem, in tudi zaposlenim v izobraževanju in v zdravstvu. Osnovni poudarek dajejo gospodarski reformi, vendar so opozorili, da jo zavirajo stari odnosi v politični ureditvi. Zato bi morali čimprej začeti spreminjati ustavo in uveljavljati druge spremembe v družbi. Na kongresu prav gotovo ni bilo razpravljalca, ki ne bi zahteval razbremenitve gospodarstva in to ne več razmerja 60 : 40 temveč celo 70 : 30 v korist gospodarstva. Zahtevali so tudi odpravo nepotrebnih in vzporednih ustanov, naj se povsod zmanjšajo materialni stroški in uveljavi enoten in ustrezen davčni sistem, ki bi obdavečeval prihodke in porabo, ne pa samo osebnih dohodkov.

Ugotovili so, da delavce pesti težak gmotni položaj tudi zaradi vse večjih socialnih razlik, ki so nastale mimo dela in zaradi tistih, ki so delavcem dolga leta zatirjali, da žive v socializmu, medtem ko so sami živeli že v komunizmu, saj so delali toliko, kot so hoteli, jemali pa toliko, kot so

mogli. Tako boren standard delavcev prav gotovo ni dober za izid reforme, zato mora biti ogrode delovanja sindikata primerno vrednotenje dela kot pomembnega proizvodnega dejavnika. Zato tudi odpor proti zamrzovanju osebnih dohodkov in podpora kolektivnim pogodbam in določitev minimalnega zaslužka v vred-

nosti 280 zahodnonemških mark.

Glede na to so zahtevali zavrnitev zakona o stanovanjskih razmerah v Srbiji, saj je njegova uveljavitev mogoča v drugačnih razmerah, v takšnih, da bodo imeli vsi delavci enake možnosti priti do stanovanja, vendar zdaj ni mogoče pričakovati, da bi s tako niz-

Iz statuta

Koliko se je sindikat Srbije prenovil, najbolje ponazarjajo temeljna načela statuta, v katerih je zdaj Zveza sindikatov Srbije definirana kot:

»Prostovoljna, demokratična, razredno-interesna in družbenopolitična organizacija delavcev in delovnih ljudi Srbije in ki se v sistemu političnega pluralizma na načelih solidarnosti bori za napredek in varstvo družbenoekonomskega, socialnega, kulturnega in samoupravnega položaja svojih članov in tudi vseh delavcev.« Novost je tudi ta, da je zdaj lahko član sindikata vsak delavec, ne glede na to, ali dela v družbenem, zasebnem ali mešanem podjetju, ne glede na svoje politične, verske ali druge poglede in pripadnost. Pomembno je le, da se v organizacijo včlani prostovoljno, da sprejme statut in program. Glede na to so lahko tudi kmetje in nezaposleni člani sindikata.

Zveza sindikatov Srbije kljub temu ostaja enotna in v svoji organiziranosti kombinira delovno-proizvodno in teritorialno načelo in sicer tako, da se delavci včlanijo v osnovno sindikalno organizacijo, prek nje postanejo člani določenega strokovnega sindikata in zveze sindikatov Srbije. Odbori sindikata so dobili nekatere pristojnosti in pooblastila, občinski sindikalni sveti pa usklajujejo skupno delovanje. Občinam pa, ki nimajo dovolj možnosti, po novem ni treba več obvezno ustanovljati občinskih sindikalnih svetov, na predlog delegata na kongresu pa so sprejeli dopolnilo, da je treba v doglednem času opustiti medobčinsko sindikalno organiziranost.

Nacionalizma ne bo konec

Sindikati se mora odločno postaviti proti vsem političnim zvezam in strankam, ki so separatistično, nacionalistično in šovinistično usmerjene. Sindikata nihče ne more pregnati iz političnega življenja niti ga prisiliti v šovinistične obračune in prelivanje krvi.

(Iz uvodnega govora)

kimi prejemki delavci namenili tretjino plače na mesec za stanovanje.

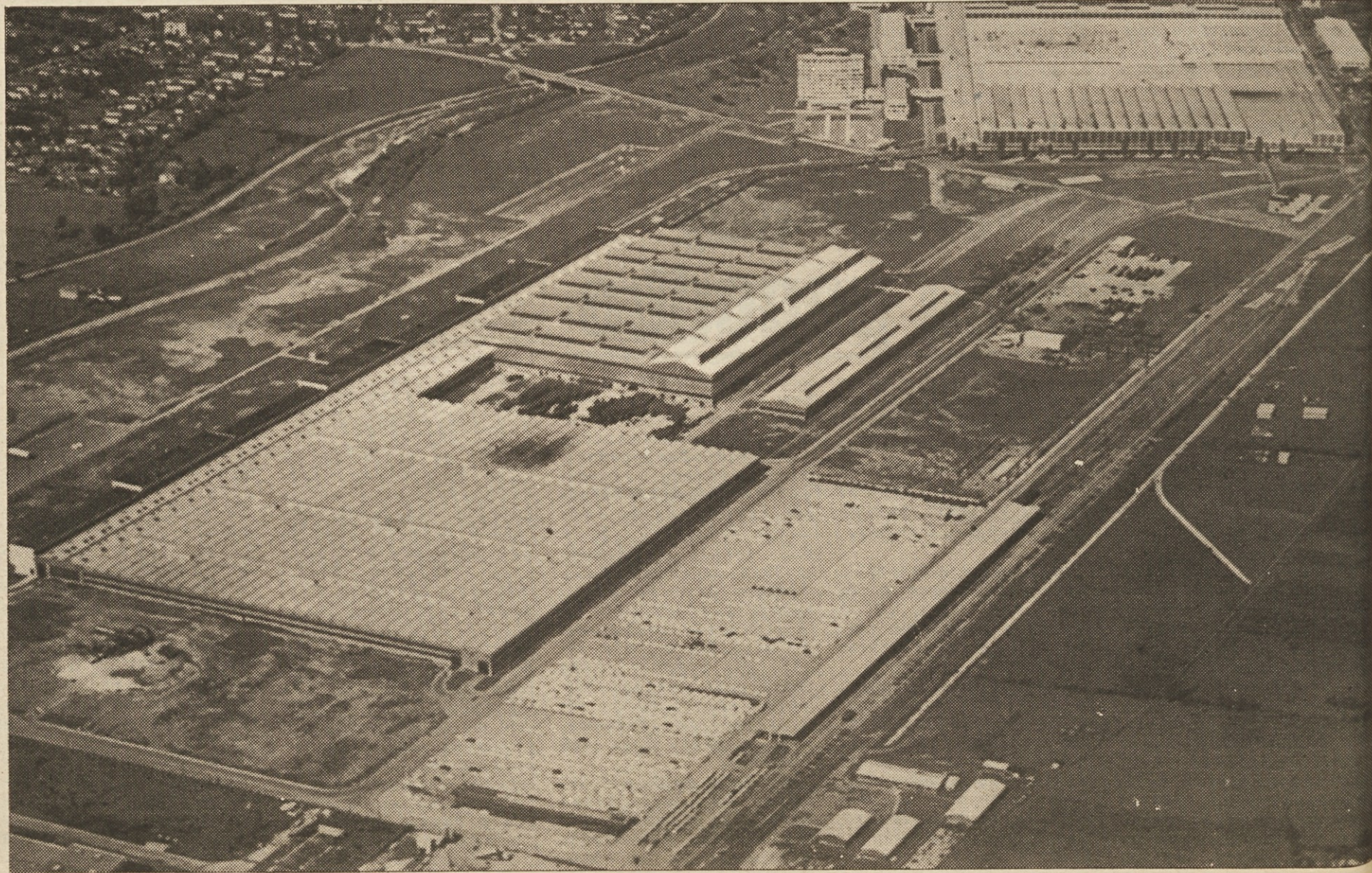
Delavci ne potrebujejo voditeljev

Razprava o kongresnih listinah in prenovi sindikata je pokazala, da si člani želijo reform, da so za vse oblike lastništva, ki jim jamčijo bogatejšo gmotno podlago in višjo življenjsko raven. Zato prav od svoje organizacije veliko pričakujejo. Predvsem čimvečjo samostojnost sindikata ne glede na pluralizem interesov, na državo in partijo, radi bi imeli sindikat, ki bo zagovarjal interese delavcev in skrbel predvsem za njihovo gmotno in socialno varnost.

Delavci tudi vedo, da je za pogajanje z državo potreben veliko bolj sposoben in mnogo bolj organiziran sindikat, da je njihova prihodnost odvisna od kolektivnih pogodb oziroma od pogajalske uspešnosti sindikata, vendar se zavdajo moči, ki so jo dobili z legalizacijo stavke. Vsi za govorniškimi odrom so se strinjali, da niso zadovoljni z zdajšnjim delom sindikata in zato iskreno pozdravljajo začetke spremembe. Prav tako so ugotovili, da se zdajšnji sindikat razlikuje od tistega, ki je bil doslej na prizorišču, po vsebini dela, metodah in kongresnih akcijah, vendar je še prezgodaj govoriti, koliko bo lahko izpolnil pričakovanja delavcev.

Precej razprave in neposrednih pripomb je bilo na račun volitev v sindikat pa tudi izvolitve predsednika, saj se nekateri niso strinjali z nekaterimi ljudmi, ki so bili ponovno izvoljeni, čeprav na demokatičnih volitvah z več kandidati. Zamerili so, da je bil Andjelko Vasić spet izvoljen za predsednika sveta ZSJ kljub vsem aferam, v katerih je omenjeno tudi njegovo ime. Nekateri so zahtevali, naj bi bilo v sindikalnih telesih več delavcev iz neposredne proizvodnje, saj so jasno povedali, da delavci ne potrebujejo voditeljev, ki so se že zdavnaj ločili od dela in ki jim vrnitev med delavce prav gotovo ni življenjska usmeritev.

Zorica Bosnić-Vujadinović

Priveditve ob 30-letnici delavskih univerz

Izobraževanje odraslih v nacionalnem programu izobraževanja

Ob koncu leta 1989 je minilo 30 let od ustanovitve Zveze delavskih univerz Slovenije. Sklep o ustanovitvi sta sprejeli takratni vodstvi zveze sindikatov in socialistične zveze delovnega ljudstva. Ob ustanovitvi je bilo v zvezo ljudskih in delavskih univerz vključenih 48 delavskih in 14 ljudskih univerz ter zavodov za izobraževanje odraslih.

Delavske univerze so v tem obdobju preživljale vzpone in

padce, poskušale so pomuditi najbolj koristen prispevek v vsakokratnih razmerah. Vsekakor pa so ogromno pripomogle k dvigu izobrazbene ravni občanov in k usposabljanju na najrazličnejših področjih. Statistika pravi, da so delavske univerze v preteklih 30 letih v izobraževanju in usposabljanju vključile več kot šest milijonov udeležencev. To pomeni, da se je v tem času vsak delavec in občan

vsaj trikrat izobraževal na delavskih univerzah.

Danes je v Sloveniji 44 verificiranih delavskih univerz. Vsako leto vključujejo v izobraževanje okoli 160 tisoč udeležencev, kar je več kot 210 odstotkov slovenskega prebivalstva starega nad 15 let.

V zvezi delavskih univerz so sklenili, da bodo obletnico praznovali delovno. Skupaj z republiškim komitejem za

vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo izvajajo ekspertizo o sistemih izobraževanja odraslih v Avstriji, ZR Nemčiji in Danski. Izsledke bodo uporabili tudi za primerno opredelitev izobraževanja odraslih v nacionalnem programu vzgoje in izobraževanja in podlago za oblikovanje zakona o izobraževanju odraslih. Izdali bodo tudi posebno brošuro, v kateri bodo zbrani najpomembnejši podatki o nastanku in vlogi delavskih univerz pri izobraževanju odraslih v preobrazbi gospodarstva in družbe.

V okviru svojega mednarodnega sodelovanja bodo pripravili tudi mednarodno posvetovanje o izobraževalnem sistemu in politiki v Avstriji in ZR Nemčiji.

Februarja bodo organizirali tudi posvet na temo »Vloga znanja in izobraževanja odraslih v nadaljnjem razvoju gospodarstva in družbe«. Na njem bodo predstavili tudi elemente nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja in izsledke omenjene ekspertize.

Odbor sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Novo mesto
Konferenca osnovnih šol občine Novo mesto

Zaradi vse večjega zaostajanja osebnih dohodkov delavcev v osnovnih šolah v občini Novo mesto in glasbeni šoli Marjan Kozina Novo mesto (v nadaljevanju v osnovnih šolah) v zadnjem četrtletju leta 1989 in še posebej zaradi težav pri oblikovanju in izplačilu osebnih dohodkov delavcev v osnovnih šolah v občini Novo mesto za december 1989, delavci – člani sindikata v osnovnih šolah, prek neposrednih predstavnikov sindikata na konferenci osnovnih šol občine Novo mesto, 16. januarja 1990

ZAHTEVAMO:

Da Zvezni izvršni svet, izvršni svet SRS in izvršni svet občine Novo mesto takoj:

1. poenotijo osebne dohodke učiteljev v vseh osnovnih šolah v Sloveniji, tako da bo učitelj za približno enako količino in kakovost dela dobil približno enak osebni dohodek;
2. uskladijo višino osebnih dohodkov delavcev v osnovnih šolah, tako da bo osebni dohodek učitelja začetnika z opravljenim strokovnim izpitom in 20 urami pouka na teden znašal za december 1989 in nadalje najmanj 700 DEM v dinarski protivrednosti;
3. odpravijo ali spremenijo takšno intervencijsko zakonodajo glede osebnih dohodkov, ki upošteva samo razmere v posamezni šoli in ne upošteva ustrezne poenotenosti ravni osebnih dohodkov med šolami in drugimi družbenimi dejavnostmi;
4. zagotovijo obljubljeni boljši položaj vsem v sistemu vzgoje in izobraževanja.

Delavci – člani sindikata ugotovljamo, da smo v letu 1989 izbrali vse možne oblike in metode sindikalnega boja, zato se bo, če se omenjene zahteve ne bodo uresničile oziroma uresničevale, takoj sestal stavkovni odbor in odločil o nadaljnjem delu sindikata, da bi uveljavil zahteve.

Ena od možnih oblik boja je tudi stavka na začetku pouka v drugem polletju šolskega leta 1989/90 v vseh osnovnih šolah v občini Novo mesto, vse dokler je ne bo preklical stavkovni odbor.

Zaradi podobnega položaja delavcev v osnovnih šolah v občini Metlika, Črnomelj in Trebnje se napoved stavke pošlje tudi sindikatom osnovnih šol v občinah Metlika, Črnomelj in Trebnje, ki se lahko priključijo stavki z odločitvijo večine članov sindikata v posameznih šolah. Svoje odločitve sporočijo stavkovnemu odboru.

Za vsa dejanja v zvezi z uveljavljanjem zahtev delavcev – članov sindikata, predstavniki sindikatov šol brez omejitev pooblastijo in imenujejo:

stavkovni odbor

V sestavi:

1. Danijel BREZOVAR – predsednik
2. Brane KROŠELJ – član
3. Sonja VERNIG – član
4. Tatjana HADELJ – član
5. Jožica SMODIŠ – član

Stavkovnemu odboru se naloži, da pripravi in sprejme ter posreduje osnovnim šolam v izvajanje poslovnik o poteku splošne stavke v osnovnih šolah v občini Novo mesto ter da sproti obvešča predsednike sindikata šol o rezultatih pogajanj.

Obrazložitev:

Ob stavkovnih gibanjih spomladi in jeseni 1989 je bila v sindikatu vzgoje, izobraževanja in znanosti oblikovana temeljna zahteva, da mora učitelj za enako količino dela, ne glede na to, v kateri občini dela, dobiti približno enako plačo.

S sprejemom dopolnil k ustavi SR Slovenije in spremembami na področju družbenih dejavnosti (odprava SIS), je osnovno šolstvo (zagotovljeni program) prešlo v republiško pristojnost. Delavci v tej dejavnosti smo verjeli obljubam tvorcem in vnetim zagovornikom predlaganih sprememb, da bo naša temeljna zahteva s tem uresničena. Ves čas razprav o spremembah nam je bilo pojasnjeno, da je nepremostljiva ovira slabemu stanju na teh področjih odvisnost osnovnih šol od občinskih gospodarstev in moč upravljanja skupščin in drugih organov občinskih izobraževalnih skupnosti. Kljub odpravi SIS za izobraževanje se je z letom 1990 stanje na tem področju spremenilo na slabše in se še slabša.

Z ukrepi ZIS so se nekatere šole v Sloveniji znašle v položaju, ko se osebni dohodki med šolami v občini Novo mesto razlikujejo za več kot 100 DEM ali za okoli 30%, v Sloveniji pa celo za 300 DEM ali za okoli 100% med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki. Takšno nepravilno, nelogično in absurdno stanje naj bi trajalo naslednjih 6 mesecev, zato sindikat osnovnih šol občine Novo mesto ne pristaja na takšen položaj in zahteva, da se izpolni temeljna zahteva sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti, da je osebni dohodek učitelja začetnika z opravljenim strokovnim izpitom in 20 urami pouka tedensko najmanj 700 DEM v dinarski protivrednosti. Učitelji smo prepričani, da je naša zahteva realna, saj lahko na osnovi sindikalne liste ugotovimo, da je najmanjše plačilo za delo 380 DEM in da smo učitelji z višjo in visoko strokovno izobrazbo razvrščeni v elementih za sklepanje kolektivnih pogodb v razmerje do enostavnega rutinskega dela 1:2,1 in bi po teh osnovah lahko izračunali minimalno plačo celo 798 DEM. S tem v zvezi lahko razložimo vsem, da kolektivnih pogodb za člane sindikata naših šol ne bo sklepal z ustreznim državnim organom nihče drug kot sindikat posamezne šole.

Položaj, kakršnega učitelji v občini Novo mesto prenašamo že vrsto let, nas silí v to, da od zahtev ne odstopimo kljub ukrepom ZIS.

Predsednik:
Danijel Brezovar

Neživljenjska zakonodaja o izplačevanju osebnih dohodkov v 1. polletju 1990

Delavci SIP Šempetra smo po sprejetju najnovjšega zakona o izplačilu osebnih dohodkov, z veljavnostjo do konca prvega polletja 1990, postavljamo v skrajno nemogoč položaj.

To utemeljujemo takole:

– naši osebni dohodki so zdaj za 20% pod republiškim povprečjem gospodarstva v Sloveniji. Povprečni neto OD za december 1989 je 2.900 din in to potem, ko smo izkoristili vse možnosti, ki nam jih daje Markovičeva zakonodaja s tega področja.

– tako nizka raven osebnih dohodkov je posledica predvsem nizke delovne aktivnosti naše DO oktobra, novembra in decembra lani, ko smo zaradi prevelikih zalog končnih izdelkov zmanjševali oziroma ustavili proizvodnjo. V tem obdobju smo bili delavci SIP na prisilnih dopustih in sicer v omenjenih treh mesecih kar 32.772 ur oziroma 7% od skupnega možnega fonda ur (novembra 8,6% decembra 10,6%). Temu primerno smo imeli tudi nižje osebne dohodke – oktobra 27% nižji od povprečja gospodarstva v Sloveniji.

– V prvem trimesečju ali do konca 1. polletja 1990 bomo delali s pospešeno aktivnostjo, tako da bomo nadomestili vse manjkajoče delovne ure iz

prejšnjega leta (delali bomo vse sobote) in še dodatne ure v podaljšanem delovnem času. Tako bomo opravili 20% več delovnih ur, kot je normalno in s tem opravili delo tudi ure, ki bi jih sicer v 2. polovici leta 1990, ko bomo, takrat ko za nas ne bo sezone, spet zmanjšali proizvodnjo.

– več dela bi imelo za logično posledico večje osebne dohodke za delavce, tega pa nam obstoječa zakonodaja, ki je zamrznila maso OD (na število delavcev oziroma delovne ure novembra 1989) onemogoča.

Pri oblikovanju mase OD v posameznem mesecu torej ne moremo upoštevati dejansko vložene količine in kvalitete dela, ki bo v našem kolektivu bistveno drugačna, kot je bila novembra leta 1989, na kar se zakonodajalec pri oblikovanju mase sklicuje.

Naj še pripomnimo, da so tako razporejene delovne aktivnosti za našo delovno organizacijo nujno potrebne, če želimo poslovati s čim manjšimi zalogami in proizvodnjo približati povpraševanju (sezoni).

Nujno pa je delavca za več in boljše delo tudi več plačati.

OOS SIP Šempeter

Kongresne priprave ne ovirajo sindikalnega usposabljanja

Kljub pospešenim pripravam na bližnji kongres Zveze sindikatov Slovenije v sindikatih niso zanemarili enega glavnih pogojev za prenavo – usposabljanja in izobraževanja aktivistov, zlasti v podjetjih. Odgovornost za usposabljanje mora biti v rokah vseh organov sindikata od republiškega sveta do medobčinskih, mestnih in občinskih svetov ter odborov sindikatov dejavnosti.

V tem obdobju bodo posvetili posebno pozornost usposabljanju predsednikov sindikalnih organizacij, ki bodo ponovili mandat ali pa so bili ponovno izvoljeni.

Podroben razpis seminarjev, na katerih bodo kot predavatelji in vodje pogovorov sodelovali najodgovornejši sindikalni funkcionarji in strokovni delavci, so že posredovali svojim organizacijam, objavljen pa je bil tudi v našem listu. Med novostmi je ponovna uvedba 5-dnevnega seminarja, ki ga bodo spet pripravili na pobudo iz organizacij.

I. Ž.

kona o izplačilu pokojnin. Piscec članka je očitno april zamenjal z marcem! Osnove pokojnin niso bile povečane za 40% marca, ampak aprila, obenem pa je SPIZ izplačal tudi za predhodne tri mesece vso 120% (3 x 40%) razliko, ki jo je pisec članka zlonamereno zamolčal, kot da izplačani vsakomesečni poračuni za nazaj niso denar! Če zanj niso, naj jih nameni socialno ogroženim! Iz omenjenega je videti, da so se pokojnine leta 1989 usklajevale sproti, kar 12-krat in ne samo desetkrat. Resničnost mojih navedb lahko dokazem z verodostojnimi dokumenti – odrezki polnožnic SPIZ.

Če naj bi bile navedbe v članku, ki ga je objavil Miloš Skalič, resnične, bi bila najnižja pokojnina, izplačana v lanskem letu, le 239,09 dinarja, povprečna samo 323,34 din in najvišja le 1.133,27 din in z njo, razumljivo, ne bi mogel nihče preživeti.

Tako kot v višino pokojnin tudi v višino izplačanih 11 povprečnih OD, navedenih v vseh treh tabelah, ne verjamem, saj bi potem le-te znašale povprečno 940,04 din? Potem najbrž inflacija ne bi bila hiperinflacija? Pa tudi, kdo od aktivnih bi potem sploh še lahko preživel? Kot dokaz, da so moje pripombe na vsebino članka tehtne, za primer navajam dejansko višino izpla-

čila celotne pokojnine s poračunom, ki jo je leta 1989 prejema upokojenec X, ki se je pred dobrimi 3 leti upokojil,

XII. 1989 samo informativno skupno s poračunom za nazaj = 977.590 din		
I. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	1.535.210 din
II. 1989 za 14 mesecev,	skupno s poračunom za nazaj =	1.726.060 din
III. 1989 po 106 A čl.,	skupno s poračunom za nazaj =	1.121.910 din
IV. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	2.658.040 din
V. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	3.669.770 din
VI. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	3.535.200 din
VII. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	5.798.118 din
VIII. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	10.163.700 din
IX. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	10.110.200 din
X. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	14.990.900 din
XI. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	20.310.700 din
XII. 1989	skupno s poračunom za nazaj =	31.143.000 din
15. I. 1990 za leto 1989 15%	skupno s poračunom za nazaj =	15.841.000 din

Skupno prejel v letu 1989 = 122.603.808 din

Če ta seštevek delimo z 12 meseci, ugotovimo, da je njegova povprečna mesečna pokojnina v letu 1989 znašala 1.021,70 din, kar znaša 86% povprečnega OD, ki bi ga prejema, če bi bil zaposlen. Naj dodam še pripombo, da upokojenec X nima na SPIZ znancev in se v celoti strinja z lansko pokojnino, ki mu jo zavida marsikateri delavec.

Zato sem prepričan, da so vse izstreljene puščice in kritike naslovljene na: SPIZ, IS SRS in na SZS popolno neupravičene in zlonamerne! Javno protestiram in obsojam takšno neresnično pisanje, v katerega, niti upokojenci, šemanj pa aktivni delavci ne

2 leti predčasno, s takrat najnižjo možno štartno osnovo v višini petih starih milijonov, kot sledi:

verjamemo! Slednji, ker se ne strinjamo že z dosedanjimi previsokimi davki in prispevki, ki onemogočajo razcvet gospodarstva, pozivamo SPIZ, da javno z računi dokaže, da je predvideno januarsko zvišanje osnov pokojnin za leto 1990 za 220% in za kmete-upokojence za 268% dejansko tudi upravičeno in da SPIZ v tekočem letu ne bo ponovno dvigoval prispevkov!

SPIZ naj ponovno pregleda, ali morda le ni razlika med najnižjo in najvišjo izplačano pokojnino – prevelika?

Albin Pristovnik,
Ljubljana

PREJELI SMO

Pokojnine so visoke

Tako kot številni drugi tudi Miloš Skalič v Delovnem poštenem predalu glede osnov pokojnin v letu 1989 navaja podatke, ki so povsem neresnični, saj v njih pisec prikazuje samo povečane osnove pokojnin in ne dejansko izplačanih z vsemi poračuni za leta 1988 in 1989, do vključno 15. 1. 1990 za leto 1989!? Poleg tega celo trdi, da so bile osnove pokojnin februarja in aprila v primerjavi z januarjskimi in marčevskimi nespremenjene, kar pa ni res! Februarja so bile tudi osnove za nekaj odstotkov večje in to zaradi poračuna za 14 mesecev za nazaj, torej za leto 1988 in za dva meseca lanskega leta. Prav tako so bile marca za nekaj odstotkov povečane osnove pokojnin po 106 A čl. Za-

Razrahljane vezi med našimi planinskimi organizacijami

Raznolikost interesov zahteva dotok svežih zamisli

Slika: Igor Modic

V zadnjih Obvestilih Planinske zveze Slovenije med drugim zasledimo dokaj zgovoren podatek, da se je 19. redne skupščine krovne slovenske planinske organizacije udeležilo le 105, to je 59 odstotkov planinskih društev. Na skupščino je »pozabilo« kar 73 društev ali 41 odstotkov. Manjkali so tudi nekateri delegati tistih planinskih organizacij, ki imajo glede na razmeroma veliko število članov več delegatov. Skratka, od 223 delegatov, kolikor naj bi jih bilo na skupščini, jih je bilo le 142, to je manj kot dve tretjini. Kar 81 delegatov ni prišlo na pomemben in odločilen obračun svoje organizacije.

Ali je prišlo do malodušja tudi v Planinski zvezi Slovenije, ki združuje rekordno veliko število prijateljev hoje in rekreacije v gorskem svetu? So se tudi te naši organizaciji, na katero smo tako na moč ponosni, saj po svoji razvejeni dejavnosti in zavidljivih uspehih nima pravega tekmeča, zamajali temelji? Je globoka družbena kriza posegla tudi v ta del našega življenja?

Brezbržnost planinskih organizacij

Očitno je v naši planinski organizaciji še precej težav. Zanje je med drugim značilno tudi to, da niso najnovejšega datuma. Z udeležbo na skupščinah je, denimo, vedno križ. Že nekaj let je zelo slaba. Na predzadnji skupščini je bilo komaj 51 odstotkov delegatov, leto prej le 57. Premalo. Vedno premalo. Še posebno zato, ker

za predsednika planinske zveze in druge organe kandidira po več delegatov in so volitve tajne. Odločilnega pomena pa je večina glasov vseh delegatov.

Torej ni zgolj naključje, da smo ostali slovenski planinci po zadnji skupščini brez svojega predsednika. Seveda za to nikakor ne moremo kriviti tistih, ki so bili na skupščini, ampak tiste, ki so ostali doma.

Društva, ki so na svojo skupščino pozabila, so povzročila slovenski planinski organizaciji veliko škodo. Moralno in gmotno, saj bo s pripravo izredne skupščine še veliko, povsem nepotrebnega dela. Pa tudi precej izdatkov.

Ob vsem tem ne gre pozabiti, da imajo vsa planinska društva do svoje zveze nekatere dolžnosti, med katerimi je tudi spoštovanje statuta in kodeksa slovenskih planincev.

Prav udeležba na skupščini pa je ena pomembnih dolžnosti planinskih društev.

Kako v prihodnje? Jože Dobnik, vršilec dolžnosti predsednika slovenske krovne planinske organizacije, razmišlja takole:

»Kaj je vzrok za tako veliko nezanimanje planinskih društev za skupščino svoje zveze, ki ni neka odtujena organizacija, temveč zveza, v kateri se planinska društva dogovar-

jajo za temeljne usmeritve planinske in alpinistične dejavnosti v Sloveniji? Odgovor na to vprašanje moramo iskati na vseh ravneh naše organiziranosti: pri mnogih planinskih društvih, pri nekaterih meddruštvenih odborih, pa tudi v Planinski zvezi Slovenije. Med vzroke bi lahko prišteli tudi splošno pasivnost in nezainteresiranost velikega števila občanov za vse, kar se dogaja zunaj njihovega osebnega interesa ter tudi družbene in zlasti gospodarske probleme, ki vplivajo na razpoloženje in življenjsko raven.

Slednje, mislim, da ni pglavitni vzrok, saj je udeležba na skupščinah planinske zveze slaba že deset ali morda celo še več let. Volitve predsednika se to pot niso zapletle zaradi veljavnih statutarnih določil, temveč zaradi premajhnega števila glasov. Glavni krivec so društva, ki na skupščino niso poslala delegatov. Vsako planinsko društvo ima možnost, da sodeluje na skupščini planinske zveze in sodoča pri sprejemanju sklepov. Če te možnosti ne izrabijo, tudi ni razloga, da bi njihove manjkajoče delegate skupščina upoštevala pri sprejemanju sklepov in tudi pri volitvah novih organov. Odločajo naj tista planinska društva, ki se zavzemajo za skupno delo naše planinske organizacije in pošiljajo svoje delegate na skupščino in druge organe Planinske zveze Slovenije.«

Kje so meje pluralizma interesov?

Vsekakor so pred novim vodstvom krovne slovenske planinske organizacije zahtevne naloge. Nagradmen vprašanj je veliko, zato bodo morali imeti vodilni ljudje v planinski zvezi vso podporo številnega članstva in javnosti. Med drugim bo potreben tudi izrazit občutek za raznolikost interesov in dotok svežih zamisli, ki jih med ljubitelji gora, takšnih in drugačnih ni malo. Zmajarjem, padalcem, kanuistom in drugim se pridružili še novi alternativci. Je v naših hribih dovolj prostora tudi za kolesarje? Moramo že v kratkem času računati tudi na helikoptersko smučarsko elito? Kje so meje pluralizma interesov?

Oblikovalci dosedanje politike planinske zveze imajo sicer veliko zamisli, vendar za vse skupaj še vedno značilno tipanje za strateški odločitvami. Seveda bi skupaj želeli, da bi bilo tavnja in stranske poti v slovenski planinski organizaciji, združuje več kot 100.000 ljubiteljev gora, čim manj. Ngre le za to, da odpremo gorski svet čim večjemu številu ljudi. Slovenski planinci si moramo tudi prizadevati, da bi ohranili naše gore takšne, kot so. Tako sanjsko lepe. Tisto, kar nam je od narave še ostalo, moramo skrbno varovati. Zares za vsako ceno. Za nam prihajajo še drugi. Kdo ve, koliko rodov?

»Svet gora je zrcalo, ki vsakomur pokaže svojo revščino svoje bogastvo...« je nekoč zapisal Henrik Tuma, veliki ljubitelj slovenskih planin. Mu je moč danes kakorkoli oporekati?

Sindikalne športne igre v zatonu?

Ne zimzelene, temveč povsem nove viže

Za sindikalne športne igre, takšne, kakršne smo poznali pred desetimi ali dvanajstimi leti, ni več pravega zanimanja.

To so spoznali organizatorji že v marsikateri slovenski občini, kjer se sicer še kako trudijo, da bi ostala sindikalna srečanja najbolj množična oblika športne dejavnosti zaposlenih. Sodelujočih je iz leta v leto manj in še tisti, ki se prijavijo za tekmovanja, vse pogosteje pozabljajo na dano besedo.

Tudi v sežanski občini, kjer so imeli pred časom slovesen zaključek sindikalnih športnih iger za leto 1989, ugotavljajo, da je za tovrstno rekreacijo vse manj zanimanja.

Pravijo, da so sindikalne športne igre v zatonu. Pa so res?

»Kljub prizadevanjem komisije za šport in rekreacijo, da bi s spremembami v načinu tekmovanja prispevali k množičnosti iger, ugotavljamo, da je zanimanje zanje iz leta v leto manjše...« pravi Damijan Hrovatin, sekretar občinskega sindikalnega sveta Sežana.

»Najpomembnejši vzroki za to so vsekakor neustrezno družbeno razpoloženje in gospodarske težave.

V zvezi s tem smo priča bitki za čim boljše življenjsko raven posameznikov, ki skušajo neustrezen osebni dohodek na delovnem mestu nadomestiti z dodatnim delom. Ob tem pa za rekreacijo seveda ne ostane kaj dosti časa. Lani smo imeli na programu tekmovanja v osmih disciplinah, pa z namiznim tenisom ni bilo nič, ker ni bilo prijavljenih. Najbolj množična so bila srečanja

v balinanju, kar je, glede na tradicijo tega športa na Krasu, razumljivo.«

Podobno kot v Sežani je še marsikje v Sloveniji. Tisto, kar je bilo še včeraj zanimivo, danes preprosto ni več. Vsaj ne toliko, kot je bilo včasih.

S tem pa še zdaleč ni rečeno, da ljudem ni do rekreacije. Jim je, še kako jim je. Vendar, kot že rečeno, do drugačne.

Sodobnejše, bolj privlačne, manj toge, pa zato bolj svobodne.

Seveda ob tem ne gre podcenjevati ugotovitve mnogih organizatorjev športne rekreacije, da imajo delavci v pehanju za večji kos kruha manj prostega časa, kot so ga imeli pred leti. Temu ne moremo oporekati. Skoraj vsak, ki ima možnost za dodatno delo in zaslužek, jo izkoristi. Vse več

ljudi krepko dela celo v času rednega letnega dopusta. Pač zato, ker je delo od zore do mraka za marsikoga edina možnost preživetja.

Skratka, res je, da imamo časa vse manj, po drugi strani pa je kot pribito, da se naš človek ne namerava tako zlahka odpovedati športni rekreaciji. Dokazov za to ni malo. Mnogi, za katere človek nikoli ne bi mislil, da so prija-

telji športa, so se celo odločili za vsakodnevno telovadbo na delovnem mestu. Spoznali so, kako dragocene so minute za zdravje, kako bogato se obrestuje strokovno programirana gimnastika. Aktivno športno razvedrilo si je utrlo pot tudi v naša naravna zdravilišča.

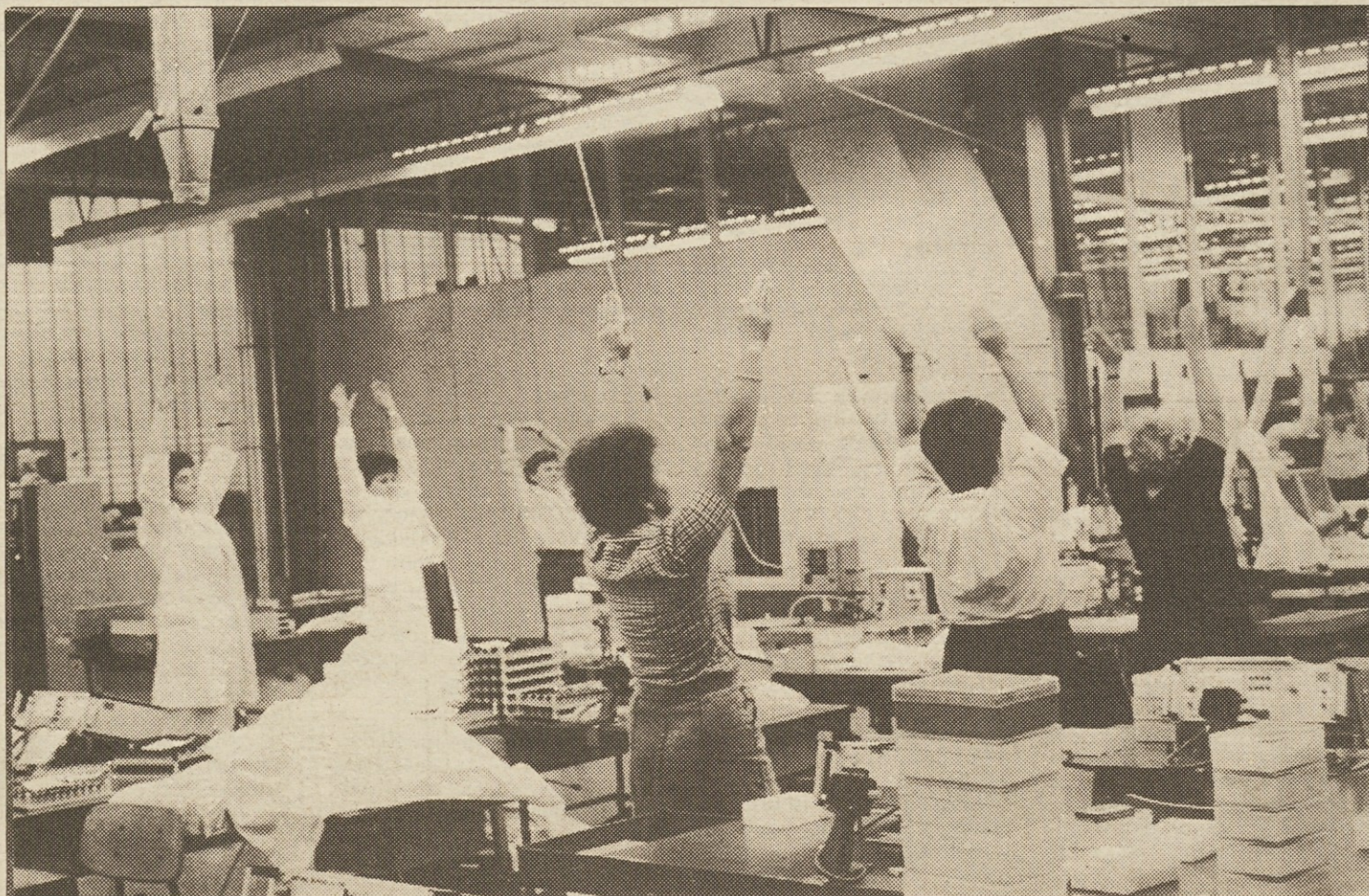
Ponudba na tem zanimivem področju je iz leta v leto večja, enako hitro pa narašča tudi povpraševanje. Delavci se na-

mrež v vse številnejših primordijih odločajo za aktivne počitnice, ki so, kot pravimo, gledano zdravja in počutja zadetostih v črno. Tudi šola zdravje življenja, ki so jo organizirali sindikati v Nerezinah na Melem Lošinju, se je imenitno robnosla. Doživela je velik zares veliko priznanje.

No, takih in podobnih pojavov, ko so ljudje obrnili hrbet nekdanjim oblikam organizirane rekreacije in se brez potrebnega prepričevanja in sodelovanja sami odločili za to ali ono športno aktivnost, sploh ni malo. Planincev, na primer, je iz leta v leto več. Tudi kolesarje. Teniška igrišča rastejo kot gobe po dežju, pa jih je vedno veliko veliko premalomalo.

Tista s streho in ogrevanjem so zasledena tako rekoč štiriindvajset ur na dan. Tudi najbolj »nemogočih« urah, noč začne postajati dan. Tudi v klasičnih telovadnicah zimi ni pravega miru. Nikoli ne ob tej ne ob oni uri. Škoda, da jih imamo tako zelo malo.

Teško bi torej trdili, da je manj zanimanja za športno rekreacijo, kot ga je bilo včasih. Prej bi dejali, da to držijo. Res pa je, da so se ljudje malce naveličali nekaterih oblik množične športne dejavnosti. Mnogi tudi sindikalnih športnih iger. Nič čudnega, pa je čas postregel z boljšo ponudbo. Mikavnejšo, bolj celovito in zato veliko bolj zanimivo. Z drugimi besedami niso delavci ob posluh, le za brenkati jim je potrebno prave strune. Tiste, na katere radi slišijo.

Rekreacija med delovnim časom, ki se še kako dobro obrestuje. Slika: A. U.

Univerzalna strankarska (protiboljševiška) vadnica (VI)

O časnikarskem zabavljanju

Vprašanje:

V hudih časih živimo,endar nekaterim kriza ne pride do živega. Medtem ko kazinski krajinici po padcu grokomeca stradajo, so si Neumu bosanski funkcionarji še včeraj gradili vile. Ne mine dan, ko bi kje v Jugoslaviji zaradi malverzacij koga zaprli. Veliko afer pa oblast tiša, posebno če gre za visoke funkcionarje. Ni dolgo tega, smo tudi v Sloveniji delili automobile po posebnih spiskih, na katerega si prišel le, če si bil visok funkcionar ali, če si imel zveze. Tudi do gradbenih parcel na zaščitih površinah se lahko pride po takšni poti. Vse to še malo ni podobno »graditvi socializma«, kakršnega so nam betali med NOB in še v letih 60-ov. Kako, da je enim dovoljeno vse, drugim pa usojeno, da zanje ne bo nikoli drugače? Ali je socialistično, da eni smejo, drugi pa ne?

Tako nas sprašuje Jernej P., deleženec NOB (Gubčeva brigada), zdaj upokojenec in aktivist v krajevni skupnosti Kodeljevo.

Odgovor: Družbeni status nam pomeni mesto, ki ga posameznik zavzema na vrednostni lestvi družbi, to je oceno pomembnosti njegovega položaja, družbene vloge, ki se izraža njegovi lastni oceni in oceni referenčnih skupin. Vsaki družbi skušajo posamezni sloji tudi navzven izriniti mesto, ki ga zavzemajo na lestvici. Temu namenu rabijo statusni simboli, to je predmeti dejavnosti in načini oblaščanja, po katerih je mogoče lažje ugotoviti, kateremu sloju posameznik pripada. Taki statusni simboli so, na primer, način oblaščanja, naorodje, služabniki, način govorenja, posebne vrste devavnosti (nekateri športi, pr.), razvite oblike etikete...

To dejstvo je bilo nepopredno razvidno zlasti v prvih časih prevladovanja birokratskega sistema. Birokracija je gradila v času pomanjkanja malo natančen sistem gradiranja raznih stopenj birokratov. Ker v tem času ni bilo večjih razlik v dohodkih posameznih kategorij državljanov, je birokracija utrdila razlike s sistemom privilegirane delitve in izredno dostopnih proizvodov in storitev. Ta sistem je vključeval uradna prevozna sredstva najvišje kategorije birokratov, posebno trgovsko mrežo in način prehranitvene možnosti (menza ipd.), nedostopne navadnim državljanom, ekskluzivne možnosti za oddih in preživljanje dopusta, gojitev ova in ribolova ter za tedanje razmere po prostoru in lokaciji nadpovprečna stanovanja, navadno zaplenjena bivšim kapitalistom in sodelavcem kupatorja. In tako je v nekaterih mestih birokraciji

uspelo, da se je tudi prostorsko ločila od ostalega prebivalstva.

Vsi ti statusni znaki: demonstrativna potrošnja na višjem nivoju, ekskluzivne dejavnosti in družba ter ponekod prostorska segregacija, so bili pred revolucijo statusni znaki, ki so diferencirali buržoazijo, včasih dobro buržoazijo in del inteligence od delavcev in kmetov. Birokracija jih je neposredno prevzela s sistemom privilegijev. Prav tako je prevzela izdelan sistem gradacije uradov glede na njihovo stopnjo v hierarhiji – Sprva so bili uradni prostori dokaj nivelizirani, kasneje pa so se z dekoracijami, rederacijami, s preprogami, stilom pohištva, z velikostjo miz, z naslonjači, s številom telefonov, z uvajanjem specialnih linij, in končno z novimi gradnjami ustvarile zelo natančne razlike med uradi na raznih stopnjah. Tej uradniško-birokratski simboliki bi bilo mogoče posvetiti celo študijo. Vsekakor pa velja tako zanjo kot za statusno simboliko birokracije v vsakdanjem življenju splošno pravilo o formiranju statusnih simbolov.

tomobili različnih znamk, s stanovanji, pohištvom, z opremo uradov, s stanovanjskimi in uradnimi stavbami. Skratka: birokracija je ohranila mehanizem dinamičnega diferenciranja slojev in birokratskih stopenj s statusnimi simboli; statusni simbol je moral obdržati svojo izključnost – brž ko je izgubil, ga je zamenjal novi, ravno dovolj redek, da je lahko označeval samo pripadnike natanko opredeljenih hierarhičnih stopenj...

Ustvarjalcu zgodovine bomo pač odpustili majhne osebne pregrehe! Zato vidi birokrat v pridobivanju statusnih simbolov neke vrste upravičeno plačilo za svoj trud, za to, da posveča svoje življenje vzvišenim ciljem zgodovine. V resnici pa rabijo tako statusni simboli kot občutek uravnavanja zgodovine istemu cilju: razvijanju ločenosti birokrata od ostalih ljudi.

Prizadeti bodo trdili, da se vse to naštevavanje bere kot slabo časnikarsko zabavljanje, da nima ničesar skupnega z analizo družbene situacije, da so vse to nepomembni pojavi, ki ne pomenijo ničesar, če jih primerjamo z velikimi družbenimi gibanji. Na to bi bilo mogoče odgovoriti tudi časnikarsko: če je že golo naštevavanje majhnega dela drobnih dejstev neresno – kakšna je bila šele resničnost! Toda resničen odgovor je drugačen. Ta način obrambe je za birokracijo tipičen – z nepretrganim govorjenjem o velikih in pomembnih gibanjih, spremembah in revolucijah prikriva vsakdanje drobno uveljavljanje in realiziranje svojih interesov, ki jo konstituira, oblikuje in povezuje ter ustvarja iz nje družbeni sloj, povezan s skupnimi interesi.

Vir: Stane Saksida: Potrošnja in statusna stratifikacija, str. 129-132, Izbor socioloških razprav, priložnik za gimnazije, DZS 1970.

Malo za šalo, malo zares ureja ta izobraževalni kotiček vaš Janko Špiček

Odgovarja znani domačin

NAŠ SOZD

Vprašanje: Se že kažejo kakšni pozitivni učinki reorganizacije?

Odgovor: Vsekakor, saj smo že decembra kar dvakrat dobili OD.

Vprašanje: Moramo biti dosledni pri črtanju ničel?

Odgovor: Načelno črtamo štiri ničle, seveda našemu dinarju, zato vas posebej opozarjamo, da sta na vratih stranišč samo dve ničli in jih ni treba črtati.

Vprašanje: Kako smo praznovali novo leto?

Odgovor: Izjemno poceni. Na Silvestrovo je bilo vino zvečer še po milijon din, po polnoči pa je stal liter le še sto din.

Vprašanje: Novoletni prazniki so za nami. Kako naprej?

Odgovor: Stisnite zobe, potrpite slabe štiri mesece in že bo tu 1. maj.

Vprašanje: Zakaj je bila naslovnica noveletnega glasila v barvah?

Odgovor: Uredništvo je želelo s to potezo nakazati pot Elektrokovine v rožnato prihodnost, četudi se barva v tiskarni ni ravno najbolj posrečila.

Vprašanje: Koliko bo stalo letos letovanje?

Odgovor: No, kakega jurja boste že potrebovali.

Vprašanje: Kako poslušamo?

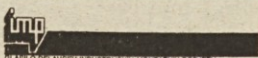
Odgovor: Kaže, da se še kar dobro držimo nad vodo, kar še posebej dokazujejo naši plavalci, ki so v mariborskem merilu zasedli peto mesto.

Vprašanje: Kaj menite o intervjujih z našimi upokojenci?

Odgovor: To je izjemno poučno čtivo, iz katerega izvemo, kaj vse nas še čaka.

—rebrol—

"GOSPODARSKA" REFORMA

GLASNIK Aforizmi

B RATSTVO

Toliko časa smo se drug drugemu metali v objem z lepimi besedami o bratstvu, da smo čisto pozabili, da sta bila brata tudi Kajin in Abel.

KOSOVO

Reševanje problema Kosova bi se gotovo lotili z veliko več diplomatsko-politične prizadevnosti, če bi bila ta pokrajina v kateri izmed neuvršenih in nerazvitih čezmorskih dežel...

DEMOKRACIJA

Demokracija ni takšen zakonski predpis, ki bi se ga dalo izglasovati po kratkem postopku.

PRAVICA...

Pravica do dela je pri nas uzakonjena. Le še to ni uzakonjeno, kje boš to delo dobil.

BO ŽE KAKO...

Prvo polovico leta '89 smo tako ali tako že preživeli. Se pravi, da njegovo boljšo polovico...

PLUS V MINUSU

Za večjo varnost pred požari skrbi tudi cenovna politika. Ob vse dražjih gorivih si jih ljudje lahko privoščijo vse manj.

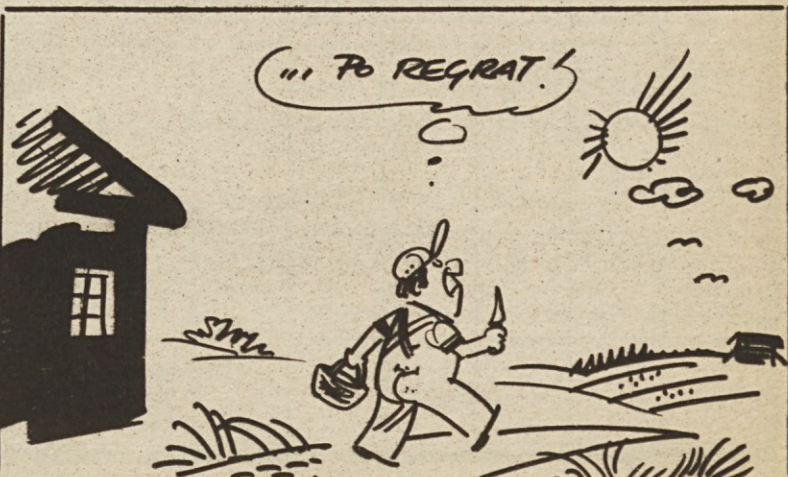
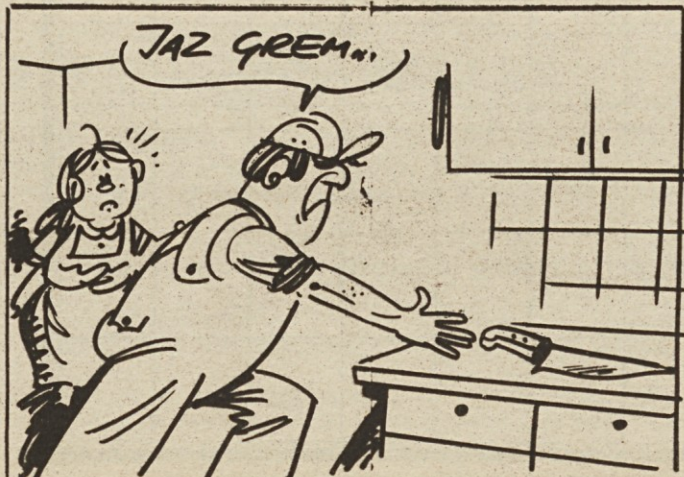
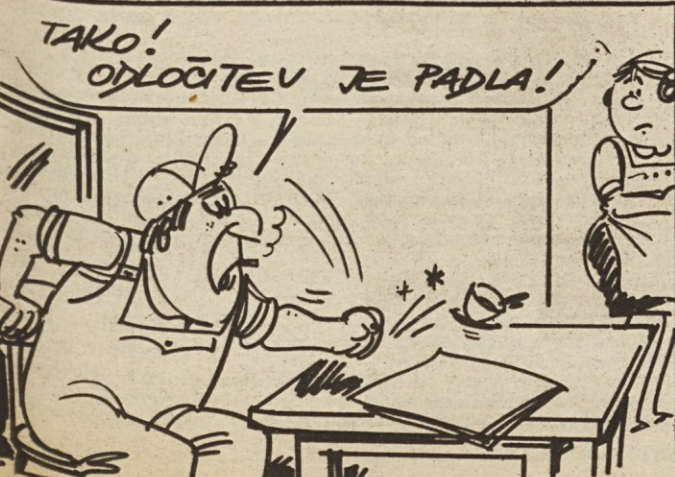
VPRAŠANJE O GLAVI

Mar imamo tako malo v glavi, da moramo kar naprej dobiti po njej?

NASPROTNO

Čim slabša je oblast, tem močnejše te zna udariti po glavi.

LIPE SVEDER: SLOVENSKA POMLAD

Italijani o kolektivnih pogodbah

Na pobudo predsedstva RS ZSS je bil 22. januarja 1990 posvet na temo Organiziranost sindikata in uveljavljanje kolektivnih pogodb. Na njem sta kot gosta sodelovala predstavnika konfederacije italijanskih sindikatov iz Gorice Vittorio Brancati (generalni sekretar CISI, Gorica) in Giuliano Bon (generalni sekretar SGIL Gorica).

Gosta iz Italije sta predstavila organiziranost italijanskih sindikatov. Zlasti sta podrobno razložila vsebino in položaj sindikata kot partnerja v kolektivnih pogodbah. Priprava in uveljavljanje kolektivnih pogodb sta osrednji nalogi sindikatov in pri tem sindikati obvezno usklajeno delujejo. Odlično vlogo imajo dejansko le trije italijanski sindikati, medtem ko so po njihovih besedah obratni sindikati (teh je v Italiji več) nepomembni. Zelo je zanimiva in poučna njihova izkušnja s skrajševanjem delovnega časa, saj je cilj v nekaterih dejavnostih v javnem sektorju 36-urni teden (tekstil pa načrtuje celo 33-urni teden).

Sindikati se zavzema za poenotenje osnov v kolektivnih pogodbah med dejavnostmi in za pravično in enakomerno porazdelitev blaginje. Za varstvo delavcev pred stečajem in izgubo delovnega mesta pa imajo dopolnilno blagajno. To rešitev bi kazalo povzeti tudi pri nas in jo upoštevati v sindikalni platformi za kongres. Razlaga italijanskih kolegov je opora za konkretizacijo tega za delavce izredno pomembnega in potrebnega instituta. To je po našem celotni pogoj za delovanje trga

delovne sile, saj je osnovno vodilo italijanskih sindikatov polna zaposlenost in socialni mir. Če pri prestrukturiranju italijanskega gospodarstva ne bi uveljavili instituta zaščite delavcev za izgubljena delovna mesta, si težko predstavljajo ta proces. Omeniti kaže njihovo posebnost: podjetniki imajo svoj sindikat, ki deluje v okviru konfederacije. Pri uveljavljanju kolektivnih pogodb pa bi bilo dobro upoštevati njihove izkušnje s tem, da mora imeti sindikat nujno nadzor nad delodajalci.

Brane Mišič

Vprašali smo... koga bi radi

Našim sogovornikom smo v tokratni anketi zastavili vprašanje: koga ste v vaših okoljih evidentirali kot možne kandidate za (naj)odgovornejše funkcije v slovenskih sindikatih in - zakaj. Prislunhimo.

Vprašali smo... koga bi radi

Našim sogovornikom smo v tokratni anketi zastavili vprašanje: koga ste v vaših okoljih evidentirali kot možne kandidate za (naj)odgovornejše funkcije v slovenskih sindikatih in - zakaj. Prislunhimo.

● **Ivan Kramer, predsednik medobčinskega sveta ZS celjske regije:**

»Mi smo, žal, v razmerah, ko si ne upamo vsi v vsakem primeru jasno in glasno opredeliti do družbenih, ekonomskih in političnih razmer, ko pa vprašate mene, ne znam odgovoriti tako, da bi bilo vsem po volji.

To mnenje sem izrazil tudi na koordinaciji predsednikov in sekretarjev občinskih svetov celjske regije. V celjski regiji v tem trenutku vidimo edinega možnega, resnega in zaupanja vrednega kandidata med vsemi, ki se čutijo sposobne voditi to delavsko organizacijo v - Miha Ravniku.

Zato smo Miha Ravnika že evidentirali v večjih delavskih središčih celjske regije, v občinskih svetih in v sindikatih podjetij ter med profesionalnimi delavci sindikata.

Enako smo se odločili tudi za Rajka Lesjaka, sekretarja republiškega sveta ZSS, ki naj bi svoj mandat ponovil. Na organizacijsko kadrovske komisiji medobčinskega sveta smo se odločili podpreti tudi kandidaturu Gite Vončine, članice predsedstva RS ZSS, ki skrbi za naše območje, ker smo z njenim dosedanjim delom zadovoljni tako mi kot v občinskih sindikalnih svetih in osnovnih organizacijah sindikata v podjetjih.

V tem trenutku še nimam točnih podatkov o podpori posameznih predsednikov republiških odborov, ker je to v domeni organizacij, ki so v te odbore povezane. Ker pa smo bili z delom nekaterih na Celjskem zadovoljni, smo predlagali, naj v občinskih svetih in predvsem v osnovnih organizacijah podprejo te ali predlagajo nove. Občinskimi sindikalnim svetom smo prav tako predlagali, naj v svoje informacije uvrstijo kandidatne liste z imeni, da bi se člani tako laže odločali.

● **Ciril Urek, predsednik medobčinskega sveta ZS revirskih občin:**

»Za uvod dve ugotovitvi iz dosedanje prakse: prvič - z omejitvami mandatov smo si napravili več škode kot koristi, saj smo praktično v vsako volilno obdobje prihajali z novim kadrovskim jedrom, zato tudi ni bilo čudno, da ljudje marsikaterega svojega 'predstavnika' niso niti poznali; in drugič - ocene dosedanjega delovanja morajo odgovoriti na vprašanje, ali bodo kandidati za odgovorne funkcije strokovno, analitično in organizacijsko sposobni udariti po mizi, za katero bodo sedeli skupaj z menedžmentom. Doba 'dobrih' in pridnih aktivistov - ki so bili sicer 'fejst' fantje - je mimo...

V revirskih sindikatih smo podprli - zavoľjo pretežno gospodarske dejavnosti, seveda - naslednje kadrovske predloge: za sekretarja republiškega odbora sindikata delavcev kemične

in nekovinske industrije Franja Kršnjaka; predsednika ROS kovinske in elektroindustrije Alberta Vodovnika; za predsednika ROS kmetijske in stanovanjskega gospodarstva Viktorja Ramšaka; za predsednika ROS energetike pa mene, Cirila Ureka. Za člane izvršnih odborov devetih ROS pa smo doslej evidentirali še 12 možnih kandidatov. Pri tem so bili zelo selektivni, zato pričakujemo, da bodo podprli tudi drugod po Sloveniji.

Glede 'špice', smo se pa zmenili takole: podprli smo Miha Ravnika za predsednika RS ZSS, Rajka Lesjaka za sekretarja in Janja Goleša za člana predsedstva za družbenoekonomske odnose. Mene pa so evidentirali kot možnega kandidata za člana predsedstva RS ZSS, kjer naj bi bedel nad organizacijsko-kadrovskega vprašanja.

● **Marija Dobrijevič, predsednica občinskega sindikalnega sveta Lendava:**

»Ne vem sicer, čemu bo ta anketa, oziroma koga, a saj je vseeno.

Za predsednika RS ZSS smo predlagali člana predsedstva RS ZSS Dušana Rebolja.

Zakaj? Naša ocena njegovega dela v zadnjem obdobju je taka, da smo prepričani, da je zmogel potegniti sindikat iz sedanjega položaja izpeljati reforme. Pozna razmere in ima izdelano vizijo razvoja. To potrjujejo njegovi argumentirani nastopi. Sicer pa uspešno zastopa sindikat tudi v nekaterih drugih organih.

Dušana Rebolja smo za predsednika predlagali v predsedstvu občinskega sindikalnega sveta. Sindikati podjetij bodo svoje kandidate predlagali posebej. No, doslej v osnovnih organizacijah za to ni bilo posebnega odziva.

● **Ciril Mezek, predsednik medobčinskega sveta ZS obalno-kraške regije.**

»Kraško-obalni svet ZS in njegovi organi v postopku evidentiranja možnih kandidatov za odgovorne funkcije v zvezi sindikatov Slovenije niso sodelovali. Evidentiranje je bilo prepuščeno zlasti sindikalnim organizacijam in podjetjem in ustanovam, nekaj tega dela pa opravili tudi znotraj organov vseh štirih občinskih svetov. V okviru obalno-kraškega sveta smo sklicali sejo vseh komisij za organizacijsko-kadrovske zadeve, na kateri smo rekapiulirali vsa imena, ki so se v že omenjenem postopku znašla na seznamu.

Zakaj so konkretna imena na spiskih evidentiranih možnih kandidatov, je torej treba vprašati tiste, ki so evidentiranje opravili. Osebe pa se s takšnim zastavljanjem tega vprašanja ne morem strinjati. Že zdaj je namreč opaženo številna (telefonska) naprežanja posameznih možnih kandidatov tako zase kot tudi proti drugim. Da se ti želodec obrne...

Pripravili: A. A., D. K. in J.

Odprto pismo kovinarjev vladi in zbornici

Republiški odbor sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije je obravnaval izredno težak položaj delavcev v dejavnosti in v zvezi s tem poslal odprto pismo izvršnemu svetu skupščine in Gospodarski zbornici Slovenije:

»Zaradi izredno kritičnega položaja v podjetjih kovinske in elektroindustrije Slovenije je republiški odbor sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije Slovenije na zahtevo svojih članov obravnaval položaj v dejavnosti. Ugotovil je, da je položaj delavcev iz dneva v dan bolj kritičen. Zato se pojavljajo zahteve, naj sindikat odločno ukrepa, pa tudi zahteve po organiziranju splošne stavke v kovinski in elektroindustriji Slovenije, če se izvršni svet in gospodarska zbornica ne bosta vključila v reševanje tega problema.

Vzroki za kritičen položaj so predvsem v nejasni perspektivi in socialnem položaju, stečajnih postopkih in odpustitvi delavcev brez programa za reševanje presežkov delavcev, zavlačevanje izplačil osebnih dohodkov, velike družbene obremenitve, ki so narasle že za kakih 92% kar objektivno presega vse razumne meje. Informacijo gospodarske zbornice, da do septembra ne bo mogoče uveljaviti kolektivnih pogodb, delavci razumejo kot zamrznitev osebnih dohodkov ne glede na uspešnost poslovanja, še zlasti pa jim ne gre v račun, da osebnih dohodkov ne dobivajo, sredstva za nerazvite pa nakazujemo.

Republiški odbor sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije je sklenil, naj izvršni svet skupščine SRS in Gospodarska zbornica Slovenije čimprej, še pred rokom za izplačilo OD za februar začeta reševati težak položaj v dejavnosti. V zvezi s tem zahteva:

- jasno opredelitev, kaj v Sloveniji pomeni prestrukturiranje in kakšne so usmeritve za kovinsko in predelovalno industrijo;
 - moratorij za odpustitve delavcev, dokler ne bosta urejena zakonodaja in oblikovan republiški sklad za prezagospodarjevanje (v državah z razvitim gospodarstvom in delovno zakonodajo je pogoj, da je treba delavce in sindikat seznaniti z odpustitvami delavcev najmanj šest mesecev pred začetkom odpustitve);
 - upoštevanje stališč Zveze sindikatov Slovenije pri pripravi zakona o delovnih razmerjih;
 - zagotovitev sredstev za izplačevanje vsaj tistega dela osebnih dohodkov, ki je zakonsko določen;
 - možnost podjetjem, da najprej izplačajo osebne dohodke, šele nato nakažejo sredstva v sklad za nerazvite.
- Želimo poudariti, da kovinarji podpiramo razvojne usmeritve - prestrukturiranje in prehod v Evropo 1992, vendar pa morajo programi upoštevati tudi nova produktivna delovna mesta, ne pa samo zmanjševanja števila zaposlenih.

S tem odprtim pismom se obračamo na vas, da bomo skupaj rešili vprašanja v korist delavcev v kovinski in elektroindustriji Slovenije.

Delavska enotnost	ZNAČILN SMUČARSKI ZAVOJ	LASTNIK RESTAVRACIJE	JAVNO POVPRASEVANJE	REKA V FRANCIJI	ATOL V OTČUJU TUAMOTU	AVTOR KRIŽANKE R. NOČ	SOVJET. MESTO OB JENISEJU	ŠPANSKO OTOČJE V SREDOZEM. MORJU	MESTECE OB VZNOŽJU FRUŠKE GORE	REKA V PARIZU (NAŠA PISAVA)
ŠARA, ROPOTJA						ŠTROKLJI PODOBNA SVETA PTIČA V ST. EGIPTU				
FR. FILOZOF IN ZGODOVINAR RELIG. (ERNEST)						ROČNI VOZ NA DVEH KOLESIH				
ZAREČ DELEC SNOVI						ŠVED. ZGODOVINAR IN DRŽAVNIK PLAGIČILNO SREDSTVO				
ZID										
LONDONSKA UMETN. GALERIJA					GASPARI MAKSIM PRIDOBILJ. IZKUŠNJE				AMERIŠKI PISATELJ (WASHINGTON)	USTANOVI-TELJ PAKISTANA (MOHAMMED ALI)
VRSTA VRBE				MODEL OSOČNJA VIDA TAUFER						
STO KVADRATNIH METROV			DEL PREDIL. STROJA INDIJSKO OBLAČILO					REKA NA PELOPONEZU (EVROTAS)		
NASELITEV							GERMAN. OREL	VLADIMIR NAZOR MARJAN ROŽIČ		
IGRALKA RINA		KRAPINA ANDREJ JEMEC			BIVŠI UGANDSKI DIKTATOR POLJSKA					
LJUBLJAN. BALETNIK (METOD)					OBRAZ ZA PROIZV. PLINA					
OPERNI SPEV					PRED KRATKIM UMLR. SL. PISATELJ (DANILO)			GENE HACKMAN		

NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 3

Rešitev nagradne križanke pošljite do 6. februarja na naš DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana s pripisom na ovjnice: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 3. Nagrade so 120,00, 100,00 in 80,00 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 1
 SAND, STAS, TRANSPORT, OTROK, DIA, BLED, ALOŠ, OJE, LASTA, TU, PATENT, LEMNOS, OPOZORILO, PAK, RAKE, ISOKRATES, AT, RENEGAT, ELA, SIKOMORA, V, GEL, TNT, OGEN, LASO

Izzrebrani reševalci nagradne križanke št. 1
 1. Ivan Trebše, Meljski dol 16, 62000 Maribor
 2. Zorko Kotnik, Okrogarjeva 3, 63000 Celje
 3. Ludvik Glavač, Jama 19, 64211 Mavčiče

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

- List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odkloval z redom zasluga za narod z zlato zvezdo
- Izdaja ČZP Enotnost - delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
 - V. d. direktorja in glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 313-942-311-956
 - V. d. odgovornega urednika: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
 - Člani uredništva: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeskin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Damjan Križnik (urednik - reportaže), Remigij Noč (urednik - drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Boris Rugelj (komentator urednik - družbenoekonomski odnosi, delitev), Sonja Seljak (redaktorica-lektorica), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in odhidi), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Jožica Anžel (tajnica), telefon 311-956, h. c. 310-033
 - Naročnina 321-255
 - Posamezna številka Delavske enotnosti 5,50 dinarja
 - Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo
 - Poštnina plačana v gotovini
 - Tisk Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2
 - Žiro račun: 50101-603-46834
 - Časopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Bančič, Franc Bergin, Andrej Coklin, Silvester Drevenšek, Ivo Grlic, Vlado Haas, Ivo Janžekovič, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Peklar in Nada Serajnik